

KAPSUKO
MOKYKLA
INTERNATAS

Knygos gražinimo terminų
LAPELIS

Knygą prašome gražinti nurodytu laiku

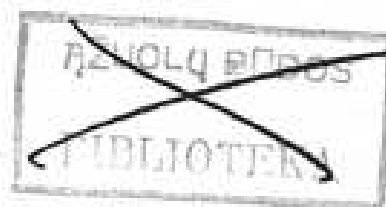
Anksčiau ši knyga išduota _____ kartų

7. (N. 03-20

„Raide“

37
K2573

KAPSUKO MOKYKLA-INTERNATAS

VALSTYBINĖ
PEDAGOGINĖS LITERATŪROS LEIDYKLA
KAUNAS * 1962

373.5.018(474.5)

Ka 368

~~373.5~~
Ka-373

Sudare
I. JOVAISA

~~Ka-373 m.
Centrinė biblioteka~~

2-~~B~~ B 14593

Petro Kriaučiūno Viešoji biblioteka
Skaitytojų aptarnavimo skyrius Nr. 70
Invent. Nr. 02/6842

PRATARMĖ

Šios knygelės išleidimu norima pažymėti Kapsuko mokyklos-internato penkerių metų gyvavimo sukaktį ir pateikti skaitytojui pluoštą straipsnių iš mokymo-auklėjimo patirties.

Sukakčiai pažymėti knygelėje spausdinami straipsniai, kuriuose atsispindi Kapsuko mokyklos-internato nueitas kelias. Specialiai šiam tikslui skirtas mokyklos-internato direktoriaus V. Spurgos straipsnis. Ir kituose straipsniuose, ypač V. Ambrasienės, R. Janulytės ir S. Plečkaičio, yra dalykų, iš kurių matyti, kaip vystėsi, tobulėjo šios įstaigos veikla. Siekiant paskleisti geriausią patirtį, aprašomos tokios veiklos sritys, kuriose, internato vadovų nuomone, labiau išryškėjo mokymo-auklėjimo laimėjimai.

Kiti straipsniai daugiau liečia atskirų auklėjamųjų klasių (grupių) darbą ir gyvenimą. Juose mažai atsispindi visos mokyklos-internato veikla nagrinėjamoje srityje, ir skaitytojui natūraliai gali kilti klausimas, kodėl patirtis tų auklėtojų, kurių straipsniai čia nespausdinami. Knygelėje dėl jos apimties neaprašomas daugelio kitų šios mokyklos-internato darbuotojų darbas, tačiau jis, reikia manyti, ne mažiau sėkmingas. Tokią išvadą leidžia padaryti internate pasiekti mokymo-auklėjimo rezultatai, apie kuriuos gerai žino respublikos pedagoginė visuomenė iš periodinės spaudos, įvairių pasitarimų, iš Švietimo ministerijos skelbiamų dokumentų, kuriuose gerai įvertinama šios įstaigos veikla.

1960 m. mokykla-internatas už gerą pasiruošimą naujiems mokslo metams socialistiniame lenktyniavime laimėjo I vietą respublikos mokyklų-internatų tarpe ir gavo

pereinamąją Raudonąją vėliavą. Respublikiniame mokytojų suvažiavime 1960 m. Švietimo ministras M. Gedvilas taip atsiliepė apie šios mokymo įstaigos darbą: „Mokyklų-internatų pedagogų kolektyvams sudarytos palankiausios darbo sąlygos. Ir jie ėmė sėkmingai spręsti mokymo ir komunistinio auklėjimo klausimus. Ypač daug nuveikė, sukuriant mokinių kolektyvą, ugdant vaikų komunistinę pažiūrą į darbą, mokymąsi, skiepijant jiems pagarbą socialistinei nuosavybei, lavinant jų estetinį skonį, ugdant kultūringo elgesio įgūdžius, Kapsuko mokyklos-internato pedagogų kolektyvas. Ši mokykla iš tikrųjų tapo priešakinės pedagogų patirties mokykla visos respublikos mokyklų-internatų darbuotojams“.

Beveik visų respublikos mokyklų-internatų darbuotojai turėjo progos aplankyti šį internatą bei stebėti jo gyvenimą.

Tikimės, kad leidinėlis bus naudingas jauniems mokyklų-internatų darbuotojams, studentams, besirengiantiems dirbti šių įstaigų auklėtojais.

Sudarytojas

V. SPURGA,

mokyklos-internato direktorius

TSKP XX suvažiavimas draugo N. Chruščiovo iniciatyva priėmė nutarimą organizuoti šalyje naujo tipo mokymo-auklėjimo įstaigas — mokyklas-internatus. Nuo to laiko praėjo daugiau kaip penkeri metai. Palyginti, per trumpą savo gyvavimo laikotarpį mokyklos-internatai susilaukė plataus mūsų šalies darbo žmonių pripažinimo ir praktiškai įrodė, kad jie yra tinkamiausia vaikų auklėjimo ir mokymo įstaiga komunistinės visuomenės kūrimo sąlygomis.

Partija ir tarybinė vyriausybė ėmė smarkiai plėsti mokyklų-internatų tinklą. TSKP CK ir TSRS Ministrų Tarybos nutarime „Dėl priemonių mokykloms-internatams vystyti 1959—1965 metais“ buvo pažymėta, kad mokyklų-internatų tinklo didinimas iki šiol nepatenkina gyventojų poreikių, todėl numatyta toliau plėsti mokyklas-internatus ir padidinti moksleivių skaičių jose 1965 metais iki 2,5 milijono.

Ypač didelę reikšmę mokyklų-internatų vystymui skyrė TSKP XXII suvažiavimas. Nubrėžęs didingus komunistinės visuomenės sukūrimo uždavinius, suvažiavimas, be kita ko, numatė sparčiai vystyti visuomeninius vartojimo fondus, plėsti visuomeninio auklėjimo įstaigų — mokyklų-internatų, prailgintos dienos mokyklų ir ikimokyklinių įstaigų tinklą. Šio suvažiavimo priimtoje naujojoje TSKP Programoje sakoma, kad dvidešimtmečio pabaigoje visuomeninių vartojimo fondų suma sudarys maždaug pusę visos gyventojų realiųjų pajamų sumos; tai įgalins užtikrinti visuomenės lėšomis nemokamą vaikų išlaikymą vaikų įstaigose ir mokyklose-internatuose

(pagal tėvų norą), visiškai patenkinti darbo žmonių poreikius auklėti vaikus šiose įstaigose.

Vykdant TSKP XX suvažiavimo nutarimus, 1956 m. rugsėjo mėnesį buvo atidaryta Kapsuko mokykla-internatas.

Pradžią buvo sunki. Maždaug per mėnesio laikotarpį reikėjo surinkti ir sukomplektuoti administracinį personalą, mokytojus ir auklėtojus, surinkti mokinių kolektyvą (175 asmenis), atremontuoti patalpas, nupirkti inventorių ir t. t.

Mokyklos-internato organizavimą pradėjome nuo pedagogų kolektyvo. Komplektuojant pedagogų kolektyvą, buvo atsižvelgiama į mokytojų politines ir dalykines savybes, stengiamasi išlaikyti atitinkamą jaunų ir prityrusių mokytojų proporciją. Rūpesčių mums kėlė auklėtojų parinkimas. Kokie žmonės turi būti auklėtojais? Ką turi dirbti auklėtojas? Juk iki šiol niekas šiai profesijai specialistų neruošė! Auklėtojų darbui rinkome įvairių specialybių mokytojus, sugebančius vadovauti vienokiai ar kitokiai užklasinei veiklai, kėlėme jiems didelius reikalavimus. Norinčių dirbti mokykloje-internate atsirado nemažai, tačiau dalis jų domėjosi ne tiek darbu, kiek miesto teikiamais patogumais...

Mes pakvietėme geriausius miesto mokytojus pereiti dirbti į mokyklą-internatą. Žinoma, teko susidurti su sunkumais. Geri mokytojai nenorėjo išeiti iš savo kolektyvo, palikti savo mokinių ir pan. Šiaip ar taip, pas mus perėjo dirbti LTSR nusipelnęs mokyt. A. Krygeris, mokyt. G. Jarumbavičiūtė, K. Gurevičienė ir kt. Tai buvo nemažas laimėjimas. Į mokyklą-internatą buvo priimta nemažai ir jaunų specialistų, tik ką baigusių aukštąsias mokyklas. Beveik visi jaunieji auklėtojai buvo kurio nors mokymo dalyko specialistai ir turėjo pamokų. Be to, jie puikiai derino gero mokytojo savybes su mokėjimu groti, sportuoti, piešti ir pan. Pavyzdžiui, aukl. Vidrinskas puikiai grojo akordeonu, aukl. Giedraitytė gerai piešė, aukl. Merkevičius mokėjo drožinėti, aukl. Brusokienė — siuvinėti, aukl. Janulytė — sportuoti, aukl. Birmantienė — vaidybos meno. Mes žinojome, kad, turėdami įvairių polinkių mokytojus, galėsime įdomiai organizuoti užklasinį darbą ir tuo nukreipti mokinių dėmesį visapusiško lavinimosi kryptimi. Reikia pasakyti, kad šis auklėtojų

Pedagogų kolektyvas

parinkimo principas labai save pateisino. Mes ir toliau, rinkdamiesi auklėtojus, jo laikomės.

Parinkdami mokytojų kadrus, atsižvelgiame ir į asmenines mokytojo savybes. Įžymusis rusų pedagogas K. Ušinskis yra pabrėžęs, kad tik charakteris gali išugdyti charakterį, valia — valią. Bevalis, sumiesčionėjęs, nekūrybingas mokytojas mokyklai, o juo labiau mokyklai-internatui, nereikalingas. Tokiais principais vadovaujantis, mums pavyko suformuoti gerą, darbštą, kūrybingą mokytojų kolektyvą — gerą pagrindą sėkmingam darbui.

Didelis darbas buvo atliktas, renkant mokinius į mokyklą-internatą. Kapsuko mokykla-internatas buvo viena pirmųjų respublikoje, ir apie tokias mokyklas visuomenė beveik nieko nebuvo girdėjusi. Todėl pačioje pradžioje norinčių atiduoti vaikus į šią mokymo įstaigą buvo nedaug. Be to, ėjo kalbos, kad mokyklose-internatuose vaikai atitrūks nuo tėvų, nustos juos mylėti ir pan. Taigi teko imtis ir aiškinamojo darbo: rašyti spaudoje, kreiptis į švietimo skyrius. Pagaliau surinkome. Sekančiais metais visuomenės pažiūra į mokyklas-internatus pasikeitė. Pasirodė, kad geriausi mokyklos-internato populiariautojai buvo patys mokiniai. Grįžę į namus, jie papasakodavo apie internatą namiškiams, kaimynams, ir gandai pamažu nutilo. Mokinės R. motina iš Kazlų Rūdos rajono pasakojo, kad kaimynai ją labai draudė atiduoti dukrą į mokyklą-internatą, įvairiai gąsdino. Kai mergaitė grįžo atostogų su gražiu paltuku, su uniforma, naujais batais, jos pažiūrėti suėjo pusė kaimo. Visi stebėjosi ir gėrėjosi, kad valstybė taip rūpinasi vaikais.

1957 m. vaikų priėmimas mums vėl tapo problema: į mūsų mokyklą kreipėsi apie 300 žmonių, o patenkino me tada tik 30...

Į mokyklą-internatą priimti daugiausia našlaičiai, pusiau našlaičiai ir vienišų motinų vaikai, praeityje neturėję reikalingų materialinių sąlygų gyventi ir mokytis. Daugelis jų jau buvo patekę į neigiamą įtaką ir susidarę blogo elgesio įpročius. Auklėtiniai atvyko iš 18 rajonų, iš įvairių mokyklų, todėl mokinių žinios buvo įvairios. Nemaža dalis mokinių buvo peraugę, jų amžius klasėse skyrėsi ketveriais metais. Ypač pasigedome higieninių įgūdžių. Nė vienas mokinių nemokėjo gyventi dideliame kolektyve.

Pirmaisiais metais į mokyklą-internatą buvo priimti tik I—VII klasių mokiniai. Tai įgalino pedagogus sėkmingai kurti mokinių kolektyvą, vykdyti darbinį auklėjimą, saviruošą ir t. t. Įvairaus amžiaus kolektyve buvo galima organizuoti įdomų gyvenimą. Nuo pat pirmųjų dienų užvirė darbas būreliuose, sporto sekcijose, saviveikloje.

Labai svarbu, kad besikurianti mokykla-internatas turėtų gerą materialinę mokymo-auklėjimo bazę.

Kapsuko mokykla-internatas gavo geras patalpas, tačiau jas reikėjo pritaikyti mokinių gyvenimui, taigi ir atlikti nemažą remontą. Atėjęs į mokyklą dirbti direktoriaus padėjėju ūkio reikalams drg. J. Vosylius, turįs nemažą šio darbo patirtį, sėkmingai organizavo remontą, buvo išigyta inventoriaus ir kt. Be to, mokyklai tuo metu daug padėjo Švietimo ministerija, partijos rajono komitetas ir vykdomasis komitetas.

Kas buvo veikama mokykloje-internate, prasidedant mokslo metams? Naujokai pirmiausia išprausiami, apren-giami naujais drabužiais. Jiems parodomi kambariai, miegamieji. Kai kurie mokiniai labai patenkinti, džiaugiasi savo nauja apranga, nauja išvaizda. Jie nedrąsūs, tylūs, stebi. Kiti, ypač mažieji, nors buvo nuoširdžiai sutikti, verkia, nenori atsiskirti su tėvais, artimaisiais. O dar kiti — tokie, kurių niekas nebaugina, niekas nedomina. Jie elgiasi laisvai, kartais net perdaug.

Kai tik visi mokiniai suvažiavo, sukviečiau juos į salę painformuoti, kad mokykloje kol kas ne viskas su-tvarkyta, reikia šį tą pasidaryti patiems. Pedagogų ko-lektyvas buvo tos nuomonės, kad, tik įtraukiant mokinius į patalpų tvarkymą, galima pripratinti juos gerbti ir sau-goti mokyklos turtą. Tai vėliau pasitvirtino.

Turėdami nemažai įvairių pradžios sunkumų, neįpratę dirbti naujomis sąlygomis su mokiniais, mes jutome, kad šiuo metu reikia padirbėti iš peties, kad žiūrėti grafiko ir dirbti tik nustatytas valandas — negalima. Pirmomis dienomis darbą organizavome taip: kiekvienai dienai sudarydavome darbo planą, iškeldami svarbiausius už-davinius, o vakare aptardavome, kaip viskas praėjo ir kaip reikėtų organizuoti darbą sekančią dieną. Taip tęsėsi apie porą savaitių. Po to darbo planą sudaryda-vome dviem savaitėms, sužymėdami, kokius uždavinius ir kas turi atlikti. Darbo entuziazmas buvo didelis. Nė vienas darbuotojas tuomet nepasakė, kad jam per sun-

ku, nors šalia tiesioginių pareigų reikėjo gerokai padirbėti, net ir fiziškai. Tuomet aš pajutau, kad mokykloje susirinko šaunus kolektyvas, kad su juo galima daug padaryti. Darbe formavosi naujos geros šio kolektyvo savybės.

Teisingai sakoma: „Gera pradžia — pusė darbo“. Sėkmingai pradėję darbą, nejutome didelių sunkumų ir vėliau.

Daug rūpesčių mums kėlė auklėtinių mokymasis. Prityrusi mokyt. G. Jarumbavičiūtė sakė, kad ji tokios silpnos klasės (I klasės) dar nėra turėjusi. Iš 27 klasės mokinių 8 buvo, galima sakyti, mokyklai nepribrendę. Labai gerai besimokančių klasė visai neturėjo. Panaši padėtis buvo ir kitose klasėse. Auklėtojai nemokėjo organizuoti pamokų ruošos. Kai kurie pamokų ruošą pravedavo panašiai kaip pamoką, kiti visai nesikišdavo į mokinių darbą.

Mokyklos mokytojai ėmė ieškoti savo sąlygoms tinkamiausių pedagoginių metodų. Tuo metu ne vieną auklėtoją galėjai pamatyti su A. Makarenkos, N. Krupskajos, M. Kalinino raštais. Važinėjome į kitas mokyklas-internatus, apvažiavome beveik visus respublikos vaikų namus, įsijungėme į vaikų namų zoninio metodinio ratelio darbą ir pan. Kiekvieną kartą ekskursijos, pasitarimo išpūdžius aptardavome. Geriausią patirtį mokytojai ir auklėtojai taikė savo darbe, kurio rezultatai taip pat būdavo aptariami.

Dažnai keliamas klausimas, kaip dirbama su pedagogų kolektyvu mokykloje-internate. Kaip jau minėjome, svarbu sudaryti gerų pedagogų kolektyvą. Tačiau jo negalima palikti be vadovavimo. Gerai pažinus kolektyvo narius, reikia tinkamai paskirstyti pareigas. Negalima skirti mokytojui tokio darbo, kurio jis nemėgsta ar nepajėgs atlikti: tuomet neišvengiamai atsiras spraga bendrame mokyklos darbe. Svarbus vadovavimo kolektyvui momentas yra instruktavimas, tinkamas ir aiškus uždavinių iškėlimas, darbo nurodymas kiekvienam pedagogui atskirai. Drauge tai ir metodinis darbas: reikia pasirūpinti, kad mokytojai ne tik žinotų uždavinius, bet ir mokėtų juos įvykdyti. Mūsų mokyklos-internato vadovybė taip ir daro. Iškeldami uždavinius, nurodome perspektyvą, darbo atlikimo būdus, kuriame bendras mokyklos tradicijas, tame tarpe ir mokytojų-auklėtojų kolektyvo tradicijas.

Tinkamai vadovauti darbo eigai reiškia ir jį kontroliuoti. Mes stengiamės palaikyti kolektyve sveiką, dalykišką kritiką, duoti tinkamą darbo įvertinimą. Ypač rūpinamės, kad visi mokytojai ir auklėtojai dirbtų ritmingai, su vienodu krūviu, vienoda įtampa.

Paprastai, kalbant apie vieno ar kito mokytojų kolektyvo darbą, klausiama: „O koks mokykloje mokymosi pažangumas?“

Šiuo svarbiu darbo baru mūsų pedagogai nuoširdžiai rūpinosi ir pasiekė neblogų rezultatų. Paskutiniu laikotarpiu mokslo metus baigiame su 97—98% pažangumu. Tai nulėmė kruopštus, sąžiningas mokytojų-auklėtojų darbas, jų geros, efektyvios pamokos. Pavyzdmingai dirba perėję pas mus iš kitų mokyklų jau minėti pedagoginio darbo meistrai. Tai mūsų mokytojų kolektyvo branduolys. Nuo jų neatsilieka Z. Vidrinskas, A. Berūkštis, A. Bir-mantienė, G. Brusokienė, M. Sivuchienė ir kt., kurie mokykloje-internate dirba nuo pat jos įsikūrimo. Visi šie mokytojai nepabūgo sunkumų, išnešė ant savo pečių visus organizacinio, ieškojimų ir bandymų laikotarpio sunkumus ir šiandien tvirtai žengia kolektyvo priešakyje. Kūrybiškai dirbti, kuo daugiau žinių duoti mokiniams per pamokas stengiasi ir vėliau į mūsų mokytojų šeimą įsijungę mokytojai: J. Stundžia, S. Janavičiūtė, S. Plečkaitis, L. Viliūnienė, I. Rudminaitė ir kt.

Toliau, neblogą mokymosi pažangumą mokykloje-internate nulemia tai, kad mokiniai, auklėtojų prižiūrimi, reguliariai paruošia pamokas. Jiems suteikiama konkreti parama ir drauge ugdomas jų savarankiškumas. Didelė jėga yra klasių kolektyvai, kurie padeda draugams gerai mokytis. Štai pavyzdys. Prieš trejus metus į VIII klasę buvo priimta nauja mokinė Teresė V. Pirmi rašomieji darbai parodė, kad ji labai menkai žinių turi iš lietuvių, rusų k., matematikos. Pasipylė dvejetai. Mokinė nutarė iš mokyklos išstoti. Daug pastangų parodė auklėtoja, mokytojai, klasės kolektyvas, kol ją atkalbėjo. Mokiniai sakė jai: „Praėjusiais metais ir mums kai kuriems taip buvo, o štai dabar mokomės be dvejetų. Daugiau padirbėsi, mes tau padėsime, ir pavysi klasę“. Sistemingo darbo ir nuoširdžios pagalbos dėka mokinė iš atsilikimo išbrido. Tokių pavyzdžių mokykloje dešimtys.

Mokyklos pedagogų kolektyvas atliko nemažą darbą, sprendamas mokyklos priartinimo prie gyvenimo proble-

dalyvavimą 1960 m. LÜPP Maskvoje mokykla gavo I laipsnio atestatą ir III laipsnio diplomą.

Darbas — puiki auklėjimo priemonė. Patys tvarkydami, remontuodami patalpas bei inventorių, puošdami aplinką, mokiniai susidaro teisingą pažiūrą į visuomeninį turtą. Štai mokykla gyvuoja 5 metai, bet iki šiol dar nesame nurašę nė vienos kėdės, nė vieno stalo. Mokiniai saugoja ir prižiūri savo rūbus, tuo gerokai viršydami nešiojimo normas. Prateisdami dėvėjimo laiką, jie sutaupė daugiau kaip 34 000 rb. lėšų. Tai įgalino dar geriau mokinius aprengti, sudaryti drabužių pamainas.

Mūsų pedagogų kolektyvas nemaža dėmesio skiria estetiniam auklėjimui ir šioje srityje yra pasiekęs laimėjimų. Mokykloje veikia daug meninės saviveiklos ratelių. Gražiai tvarkoma aplinka. Mokiniai išaugina tūkstančius gėlių daigų, kuriais apsodina mokyklos gėlynus ir skverus, sodina medelius. Rūpinamasi mokinių apranga. Į pamokas jie eina tik su uniformomis.

Mokykla-internatas pasiekė ir gražių sportinių laimėjimų. Ypač pasižymėjo mūsų tinklininkės, 1960 m. žaidusios respublikos „A“ klasės komandų tarpe. Apskritai, internato sportininkai yra iškovoję apie 10 taurių, gavę daugybę pagyrimo raštų.

Visame mokyklos-internato gyvenime žymų vaidmenį vaidina pionierių ir komjaunimo organizacijos. Jos tapo rimtais mokytojų kolektyvo pagalbininkais, kovojant už tvirtas ir galias mokinių žinias, už jų politinio sąmoningumo kėlimą, visuomenei naudingo darbo išvystymą ir t. t. (žr. priedą Nr. 4). Pionierių ir komjaunimo organizacijos stengiasi, kad jų veikla būtų įdomi ir turininga. Daug dėmesio jos skiria pagrindinei moksleivio pareigai — mokymuisi, siekia, kad kiekvienas pionierius ir komjaunuolis būtų pavyzdingas mokinytis.

Pedagogų kolektyvas rūpestingai ugdo komunistinę moralę. Šioje srityje ypač pasireiškia auklėjamoji pionierių ir komjaunimo organizacijų įtaka. Praėjusiais metais į kovą dėl drausmės ir tvarkos mokykloje nukreipėme komjaunimo organizaciją. Įvyko keletas puikių, efektyvių susirinkimų. Apie daug ką juose buvo kalbama: apie nemirtingus komjaunimo žygius pilietinio ir Didžiojo Tėvynės karo metais, apie žygdarbius taikioje statyboje, apie tuos iškovojoimus, kuriais šiandien mes visi naudojames; aštrios kritikos susilaukė miesčionišku-

Baigiamas statyti bendrabutis

mas, egoizmas, nesąžiningumas. Mokiniai skverbėsi į žmogaus vidų, paskelbė kovą už visapusiškai gražų žmogų. Ir rezultatais galima pasidžiaugti. Štai dabar, draugų kritikos veikiami, pasitaiso ir didesni išdykėliai. Šiuo metu mokinių kambariai, rūbų spintos, spintelės nerakinamos. Tai rodo, kad mokykloje-internate auga žmonės su vertingomis moralinėmis savybėmis. Tokius žmones čia ugdo mokytojai-auklėtojai, pionierių ir komjaunuolių, viso mokinių kolektyvo padedami.

Mokyklos pionierių ir komjaunimo organizacijų iniciatyva ruošiamos įvairios masinės priemonės. Be jų neapsieinama nė vieną sekmadienį nei šventadienį.

Pas mus dar veikia auklėtinių politinio lavinimosi ratelis einamajai politikai studijuoti, ateistų būrelis. Šis būrelis įsteigtas mokykloje ir kovai su religiniais prie-tarais, ir siekiant paruošti kovingus ateistus, kurie, išėję į gyvenimą, galėtų plačiai skleisti ateistinę mintį visuomenėje. Aukštesniųjų klasių mokiniai jau dabar pradeda šį darbą. Apskritai, mokykloje įprasta stebėti tokį reiš-kinį: mokinys, prieš metus kitus atėjęs į mokyklą su mamos ar bobutės įbrukta maldaknyge,— šiandien aktyvus ateistų būrelio narys...

Mokinių kolektyvui formuoti panaudojame įvairias tradicijas. Jų sukūrimu rūpinomės nuo pat darbo pradžios. Mūsų mokykloje susidariusios šios tradicijos: mokslo metų pradžios šventė, mokslo metų pabaigos šventė „Už mokyklos garbę“ (žr. priedą Nr. 10—11), „Internaciečio“ garbės vardo suteikimas (žr. priedą Nr. 9), derliaus šventė, koncertas „Ką mes išmokome praėjusį trimestrą“, revoliucinių švenčių minėjimas, visuomeniniai įpareigojimai atskiroms klasėms, vaikų gimimo dienos minėjimas, klasių vakarai-pobūviai, įvairūs konkursai, klasių šefavimas, draugystės ryšiai su kitomis mokyklomis, parodų organizavimas ir t. t. Be to, savo tradicijas turi kiekviena klasė, pionierių organizacija, būreliai. Ypač iškilmingai švenčiame mokslo metų užbaigimą. „Už mokyklos garbę“— taip vadinasi ši šventė. Jai ruošiamės, galima sakyti, nuo pat mokslo metų pradžios. Būreliai ir klasės surengia parodėles, saviveiklininkai—koncertą. Suvedami mokslo metų darbo rezultatai. Į šventę suvažiuoja tėvai, daug svečių. Už gerą mokymąsi ir elgesį mokiniai apdovanojami.

Tokios šventės labai stiprina mokinių kolektyvą, puošia, įvairina jų gyvenimą, ugdo komunistinės moralės bruožus.

Įdomus ir prasmingas gyvenimas verda mokykloje-internate.

Ateities perspektyvos dar gražesnės. 1962 m. mokykla gauna naują 450 vietų bendrabutį, naują ūkinį pastatą, naujas dirbtuves, sporto salę. O kiek vėliau mums bus perduotos dabartinio baldų fabriko patalpos. Mokykloje-internate bus sudarytos dar geresnės sąlygos mokinių gyvenimui, mokymuisi, darbui. Visa tai iškalbingai rodo Komunistų partijos ir tarybinės vyriausybės rūpinimąsi jaunąja karta, komunistiniu jos auklėjimu.

Mokyklos pedagogų kolektyvas ir toliau visas savo jėgas skirs naujo žmogaus ugdymui, žmogaus, kuris gyvens komunizmo sąlygomis.

V. AMBRASIENĖ,
vyresnioji auklėtoja,

R. JANULYTĖ,
mokytoja-auklėtoja

Mokykla-internatas ne tik moko, auklėja, bet ir augina vaikus. Taigi auklėtinių sveikatingumas, normalus jų fizinis vystymasis mums yra svarbus rūpestis.

Partija ir tarybinė vyriausybė pasirūpino, kad vaikai mokykloje-internate galėtų sveikai augti, gerai mokytis. Jiems čia duota tinkamos patalpos, sotus maistas, šilti drabužiai ir kasdieninė medicinos priežiūra.

Auklėtinių fiziniam vystymuisi, normalioms protinio ir fizinio darbo sąlygoms užtikrinti visų pirma reikia teisingai sudaryti mokyklos-internato dienos režimą, nustatyti atitinkamas vidaus tvarkos taisykles ir atkakliai siekti, kad jų būtų laikomasi.

Sudarant dienos režimą, atsižvelgiama į Higienos mokslinio tyrimo instituto pateiktas normas, jos pritaikomos mūsų mokyklos sąlygoms (vaikų skaičius, jų amžius, miegamųjų išdėstymas korpusuose ir t. t.). Dienos režimas nustatomas kaip parodyta priede Nr. 1. Būtų tiksliau jį sudaryti I—IV, V—VI, VII—XI klasėms.

Mūsų mokyklos-internato kūrimosi laikotarpiu, 1956—1957 m.m., dienos režimas atrodė kitaip, negu dabar. Tuomet pas mus buvo I—VII klasės. Ry tą vienas signalas pakeldavo visus kartu. Visi kartu susirinkdavo atlikti mankštos, kartu valgėdavo. Šiek tiek nesutapo pamokų ruošos laikas, taip pat ne visi vieną valandą guldavo. Išeiginėms dienoms buvo sudarytas atskiras dienos režimas. Pagal jį vaikai keldavosi vėliau. Gulti eidavo tuo pačiu laiku. Išeiginių dienų režime buvo tiksliai numa-

tytos įvairios priemonės: susirinkimai, susitikimai su tėvais ir kt.

Dienos režimas kasmet keitėsi. Dabar, padidėjus mokinių skaičiui, atsisakėme tokio griežto išieiginių dienų režimo. Tomis dienomis vaikus keliame kaip paprastai, nes pastebėjome, kad jie vis tiek pabunda įprastiniu laiku ir tik išdykauja. Išieiginių dienų režime nekeičiame kėlimo, valgymo ir miego laiko. Laisvalaikį išplanuojame taip, kaip mums patogiau.

Sudarydami dienos režimą, kreipiame dėmesį į darbo mokykloje ir namuose krūvį, į poilsio laiką ir kokybę, į valgymą ir miegą.

Labai svarbu tinkamai derinti mokinio darbą su poilsiu. Pavargęs vaikas netenka darbingumo, būna išsiblaškęs. Jeigu tokia būklė tęsiasi ilgiau, prasideda chroniško pervargimo reiškiniai: mokinyš išbala, blogai miega, skundžiasi dažnais galvos skausmais, liesėja. Todėl mes greta darbo visada numatome poilsį. Po pamokų mokiniai turi 3—4 val. laisvalaikio, įskaitant pietų laiką, ir tik po to ruošia pamokas. Pamokų ruošia prasideda 17 val., baigiasi 20 val. Tokiu būdu, prieš miegą mokiniai vėl turi laisvo laiko.

Svarbus dienos režimo momentas yra maitinimo laikas. Pas mus vaikai valgo keturis kartus per dieną. Maisto paruošimas ir išdavimas kontroliuojamas kasdien. Medicinos sesuo, budintis auklėtojas, vyr. auklėtoja, rečiau mokyklos gydytoja, direktorius tikrina virtuvę ir maisto sandėlį. Visi siekia, kad vaikų maistas būtų sveikas, turėtų daug kalorijų. Felčerės G. Brusokienės rūpinimosi dėka maisto įvairumas ir kaloringumas visada atitinka normas arba jas viršija. Kaloringumas siekia vidutiniškai 3374,8 kalorijų; atskirais atvejais svyruoja nuo 3000 iki 3543 kal.

Atskirų dienos davinių kaloringumas procentais vidutiniškai toks:

	faktiškai	norma
pusryčiai	27,4%	25%
pietūs	42,88%	35%
vakarienė	22,3%	20%

Virtuvė maisto produktais aprūpinama iš prekybos tinklo, todėl jie visada būna švieži. Be to, maistas pagerinamas produktais, gaunamais iš mokyklos-internato mo-

komojo-pagalbinio ūkio. Taigi aišku, kodėl kaloringumas dažnai prašoka reikalavimus.

Miego laikas nustatytas griežtai pagal normatyvus. I klasės mokiniams leidžiama miegoti dienos metu.

Atostogų ir išeiginėmis dienomis mokinių dienos režimas kiek pakinta. Pagrindiniai režimo momentai — kėlimasis, mankšta, pusryčiai, pietūs, vakarienė ir miegas — nekeičiami, o visas kitas laikas skiriamas būti gryname ore, lankyti teatrų, muziejus ir pan. Paliekame laiko ir auklėtinių individualiems poreikiams.

Jei atostogų metu organizuojami turistiniai žygiai, dienos režimas sudaromas atskirai. Žiūrime, kad vaikams jie nebūtų per didelis fizinis krūvis. Likusius atostogauti mokykloje-internate patikrina gydytojas ir, atsižvelgiant į jų sveikatos būklę, sudaromas dienos režimas.

Kai kuriems mokiniams, atostogaujantiems mokykloje-internate, išrūpinami kelialapiai į pionierių stovyklas. Praeitais metais mūsų mokiniai atostogavo Kulautuvos pionierių stovykloje, ilsėjosi Arteke.

Atostogų metu 2—4 valandos (priklausomai nuo vaikų amžiaus) skiriamos visuomenei naudingam darbui. Numatomas tinkamiausias darbui laikas, mūsų sąlygomis — maždaug nuo 9 val. ryto iki 12—13 val. Mažiesiems tai neprivaloma. Jie laisvanoriškumo pagrindais tvarko mokyklos aplinkoje esančius gėlynus, prižiūri daržą, mokyklos sklypą. Vyresnieji auklėtiniai dirba pagalbiniam ūkyje. Darbo metu daromos 20—40 minučių pertraukos — priklausomai nuo vaikų amžiaus (priedas Nr. 2).

Atostogų dienos režime kasdien po 2 valandas laisvo laiko skiriame individualiems užsiėmimams. Tuo laiku vieni auklėtiniai rašo dienoraštį, kiti žaidžia ir t. t. Tačiau ir laisvalaikio mokiniai būna auklėtojų prižiūrimi.

Siekiame, kad dienos režimas būtų kaip galima stabilesnis. Naujais mokslo metais, jeigu jau būtina reikia, kai ką nežymiai pakeičiame. Tai teigiamai veikia mokinius. Jie gerai prisimena, koks režimas buvo praėjusiais mokslo metais, ir lengvai prisitaiko prie naujų reikalavimų.

Dienos režimą papildo, detalizuoja įvairūs reikalavimai — taisyklės, kaip mokiniai turi elgtis įvairiose internato patalpose, skirtingu dienos laikotarpiu ir pan. Be šių

taisyklių, vienodai privalomų visiems, darnus didelio kolektyvo gyvenimas neįmanomas.

Praktika parodė, kad vidaus tvarkos taisyklių įgyvendinimas — sudėtingas procesas, reikalaujantis nemažai mokytojų-auklėtojų ir pačių auklėtinių pastangų. Kadangi kiekvienas mūsų pedagogų kolektyvo narys jaučiasi esąs atsakingas už visą mokyklos darbą bei gyvenimą ir yra asmeniškai suinteresuotas pavyzdinga tvarka, tai stengiasi rasti geriausius vidaus režimo įgyvendinimo metodus.

Tuo tikslu mūsų mokykloje-internate kas savaitę rengiami auklėtojų pasitarimai, kuriuose smulkiai aptariami vidaus tvarkos klausimai, tai, kas pasiekta, ir ateities uždaviniai. Pavyzdžiui, viename tokių pasitarimų nagrinėti „Švaros nuostatai“. Paskui jie buvo išaiškinti auklėtinių švaros tikrinimo komisijai, kuri beveik kasdien drauge su budinčiu auklėtoju tikrina kambarių tvarką bei švarą.

Sudarydami vieningus reikalavimus, laikėmės tokių pažiūrų.

Reikalavimai mokiniams turi apimti visą mokyklos gyvenimą ir darbą, visas detales. Jei nebus atsižvelgta į smulkmenas, atsirastų blogam elgesiui, gali formotis neteisinga auklėtinių pažiūra į daiktus, žmones, kolektyvą, į patį save. „Rimtus reikalavimus kelti kiekvienai smulkmenai kiekviename žingsnyje“, — rašė A. Makarenka. Laikydamas, jog visos smulkmenos vaiko elgesiui turi principinės reikšmės, jis reikalavo, kad jos „būtų griežtai apgalvotos, susistemintos ir derintųsi su bendrais auklėjimo principais“. Taip stengiamės daryti ir mes.

Pavyzdžiui, reikalaujame iš mokinių, kad jie būtų atidūs per pamokas. Bet reikia numatyti ir smulkmenas, visas aplinkybes, kurios gali atitraukti vaiko dėmesį nuo mokytojo pasakojimo. Todėl reikalavimuose pabrėžiame, kad pamokoje tam tikru metu sąsiuviniai bei vadovėliai turi būti užversti, ir pan.

Vieningi reikalavimai turi būti konkretūs. Jokios kalbos nei nutarimai neduos gerų rezultatų, jei kiekvienas mokytojas neturės prieš akis, ko reikia reikalauti iš viso kolektyvo, iš kiekvieno mokinio atskirai, kokius įpročius ir moralines savybes reikia ugdyti. Mokiniams irgi turi būti visiškai aišku, kaip elgtis įvairiais atvejais ir

įvairiomis aplinkybėmis. Tik tada galima tikėtis, kad reikalavimai tvirtai įaugės į kolektyvo sąmonę. Tai žinodami, reikalavimams išaiškinti rengiame paskaitas, pokalbius, konferencijas, tam skiriame pionierių sueigas, komjaunimo susirinkimus, naudojame vaizdines priemones — plakatus ir kt. Aiškinimas turi paveikti mokinį. Mūsų nuomone, geriau dažnai pasukti nusižengėlių į plakatą, kuriame vaizduojama, kaip pionierius gina mažylį nuo mušeikos, negu skaityti jam moralus. Tokia vaizdinė priemonė veikia mokinio protą ir jausmus.

Pačiais bendraisiais bruožais visuomenės reikalavimai mūsų auklėtiniams išreikšti „Taisyklėse mokiniams“. Tačiau jos neapima visų mokyklos-internato praktinio gyvenimo sričių.

Vieninguose reikalavimuose turi atsispindėti mokinių santykiai su kolektyvu, draugais, jų pažiūros į socialistinę nuosavybę, į darbą ir mokymąsi.

Pas mus nustatytos elgesio taisyklės klasėse, dirbtuvėse, pertraukų metu, užklasiniame darbe ir t. t. Nurodyta, kaip mokiniai turi elgtis prieš pamokas.

Suskambinus pamokai, budintieji žiūri, ar visi laiku sueina į patalpas, kaip sueina, ar nesigrūda, ar valo kojas, kaip lipa laiptais, ar nebėga, kuria puse lipa. Po pirmo skambučio budintieji vaikšto ir stebi, ar klasėse vaikai netriukšmauja, kas pavėlavo. Vėlavimų skaičiui sumažinti buvo organizuotas konkursas „Būk punctualus!“ Aukštesniųjų klasių komjaunuoliai buvo paskirti prie kiekvienos klasės tikrinti punctualumą. Pavėlavęs mokinys gaudavo vieną baudos tašką. Konkursui pasibaigus, buvo išaiškinti laimėtojai ir pralaimėtojai. Atskiriems mokiniams už sistemingą vėlavimąsi buvo įrašyti papeikimai į pažangumo ir elgesio knygutes.

Pamokoje tvarkos žiūri pats mokytojas. Tačiau mes sudarėme vieningus reikalavimus ir mokinių elgesiui pamokoje.

Pertraukų metu budintieji taip pat stebi mokinius. Koridoriuje visi turi gražiai vaikščioti, nesigrūsti, nesibūriuoti, kad netrukdytų judėjimo.

Susirinkimuose, vakaruose, sueigose budintieji ir mokytojai stebi, kad visi ateitų reikiamai apsirengę, nevéluotų, susirinkimų metu drausmingai elgtųsi. Tai — vieningų reikalavimų dalis.

Dirbdami auklėtiniai taip pat turi atsiminti kai kurias

taisykles. Budintieji žiūri drausmės, tvarkos, darbo švaros, kaip užbaigiamas darbas, kaip sutvarkomi įrankiai. Budinčiojo funkcijas paprastai atlieka brigadininkas ar grupės vyresnysis.

Mokiniai iš mokyklos išeina daugiausia tik sekmadieniais. Todėl tomis dienomis būna išskirti komjaunimo patruliai ar šiaip budintieji, kurie patikrina sutikto mokinio leidimą, pažiūri aprangą, stebi jų elgesį gatvėje, vaikštynėse, demonstracijose ir kt.

Bendrabočio taisyklėse nurodoma, kad vaikai valytų kojas, įeidami į patalpas, nesigrūstų, eidami pro duris ar lipdami laiptais, nebėgiotų koridoriais, nešūkautų patalpose, nežaistų jose kamuoliu, drausmingai stovėtų eilėje prie valgyklos ar salės, laiku bei tinkamai pasiruošę sugultų ir t. t. Visa tai nuolat kontroliuojama. Viena vakarą patikrinamas pasiruošimas gulti, kitą dieną — kas nors kita.

Visiems parodoma, kaip užrašyti ant sąsiuvinų, knygelių, knygų, ir reikalaujama vienodumo.

Mokymosi priemonių tvarką bei švarą tikrina mokytojai ir auklėtojai vieni ir kartu su budinčiais auklėtiniais.

Rytą prieš pusryčius visi mokiniai išsirikiuoja koridoriuje rytiniam patikrinimui. Auklėtojas patikrina vaikų aprangą, žiūri, kad visi būtų su uniformomis, tvarkingi ir švarūs, gražiai susišukavę.

Vieningi reikalavimai, mūsų nuomone, turi atspindėti tai, ką kolektyvas užsibrėžia pasiekti artimiausiu metu, o ne tai, kas jau pasiekta.

Nėra prasmės reikalauti to, kas neįvykdoma. Pavyzdžiui, jei nėra tepalo, tai negalima iš vaikų reikalauti, kad jų batai blizgėtų.

Naują reikalavimą paskelbti tikslinga tuo atveju, jei iš karto įvedama veiksminga kontrolė. Pas mus buvo taip. Reikalavimą, kad visi grįžusieji iš miesto leidimus atneštų į auklėtojų kambarį ir prisistatytų budinčiam auklėtojui, mokytojai ir auklėtojai aptarė gamybiniame pasitarime, o vėliau klasių vadovai paašškino auklėtiniams, kam šito reikia. Pasibaigus leidimo galiojimo laikui, budintis auklėtojas patikrindavo grįžusių iš miesto leidimus. Pavėlavusių mokinių ir leidimų nepristačiusiųjų pavardes perduodavo klasės vadovui. Griežtos kontrolės dėka šio reikalavimo netrukus ėmė laikytis visi.

Savaime aišku, visi reikalavimai turi būti tokie, kad juos kolektyvas galėtų įvykdyti. Pavyzdžiui, iš kiekvieno kolektyvo galima reikalauti, kad mokiniai nevėluotų į pamokas. Sunkiau pasiekti, kad berniukai praleistų pirmą savo mergaites, išeinant iš patalpų ar į jas įeinant. Pirmaisiais metais pas mus berniukai vis išskubėdavo pirmi, o dabar jau palaukia ir leidžia mergaitėms pirmoms išeiti iš valgyklos, salės ir kt.

Mokyklos vieningi reikalavimai — tai dokumentas, reglamentuojantis mokinių elgesį įvairiomis aplinkybėmis. Patyrėme, kad iš pradžių reikia juos supažindinti su visais arba tik su pagrindiniais reikalavimais, o vėliau išaiškinti atskirų punktų esmę. Aišku, tikėtis, kad antrą dieną po išaiškinimo vaikai pradės vykdyti reikalavimus, būtų neprotinga. Vaikus reikia prie to pratinti.

Taisyklių pažeidimai gali būti įvairaus pobūdžio. Vienas neišvykdė reikalavimo todėl, kad užmiršo, kitas — kad nesuprato. Bet pasitaiko, kad mokinys sąmoningai nevykdo reikalavimo. Pro visa tai praeiti negalima, bet reaguoti reikia įvairiai. Naujiems mokiniams mes dar papildomai paaškiname reikalavimą ir vėl patikriname, kaip vykdo. Jei mokinys šito nepadarė ne iš blogos valios, tai paraginame jį atidžiau išnagrinėti neišvykdyto reikalavimo turinį, pakalbame su juo laisvalaikio.

„Didžiausi reikalavimai turi būti keliami tuo atveju, kada žmogus eina prieš kolektyvą daugiau ar mažiau sąmoningai“, — rašė A. Makarenka. Tais atvejais, kai mokiniai nusižengia dėl savo būdo, nesusivaldymo, politinio ar dorovinio tamsumo, taikome ne tokias griežtas priemones. Stengiamės remtis teigiamomis vaikų savybėmis, ugdome pastovius įgūdžius, žodžiu, keldami vieningus reikalavimus, mokinius traktuojame individualiai. Tačiau tada, kai individas sąmoningai stoja prieš kolektyvą, neigdamas jo reikalavimus, tuos reikalavimus itin ryžtingai keliamo iki pat galo, iki to laiko, kol mokinys pripažįsta, kad kolektyvui reikia nusilenkti.

I kai kurių reikalavimų pažeidimą mūsų mokykloje-internate stengiamasi duoti griežčiausią atkirtį, nepaisant nieko. Ateiti laiku į mokyklą, nepraleisti užsiėmimų, neskriausti mažylių, mergaičių, nesiginčyti su mokytojais, negadinti mokyklos turto, laiku atvykti į trimito šaukimą — tai reikalavimai, kuriuos turi vykdyti visi mokiniai, net ir paties silpniausio kolektyvo. Siekiame, kad šių

reikalavimų pažeidimas sužadintų tokią reakciją, kuri paveiktų ne tik pažeidėją, bet ir visą kolektyvą. Ir naujokas pas mus nuo pat pirmųjų dienų pajunta, kad nė vienas nusižengimas neliks nenubaustas. Nauja mūsų auklėtinė M. prausėsi prausykloje, kur buvo uždrausta. Užklupta paaiškino, jog nežinojusi. Auklėtoja liepė tuoj išeiti iš prausyklos, o ji nepaklausė. Paliepimas turėjo būti vykdomas nedelsiant, ir M., nors ir naujokė, buvo nubausta.

Svarbu, kad su reikalavimais mokiniai susidurtų nuolat, kad jų nebūtų galima pamiršti. Todėl, pratindami vaikus vykdyti vieningus reikalavimus, susidaryti reikalingus įgūdžius, imamės ir treniravimo, pratimų.

Natūralių pratimų esmę taip suprantame: jei pasielgei neteisingai, pažeisdamas kurį nors reikalavimą — tuojau pat padaryk teisingai, pagal reikalavimą. Pavyzdžiui, mokinys pamokos metu įėjo į klasę nepasibeldęs. Galima jam duoti pastabą ir pasodinti į vietą, bet galima ir pareikalauti, kad jis įeitų į klasę kaip pridera. Arba vėl: vaikas bėgo laiptais. Galima jį sugrąžinti ir paliepti lipti kaip reikia. Kai pastabą lydi reikalavimas pakartoti veiksmą teisingai, mokinys greičiau įsitvirtina gero elgesio įgūdžius.

Tačiau ne visur galima taikyti tokio tipo pratimus. Jei mokinys pavėlavo į užsiėmimą, tai jis negali čia pat savo elgesio atitaisyti. Todėl pas mus praktikuojami ir specialūs pratimai, kada, auklėtojo vadovaujami, patys mokiniai parodo, kaip reikia vykdyti vieningas taisykles. Imama kokia nors gyvenimiška situacija. Pavyzdžiui, parodoma, kaip pasielgti, jei, nuėjęs pas draugą, randi svečių, kaip elgtis, lipant iš autobuso su mama, seserimi, ir pan. Greta pokalbio apie kultūringą elgesį prie stalo konkrečiai parodome, kaip laikyti peilį, šakutę, ką daryti su servetėle ir kaip pačiam elgtis prie stalo. Tai atliekama klasėje, pačioje valgykloje. Dar įdomiau būna, kai patys mokiniai pagamina valgį ir vieni būna šeimininkais, kiti — svečiais. Šeimininkai mokosi užimti svečius, vaišinti. Kartu būna ir auklėtojas, kuris, pasibaigus „vaišėms“, aptaria šeimininkų ir svečių elgesį.

Vieningus reikalavimus švaros ir tvarkos atžvilgiu mokiniams kelia ne tik mokytojai, draugai, bet ir pati mokyklos aplinka. Ji savotiškai padeda juos vykdyti.

Juk jei mokykloje, bendrabutyje švaru — nesinori šiukšlinti. Jei per radiją girdėti graži muzika — nesinori šūkauti.

Todėl mes ir rūpinamės, kad mokykloje ir bendrabutyje būtų labai švaru, gražu, jauku. Internato koridoriuje organizuojama įžymiųjų dailininkų reprodukcijų paroda. Reprodukcijos įstiklintos, įrėmintos, su gražiais užrašais. Mokiniai dažnai sustoja prie jų pasižiūrėti, pasigrožėti. Visi sienlaikraščiai, stendų paveikslai yra po stiklu. Kiekvieną skelbimą, grafiką, šūkį stengiamės gražiai apipavidalinti ir patraukliai juos išdėstyti. Koridoriuose pas mus pilna gėlių, kieme daug skverų, gėlynų. Visa tai skatina auklėtinius laikytis tvarkos, gražiai elgtis.

Vieningus reikalavimus mes aiškiname įvairiais metodais ir formomis, ypač tada, kai keliama nauji reikalavimai.

Kaip jau minėjome, būtina vieningų reikalavimų vykdymo kontrolė. Šios kontrolės rezultatus panaudojame kaip auklėjamąją priemonę. Pastabas apie mokinių išorę, apie vadovėlių, knygų švarą, bendrą tvarką ir t.t. įrašome į raportų knygą, elgesio ir pažymių knygelę. Šių įrašų reikšmė didelė. Mokiniai pamato, kad nė vienas neįvykdytas reikalavimas nelieka nepastebėtas. Kiekvienas gavęs pastabą už reikalavimo pažeidimą jaučiasi nesmagiai ne tik prieš mokytoją, bet ir prieš klasę, kuriai daro gėdą, atima brangius taškus. Mat, klasės lenktyniauja tarpusavyje, kuri surinks daugiau taškų. Jie rašomi kas mėnesį už penketų, perskaitytų knygų, pagyrimų, darbo valandų skaičių. O už dvejetus, pastabas, papeikimus taškai mažinami.

Lenktyniavimas dėl drausmės, tvarkos ir švaros pas mus vyksta nuolat. Jis veiksmingas todėl, kad jo eiga reguliariai tikrinama, o rezultatai skelbiami visam kolektyvui. Drausmės srityje šį darbą pas mus beveik išimtinai atlieka patys auklėtiniai.

Lenktyniaujama, vadovaujantis konkursų nuostatais. Priede pateikti konkursų nuostatų pavyzdžiai (žr. priedus Nr. 5—8).

Vykdant vieningus reikalavimus, didelę reikšmę turi ir geras budėjimo organizavimas.

Nuo mokyklos-internato įsikūrimo pradžios budėjimo organizavimas vis keitėsi. Anksčiau auklėtiniai budėdavo savaitėmis, vieni mokykloje, kiti — internate. Bu-

dėdavo tik geriausieji auklėtiniai, kuriuos skirdavo vyr. auklėtoja, pasitarusi su klasių auklėtojais. Dabar po vieną dieną internate ir mokykloje budi kiekvienas mokinyš, pradedant IV klase. Iš budinčiųjų tarpo išskiriamas vienas aukštesnės klasės mokinyš — vyr. budinčiojo auklėtojo pavaduotojas. Yra pastovūs postai, kur budintysis auklėtinis turi būti: kieme, krepšinio aikštelėje, koridoriuje, bibliotekoje, valgykloje ir kt. Visi budintieji kas vakarą susirenka, ir vyr. budinčiojo pavaduotojas parašo raportą į raportų knygą. Jame pažymi tos dienos auklėtinių nusižengimus ir pasiekimus.

Svarbiausia — už vieningų reikalavimų vykdymą turi kovoti patys mokiniai. Tai pats tvirčiausias laidas, kad anksčiau ar vėliau tiems reikalavimams paklus didžiausi neklaužados. Šituo mes ne kartą įsitikinome ir stengiamės, kad už auklėtinių elgesį atsakytų ne mokytojai, auklėtojai, o mokinių kolektyvas jaustų atsakomybę už kiekvieno draugo poelgius.

Štai kaip organizuojamas auklėtinių gyvenimas mūsų mokykloje-internate ir įgyvendinamos vidaus tvarkos taisyklės. Pagrindiniai mūsų principai, kaip buvo matyti,— siekti auklėtinių sąmoningumo ir savarankiškumo, kuo daugiau veikti per kolektyvą.

J. MONTVILA,
mokymo dalies vedėjas

Rodos, taip neseniai mokyklos-internato duris pravėrė nedrąsūs, su nepasitikėjimu į viską žiūrį pirmieji mūsų auklėtiniai, o jau štai po penkerių metų vartau jų pačių tvirta abituriento ranka prirašytus tradicinio albumo puslapius ir skaitau jų mintis:

„Žmogaus gyvenimas skaičiuojamas metais... Nors man dabar aštuoniolika metų, tačiau priskaičiuočiau jų žymiai daugiau: 16 metų, kai baigėsi karas, kuris išplėšė šeimos maitintoją — tėvą, 9 metai, kai palūžo motina... Tačiau ir dabar aš nesijaučiu nelaiminga, nors likome lyg maži paukščiai po didelės audros. Greitai pajutau, kad manimi rūpinasi Komunistų partija ir tarybinė vyriausybė. Patekau į mokyklą-internatą. Čia išmokau mylėti knygą, darbą, gerbti savo draugus ir mokytojus. Būreliuose įsigijome specialybes (aš — siuvimo). Dalyvavome saviveikloje. Nuo pat pirmos dienos internate jau tème nuolatinį auklėtojos ir mokyklos vadovybės rūpinimąsi mumis. Už visa tai dėkoju mokyklai“.

Taip rašo dabartiniu metu mokytojaujanti Šakių rajone buvusi abiturientė V. J. Daug gražių minčių yra ir kituose puslapiuose, prirašytuose kita rašysena. Jos skatina prisiminti mokyklos-internato nueitą kelią, pagnarinėti, kaip mes pasiekėme, kad mokiniai, baigę mokyklą, su dėkingumu ir džiaugsmu ją prisimena.

Tokie mokinių nuotaikai susidaryti labai padeda pati mokyklos-internato specifika. Čia, lyg didžiulėje šeimoje, pedagogų prižiūrimi mokiniai praleidžia ne vienerius savo gyvenimo metus. Čia, kaip ir šeimoje, jie gauna daugybę gyvenime būtinų žinių, pradedant patarimais,

kaip apsirengti, valgyti, susitvarkyti kambarį ir t. t. Mokykloje-internate rūpestingai ugdomas auklėtinių savarankiškumas, o iškilus sudėtingesniau klausimui, jie visada gali konsultuotis su auklėtoju. Gyvendami ir mokydamiesi kolektyve — kambaryje, klasėje — mokiniai atsikrato daugelio blogų charakterio bruožų, ypač individualizmo, išmoksta gerbti kolektyvą ir gyventi jame. Žodžiu, mokykloje-internate auklėtiniai visapusiškai lavinami, ruošiami tapti komunistinės visuomenės kūrėjais ir nariais.

Griežtas dienos režimas sudaro sąlygas geram fiziniam vystymuisi. Be to, mūsų mokykloje-internate mokiniams suteiktos galimybės fiziškai padirbėti pasirinktą darbą. Kurie mėgsta žemės ūkio darbus, gali dirbti pagalbiname ūkyje, mokomajame sklype, šiltnamyje, triušių fermoje. Mėgstantieji staliaus, šaltkalvio amatą gali jo mokytis mokyklos dirbtuvėse, siuvimu besidomintieji — siuvykloje.

Pedagogų prižiūrimi mokiniai pratinami savarankiškai laiku paruošti pamokas, ugdomi protinio darbo įgūdžiai.

Retai kurioje mokykloje galima rasti taip įrengtą, kaip mūsų, tiek daug knygų, laikraščių bei žurnalų turinčią biblioteką. Todėl nenuostabu, kad čia visada pilna vaikų, ieškančių atsakymo į juos dominančius klausimus.

Žinoma, didžiausią reikšmę auklėtinių lavinimo procese turi gerai organizuotos, politiniu ir dalykiniu atžvilgiu vertingos pamokos. Daugelio mūsų mokykloje-internate dirbančių pedagogų pamokos ilgai išlieka tiek mokinių, tiek jas stebėjusiųjų atmintyje. Vieną tokią mokytojos Jarumbavičiūtės II klasėje pravestą skaitymo pamoką ir aprašysiu.

Įeinu kartu su mokytoja į klasę. Mus pasitinka besišypsą veidukai, linksmos akutės. Iš kur ta giedri mokinių nuotaika? Pasirodo, ir mokytoja įėjo į klasę linksmą, su šypsena. Tai ir buvo geros pamokos gera pradžia.

Įvadinis pokalbis apie straipsnėlį, skaitytą per praėjusią pamoką. Iškviečiami skaityti keturi mokiniai. Jiems baigus, mokytoja klausia:

— Kuris vaikučių geriausiai skaitė?

Mokiniai labai tiksliai recenzuoja skaičiusius draugus, nurodo jų klaidas. Mokytoja apibendrina šias pastabas ir iššauktiesiems duoda papildomų klausimų.

Pamokų ruošia

Visos apklausos metu mokiniai seka atsakinėjančius, juos papildo. Įvertinusi visų keturių žinias, mokytoja sako:

— O dabar, vaikučiai, pagalvokite ir prisiminkite kokią nors jus ištikusią nelaimę.

Netrukus pakyla miškas rankų. Vienas pasakoja, kaip buvo įlūžęs į upelį, kitas vos po mašina nepalindęs ir t. t. Mokytoja kartu su mokiniiais nustato šių nelaimių priežastis, suranda pamokantį žodį neatsargiems.

— Mūsų knygelėje taip pat yra aprašyta nelaimė. Mes apie ją ir paskaitysime.

Mokytoja raiškiai perskaito straipsnelį. Klausia:

— Kelios nelaimės aprašytos šiame straipsnelyje?

— Kodėl Antanukas įkrito į upelį?

— Kodėl kilo gaisras?

Vėl pabrėžiama, kad neatsargumas dažnai būna nelaimės priežastis.

Toliau straipsnelį skaito mokiniai, suranda pakaitalus nurodytiems žodžiams.

— Na, o ką jūs darytumėte, jei klasėje kiltų gaisras?

Vaikai duoda įvairiausių atsakymų: vieni neštų iš spintos knygas, kiti verstų pro langą suolą, tretį patys

šoktų pro langą. Mokytoja paaiškina, kad, ištikus gaisrui, reikėtų greitai eilute išbėgti iš klasės ir pro atsarginį išėjimą patekti į kiemą. Čia pat viskas ir inscenuojama. Mokiniai skubiai ir tvarkingai išbėga iš klasės, grįžta.

Šis nukrypimas buvo ir priešgaisrinės apsaugos taisyklių paaiškinimas, ir pedagoginė pertraukėlė.

Toliau straipsnelis kartojamas klausimais, daroma išvada, kad žmogus žmogui — bičiulis, draugas, brolis. Prisimenama patarlių apie nelaimės. Užduodamas namų darbas, įvertinami aktyviausiai pamokoje dalyvavę mokiniai.

Nenuostabu, kad per visą pamoką mokiniai buvo aktyvūs. Jie išmoko skaityti straipsnelį, išnagrinėjo jo turinį, spėjo sužinoti, kaip turi elgtis gaisro metu.

Gerų, politiniu, dalykiniu ir metodiniu atžvilgiu vertingų pamokų mūsų mokykloje pravedama daug. Tai nuoširdaus visų pedagogų darbo rezultatai — mūsų sėkmės pagrindas.

Kad pamokos pasiektų tikslą, žinoma, reikėjo pagalvoti apie jų efektyvumą. Šiuo atžvilgiu labai naudingas mums buvo atitinkamos pedagoginės spaudos nagrinėjimas, dalijimasis patirtimi.

Mokytojams, stebėjusiems kolegos Stundžios pamokas, patiko žemesnėse klasėse jo organizuojama apklausa-konkursas. Kai kurie sėkmingai ją taiko ir savo pamokose, kūrybiškai patobulinę.

Štai kaip mokytojas Stundžia kartą organizavo frontalinę apklausą V klasėje. Jis kreipėsi į mokinius:

— Šiandien aš noriu išsiaiškinti, kuri jūsų klasės mokinių eilė geriau atsimena praėjusią pamoką. Prie lango sėdintieji bus klausinėtojai ir teisėjai, o kitos eilės atsakinės.

Mokiniai uoliai klausinėjo vieni kitus, suvedė rezultatus, nustatė nugalėtojus. Teko tik stebėtis klasės aktyvumu, kurio jokia būdu mokytojas nebūtų sukėlęs paprastu klausinėjimu.

Mokytojas Plečkaitis, dėstydamas geografiją, kartais praktikuoja tokį dalyką: pradžioje pamokos užduoda savarankišką darbą iš naujos mokymo medžiagos. Mokiniai pusę pamokos skaito, planuoja, ruošiasi atsakinėti. Mokytojas stebi pasiruošimą, konsultuoja silpnesnius. Antroje pamokos pusėje patikrina, pasakojusius

įvertina. Po to jis tik papildo mokinių pasakojimą nauja, vadovėlyje nesančia medžiaga, nurodo literatūrą.

Istorijos, literatūros pamokose pas mus praktikuojami referatai, disputai ir pan.

Nemaža pravedama pamokų, kuriose panaudojama epidiaskopas, magnetofonas, diapozityvas, kino filmai, patefonas, nekalbant jau apie įvairius paveikslus, plakatėlius ir kitas vaizdines priemones.

Visos naujovės, keliant pamokų efektyvumą, yra gyvai svarstomos dalykinėse komisijose, metodiniuose raiteliuose bei gamybiniuose pasitarimuose. Nemažą vaidmenį čia atlieka ir mokyklos metodinis kabinetas, kuriame kaupiama literatūra metodikos klausimais.

Mūsų mokykloje-internate puoselėjamas kiekvienas kūrybinės minties daigelis, raginama ieškoti, nebijoti naujovių, nes rutina, šabloniškumas yra pedagoginio meistriškumo priešai. Todėl mes su entuziazmu sutikome eksperimentuoti rašymą parkeriais į viena linija sąsiuvinius nuo I klasės, sėkmingai išbandėme pažymių knygelių įvedimą ir kt. Pastaruoju metu mokinių savarankiškumo ugdymui bandome panaudoti prie lentos užkabinaimą užuolaidėlę. Ji pakabinama ant išlenktos vielos, paliekamas tarpas įeiti mokiniui. Užtraukus užuolaidėlę, mokinyš nemato klasės, o klasė nemato jo. Tokiu būdu, mokinyš verčiamas galvoti, savarankiškai spręsti uždavinius, o ir klasė neišblaškoma daromomis lentoje klaidomis. Išsprendęs uždavinį, mokinyš atitraukia užuolaidėlę, klasė patikrina, ar teisingai spręsta. Užuolaidėlę galima panaudoti ir kitose pamokose, pavyzdžiui, lietuvių kalbos: iš anksto užrašyti rašinėlio planą, gairinius žodžius ir kt.

Daug naudos mokiniams teikia gerai organizuotos mokomosios ekskursijos. Jų mūsų mokykloje-internate surengiama nemažai.

Mokyklos vadovybė, pasitarusi su mokytojais, iš anksto sudaro tokių ekskursijų planą, pažymi tikslą. Mokytojas, žinodamas, kada važiuos su mokiniais į ekskursiją, atitinkamai juos ruošia, planuoja mokymo medžiagą. Štai biologijos mokytoja, baigusi zoologijos kursą, nuvyko su mokiniais į Kauno zoologijos sodą. Čia aptarė žvėrelius, prisiminė teorinę medžiagą, gyvus žvėrelius palygino su vadovėlyje duotu aprašymu. Zoologi-

jos sode pravesta mokomosios medžiagos apibendrinimo ir įtvirtinimo pamoka ilgai neišdils iš mokinių atminties.

Lietuvių literatūros mokytojas, prieš pradėdamas nagrinėti P. Cvirkos kūrinius, suruošė ekskursiją į rašytojo gyventas vietas. Mokiniai, aplankę Vilkijos vidurinę mokyklą, pavaikščioję Petriuko nubėgiotais keliais, pasiklausę jo bendraamžių pasakojimų apie rašytoją, jo vaikystę, su dar didesniu susidomėjimu nagrinėjo P. Cvirkos raštus, geriau suprato autoriaus pergyvenimus.

O kiek mokomųjų ekskursijų suruošiama į miesto įmones, gamyklas, į aplinkinius kolūkius! Kiekvienas mūsų mokytojas jau seniai įsitikinęs, kad pasakojimu nesuteiksi mokiniams tiek žinių, kiek jų galima duoti, konkrečiai apžiūrint gyvulių fermą, įvairias mašinas. Ekskursija — tai puiki ryšio su gyvenimu palaikymo priemonė, kuri padeda apibendrinti, įtvirtinti ir mokomąją medžiagą. Mūsų mokykloje ji užima labai reikšmingą vietą.

Tam tikrą istoriją turi pas mus konsultacijų mokiniams klausimas. Dauguma pedagogų buvo ir yra tos nuomonės, kad konsultacijų nereikia organizuoti. Mokiniai privalo viską išsiaiškinti pamokų metu, savarankišku darbu. Kiti pedagogai įsitikinę priešingai: nevaržomi laiko nė aplinkos, mokiniai gali geriau išsiaiškinti daugelį klausimų. Teko derinti šias dvi nuomones. Pirmaisiais mokyklos-internato gyvavimo metais palaikėme antrųjų nuomonę, nes į mokyklą buvo suėję įvairaus pasiruošimo mokiniai. Buvo sudaryti konsultacijų tvarkaraščiai, jos vyko reguliariai. Vėliau, kai mokinių žinios apsilygino, konsultacijų skaičių pradėjome mažinti. Dabar jos ruošiamos tik atskirais atvejais mokytojo nuožiūra.

Esame paskelbę griežtą kovą tinginiavimui, apsileidimui. Ją pradėjome nuo pirmųjų internato įsikūrimo dienų ir tęsiame ligi šiol. Aišku, dabar, kai mokytojams padeda vieningi klasių kolektyvai, žymiai lengviau.

Vos sudarę pirmaisiais gyvavimo metais klasių kontingentus, pastebėjome, kad nemažai mokinių nori tik praleisti laiką internate, apie mokslą nė negalvoja, jiems visiškai nesvarbu, kokį pažymį rašys. Pedagogų kolektyvui iškilo uždavinys išvilkti į dienos šviesą tokius apsileidėlius, nurodyti besikuriantiems mokinių kolektyvams, su kuo jiems nepakeliui. Buvo pasitelkta įvairios priemonės: sienlaikraščiai, radijo mazgas, susirinkimai.

Taip atskyrėme pelus nuo grūdų. Laikėme tai svarbiu laimėjimu, nes paprastai padaužos turi autoritetą nesusi-pratusių, dar nežinančių, kur pasukti, mokinių tarpe.

Dabar tinginystės, apsileidimo atvejų irgi pasitaiko, tiesa, daug mažiau. Tačiau dabar su tinginiais bei ne-klaūžadomis jau kovoja patys mokinių kolektyvai, kom-jaunimo, pionierių organizacijos. Tokių mokinių svarsty-mas praeina be žymesnės pedagogų paramos ir dažnai būna labai efektyvus.

Prieš tinginystę, apsileidimą mokinius nuteikia ir mo-kykloje ruošiami susitikimai su darbininkais, kolūkie-čiais, įvairiais specialistais. Šių susitikimų metu vaikai pamato, kokią didžiulę reikšmę turi mokslas, darbštumas. Ne vienas po to susimąsto: gal ir aš negerai darau, ne-sistengdamas geriau mokytis, atlikti pavestus darbus.

Pasitempti verčia ir nuolat organizuojamas tarpkla-sinis lenktyniavimas, įvairūs konkursai tiek klasėje, tiek mokykloje. Malonu rasti savo pavardę geriausių darbi-ninkų sąrašė, pamatyti nuotrauką Garbės lentoje. Ir prie-šingai, labai nesmagu atsidurti mažiausiai dirbusių vi-suomenei naudingo darbo mokinių sąrašė, kęsti pajuoką sienlaikraštyje.

Apskritai, mūsų mokykloje-internate yra paruošta visiems vienodai taikoma paskatinimų ir bausmių siste-ma. Kiekvienas mokinys žino, kas už ką jo laukia. Pa-vyzdžiui, mėnesio pabaigoje įrašytas į blogiausiai besi-mokančių sąrašą neina artimiausią sekmadienį į miestą ir nedalyvauja pasilinksminime — turi likviduoti spragas mokymesi; patekęs į blogiausiųjų sąrašą trimestro pa-baigoje neina du sekmadienius į pasilinksminimus, yra paskiriamas budinčio auklėtojo žinion, apie tai praneša-ma tėvams ir t. t. Gavęs pastabą į knygelę, mokinys klasei numuša tašką, direktoriaus pasirašytą papeikimą — 5 taškus.

Numatyta ir visa eilė skatinimo priemonių. Tai mums padeda kovoti su tinginyste.

Mokinių lavinimo procese mokyklos-internato sąly-gomis mokytojai ir auklėtojai yra lygiareikšmiai. Nuo jų bendro, koordinuoto darbo priklauso mokymo-auklė-jimo sėkmė.

Mokytojų ir auklėtojų darbui geriau koordinuoti pas mus yra sudaryti mažieji pedagogų kolektyvai, išskirti jų vadovai. I—IV klasėse mažąjį pedagogų kolektyvą su-

daro du auklėtojai ir klasės mokytojas, aukštesnėse — auklėtojas, klasės vadovas ir dėstomų disciplinų mokytojai. Šie kolektyvai paruošia pusmečiui auklėjamojo darbo planus, susirenka pasitarti mokymo-auklėjimo klausimais. Ypač svarbus vaidmuo čia tenka mažojo pedagogų kolektyvo vadovui. Jis turi koordinuoti auklėtojų ir mokytojų darbą, nukreipti kolektyvą spręsti aktualiausius, opiausius mokyklos veiklos klausimus. Kontroliuojant klasės mokymo-auklėjimo darbą, visų pirma pareikalaujama atsakomybės iš mažojo pedagogų kolektyvo vadovo.

Savaime aišku, norint koordinuoti darbą, tarp mokytojų ir auklėtojų reikia palaikyti glaudų ryšį. Veiksmingiausias ir plačiausias pas mus naudojamas žodinis ryšys, kada mokytojas su auklėtoju, perimdami mokinius, apie juos pasikalba, numato poveikio priemones. Dar gana plačiai naudojamosi pastabų sąsiuviniais, kurie laikomi klasės žurnaluose. Į šiuos sąsiuvinius dalyko mokytojai arba auklėtojai įrašo pastabas apie namų darbų atlikimą ir kt., nurodo, į ką reikia atkreipti dėmesį.

Naudinga taip pat raportų knyga, į kurią savo pastabas apie mokinius rašo budintieji mokytojai, auklėtojai ir budintieji mokiniai. Iš šios knygos klasės vadovas, auklėtojas mato, kokias pastabas arba pagyrimus gavo jo klasės mokiniai laisvalaikiu.

Gera tarpusavio susižinojimo priemonė yra pažymių knygelės. Jose specialiai skirti puslapiai įrašyti mokiniams pagyrimus arba papeikimus. Įrašyti juos gali bet kuris auklėtojas ar mokytojas. Štai mūsų vartojamos „Pažymių, darbo ir elgesio knygelės“ atskiri puslapiai:

..... kl. mok.
 nuo 19..... m..... mėn. d. ligi 19 m. mėn. d.

1. Pažangumas

Dėstomi dalykai	Pažymys, mokyt. parašas		Pažymys, mokyt. parašas		Pažymys, mokyt. parašas	
Lietuvių k. raštu .						
Lietuvių k. žodžiu .						

..... kl. mok.

2. Pagyrimai, papeikimai (pastabos)

.....

.....

..... kl. mok.

3. Drausmingumas

Mėnuo	Pažymys	Pastabos
Rugsėjis		
Spalis ir t. t.		

..... kl. mok.

4. Ruoša

Mėnuo	Pažymys	Pastabos
Rugsėjis		
Spalis ir t. t.		

..... kl. mok.

5. Visuomenei ir mokyklai naudingas darbas

Mėnuo	Val. sk.	Pastabos apie darbus	Įvertinimas
Rugsėjis			
Spalis ir t. t.			

..... kl. mok.

6. Perskaitytos knygos

Mėnuo	Perskaitytų knygų skaičius	Pastabos apie knygų skaitymą
Rugsėjis		
Spalis ir t. t.		

Knygelės gale įdedamas trimestrinis pažangumo, darbo ir elgesio pažymėjimas.

Viena iš mokinių lavinimo proceso dalių yra užklasinis darbas. Jo organizavimui mūsų mokykloje-internate taip pat skiriame daug dėmesio.

Pirmaisiais metais mums iškilo reikalas pamokyti mokinius etiketo. Šį darbą pavedėme vienai mokytojai. Kartą per savaitę ji pravedavo su kiekvienos klasės mokiniais pamokas-pokalbius apie tai, kaip reikia sveikintis, elgtis valgykloje, kaip tvarkyti kambarį ir t. t. Trumpus instruktažus mokytoja darydavo ir pedagoginiam personalui, kuris kontroliuodavo mokinių elgesį, padėdavo vykdyti jos duotus nurodymus. Tokiu būdu per trumpą laiką mums pavyko įgyvendinti vieningus reikalavimus etiketo srityje.

Vėliau (trečiais, ketvirtais internato gyvavimo metais) daugiau vietos užklasiniame darbe skyrėme darbiniam auklėjimui. Suaktyvinome stalių, šaltkalvių būrelių, triušių augintojų veiklą, drauge nepamiršdami sporto, meno saviveiklos.

1961—1962 m. m. pradžioje mūsų mokykloje-internate veikė šie būreliai: meno saviveiklos — pučiamųjų instrumentų, estradinis, skudučių orkestrai, V—VII ir VIII—XI kl. chorai, mergaičių ir berniukų vokaliniai ansambliai, V—VII ir VIII—XI kl. šokių rateliai, I—IV kl. meno saviveiklos ratelis; sporto būrelis su mergaičių ir berniukų tinklinio, krepšinio, lauko ir stalo teniso, šachmatų, šaškių, lengvosios atletikos sekcijomis; LDAALR būrelis su įvairiomis sekcijomis; literatų, dailiojo skaitymo, jaunųjų gamtininkų, foto mėgėjų, jaunųjų fizikų, kraštotyrininkų-turistų, jaunųjų chemikų, matematikų, ateistų, darbščiųjų rankų, dailės būreliai.

Mokinys gali dalyvauti daugiausia trijuose būreliuose: viename iš saviveiklos, sporto ir dalykiniam. Tačiau ir taip apribojus, pasitaiko, kad mokinys perkraunamas užsiėmimais, ypač prieš rungtynes ar koncertą. Siekiant šito išvengti, sudaromi individualūs užklasinio darbo tvarkaraščiai. Juose patys mokiniai susirašo, kurią valandą ir kokiuose užsiėmimuose kuris turi dalyvauti. Tvarkaraščius tvirtina klasės auklėtojas.

Masinės priemonės, įvairios tradicinės mokyklos-internato šventės ir kt. taip pat vienaip ar kitaip lavina

mokinius, pedagogai jas panaudoja komunistinio auklėjimo tikslais (žr. priedą Nr. 3).

Švenčių metu auklėtiniai tarsi išbandomi: išryškėja, kokius jie turi mokyklos šeimininkų įgūdžius, kaip moka užimti svečius, ir daug kitų teigiamų bei neigiamų savybių. Pedagogų kolektyvas iš to daro išvadas, gerina savo darbą.

Visapusiškas mokinių lavinimas — labai sudėtingas darbas. Jame mūsų mokyklos pedagogai remiasi pačių mokinių savaveiksmiškumu. Ypač stengiamės išaiškinti mokymosi motyvus, žadinti interesus, skatiname mokytojų kūrybiškumą, ieškant auklėtinių savarankiško darbo organizavimo metodų. Nuoširdžių pastangų dėka pasiekėme, kad kyla auklėtinių pažangumas, gerėja žinių kokybė.

Mokyklos-internato pedagogai ir toliau visas savo jėgas skirs visapusiškam mokinių lavinimui, drauge formuojant tvirtus dialektinės-materialistinės pasaulėžiūros pagrindus.

●

S. PLEČKAITIS,

mokytojas

Svarbus tarybinės mokyklos, taigi ir mūsų mokyklos-internato, uždavinys — ugdyti komunistinę auklėtinių pažiūrą į darbą, išmokyti juos dirbti visuomenės labui.

Pradinė darbinio auklėjimo forma pas mus — ruošos darbai. Su jais vaikai susiduria nuo pat pirmos dienos, kai tik įsijungia į mokyklos-internato šeimą. Pirmiausia jie mokomi pasikloti lovas, sutvarkyti žaislus, gražiai sudėti drabužėlius nakčiai ir pan. Mažiesiems iš pradžių paaiškinama, kodėl viena ar kita reikia padaryti, kodėl pas mus viskas turi būti švaru ir gražu. Paskui duodama pavyzdžių, parodoma, kaip tvarkytis.

Maždaug per mėnesį vaikai išmoksta vykdyti pagrindinius saviruošos reikalavimus. Ir išmoksta gerai, ne šiaip sau, nes kiekvieną darbą jie pratinami atlikti kruopščiai, tiksliai, tam tikra tvarka. Pavyzdžiui, lovą kloti, tik išvėdinus, išpurčius patalynę, teisingai sulaukus antklodę, ją išlyginus. Jei kuriam nesiseka — ji draugai pamoko. Tenka kloti antrą kartą su pagalbininkais. Eatukai pirmomis dienomis valomi iš vakaro, o tik rytą blizginami. Taip palengva susidaro įgūdžiai.

Pastovūs, nuolatiniai ruošos darbai reikalauja iš mokinio pareigos jausmo, kasdieninio pasitempimo. Kambario seniūnas arba budintysis įpareigojamas kontroliuoti, kaip mokiniai susitvarko. Jei kuris kambario gyventojas yra nepakankamai pareigingas, kolektyvas jį auklėja, kartais baudžia. Be to, būti tvarkingais skatinama įvairiomis priemonėmis. Kambarys už gerai atliekamą ruošą apdovanojamas paveikslu, kilimu.

Aukštesnėse klasėse organizuojami ruošos konkursai: „geriausiai paklota lova“, „tvarkingiausias kambarys“ ir kt. Dažniausiai jie organizuojami švenčių progomis, prieš atostogas. Konkursai tęsiasi savaitę ir ilgiau, o sudaryta komisija tikrina. Nugalėtojai apdovanojami kolektyvinėmis dovanomis: bilietais į teatrą, kiną ir pan.

Vyresnieji auklėtiniai tvarko ir valo savo kambarius, klases, o taip pat paskirtą bendrabučio patalpų plotą: plauna ir vaškuoja grindis, dulkina kilimus, valo dulkes. Kad ruošos darbai būtų labiau organizuoti, įvesti vieningi reikalavimai. Kiekvienas darbas atliekamas nustatytu laiku. Jis turi būti išbaigtas. Jeigu yra trūkumų, reikia dirbti tol, kol darbas padaromas kaip pridera.

Auklėtiniai dirba visus darbus virtuvėje, valgykloje, tvarko aikšteles, prižiūri gėles, dirba darže ir kt. Mažiesiems monotoniškas darbas nusibosta, todėl jis įvairinamas. Pavyzdžiui, su I ar II klase renkant varpas, kolektyvas suskirstomas į kelias brigadas, kurios lenktyniauja tarpusavyje. Darbščiausia brigada premijuojama.

Mūsų mokykloje-internate sudaromi grafikai, kokius ruošos darbus ir kada atlieka atskiros klasės. Pavyzdžiui:

I. Darbas virtuvėje ir valgykloje

1. Stalų dengimas pusryčiams:
X—XI kl. stalus dengia pirmadienį, antradienį, trečiadienį, ketvirtadienį,
IX kl. — penktadienį, šeštadienį.
2. Stalų dengimas pietums:
VIII kl. — pirmadienį, antradienį,
VII kl. — trečiadienį, ketvirtadienį,
VI kl. — penktadienį, šeštadienį.
3. Stalų dengimas vakarienei:
V kl. — pirmadienį, antradienį, trečiadienį,
IV kl. — ketvirtadienį, penktadienį, šeštadienį.
4. Įvairūs darbai virtuvėje prieš pietus ir po vakarienės (po 3—5 auklėtinius iš klasės):
XI kl. — pirmadienį, penktadienį,
X kl. — antradienį, ketvirtadienį ir t. t.

II. Patalpų švaros palaikymas

1. IV—XI kl. plauna grindis, palaiko bendrą tvarką kambariuose.
2. V—XI kl. tvarko klases.
3. XI kl. plauna ir tvarko I—III kl. mergaičių kambarius ir koridorių.
4. VIII klasė tvarko aktų salę.
5. IX klasė tvarko didžiojo bendrabučio koridorių ir t. t.

Sekmadieniais dirbama pagal atskirus grafikus.

Be minėtųjų, nemažai tam tikrų ruošos darbų mokiniai atlieka klasėse. Jie tvarko savo knygas, remontuoja savo ir mokyklos mokymo priemones, gamina naujas. Budintieji žiūri tvarkos ir švaros klasėje, per pertrauką išdalija vadovėlius pamokai, surenka praėjusios pamokos knygas, tvarko suolus, parūpina kreidos ir t. t. Seniūnas arba specialiai paskirti mokiniai veda pažangumo grafiką, skaičiuoja klasės išdirbtas visuomenei naudingo darbo valandas.

Auklėtiniai ypač noriai puošia savo mokyklos aplinką. Iš rudens sudarytame plane klasėms nurodomi žemės sklypeliai skverams įrengti, pavyzdžiui:

1. Įrengti skverą prie mokyklos	VII kl.
2. Įrengti bordiūrą prie šiltnamių	IX kl.
3. Prižiūrėti „Pionierių draugystės“ skverą prie bendrabučio	pionieriai
4. Įrengti skverą prie naujo bendrabučio	X kl.
5. Prižiūrėti skverą prie seno bendrabučio	VIII kl.
6. Prižiūrėti skverą prie šiltnamio	VI kl.
7. Iš rudens visuose klombuose, bordiuruose susodinti 7000 našlaičių daigų, nuimti vasarinių gėlių sėklas, o žiemesines paruošti žiemojimui ir t. t.	V—XI kl.

Klasės iš anksto rūpinasi, kad pirmomis mokslo metų dienomis joms paskirti skverai žydėtų spalvingomis rudens gėlėmis. O pavasarį visos klasės uoliai dailina šiuos plotus, stengdamosios kuo gražiau, kuo įvairesniais ornamentais juos išplanuoti, apsodinti visą vasarą žydinčiomis gėlėmis. Mokykloje-internate nelieka tuščio žemės sklypo, kur nežydėtų gėlės.

Vasaros atostogų metu auklėtiniai, gyvenantys mieste, ateina sutvarkyti, apravėti, palaistyti savo skverelio.

Taip dirbdami, ravėdami, augindami gėles, vaikai pamilsta jas ir aplinkos grožį. Net mažieji niekad nebėgs per gėlyną, nenulauš šakelės, nenumes popiergalio, išraus piktžolę. Visiems malonu pasėdėti tarp kvapių gėlių, pasigėrėti savo darbo vaisiais. Šis darbas, be abejo, lavina ir auklėtinių estetinį skonį.

Turėdami galvoje, kad labai didelės įtakos daro auklėtiniams savo pavyzdžiu, mūsų auklėtojai niekuomet nebūna tik darbo stebėtojai, o dirba drauge su vaikais. Gal todėl ir auklėtiniai nevengia jokio darbo, noriai dirba ir sunkesnėmis sąlygomis.

Štai lietingą 1959 metų rudenį buvo sunku nuimti derlių. Sukvietėme visuotinį auklėtinių susirinkimą, kuriame mokyklos direktorius kvietė, nepaisant nieko, laiku nuvalyti derlių. Auklėtiniai su entuziazmu griebėsi darbo. Vyresni rovė runkelius ir valė, mažesni juos nešiojo į krūvas, rinko lapus. Darbas buvo atliktas greitai ir gerai. Mokiniai su daina grįžo namo į bendrabutį.

Praėjusiais metais mūsų auklėtiniai gerai padirbėjo pagalbiniame ūkyje. 6 ha plote prižiūrėjo ir nuvalė cukrinius ir pašarinius runkelius, prižiūrėjo 2 ha daržovių. Vien tik agurkų užaugino 1200 kg. Prižiūrėjo ir nuvalė 2 ha kukurūzų lauką. Nuo 22 ha suvalė šieną ir dobilus, nuo 9 ha nupiovė ir suvalė vasarojų. Bendromis jėgomis buvo iškulta 12 ha javų derlius, išvežta 100 t mėšlo, nurinkta nuo 10 ha ploto akmenys. Statant fermą, mokiniai suvežė visas medžiagas: plytas, čerpes, žvyrą, iškasė silosui duobę. Tai tik pagrindiniai jų atlikti darbai.

Dirbdami vaikai parodo geros iniciatyvos, sumanumo. Pavyzdžiui, jie pastebėjo, kad trūksta trąšų gėlynams, daržams. Kilo mintis sukaupti trąšų komposto pavidalu. Kasmet visas augalų atliekas, piktžolės vaikai sukompostuodavo. Spaliukai ėmėsi lapų rinkimo. Buvo gautas leidimas imti lapus ir ne iš mokyklos teritorijos. Mažiesiems auklėtiniams tai drauge ir pramoga gryname ore. Dabar jau niekad pas mus nesibaigia krūvos tokių gerų trąšų.

Arba štai prieš porą metų bendrame sklype buvo pastebėta daug pridygusių klevukų. Auklėtiniai pasisiūlė juos auginti atskiroje lysvėje. Klevukai išaugo ir dabar puošia pagalbinio ūkio teritoriją.

Mokykla-internatas turi didelį šiltnamį, 100 inspektų langų. Vaikai, mokytojų bei auklėtojų prižiūrimi, čia atlieka visus darbus. Pradedama nuo kompostinės žemės paruošimo, sėjimo, paskui pereinama prie sėklos sėjimo šiltnamyje, pikavimo, perkėlimo į inspektus, o vėliau į atvirą gruntą. Žiemos metu įgytos teorinės žinios pavasarį pritaikomos praktiškai. Mokiniai augina ne tik įvairias daržoves, kambarines, skverams gėles, bet ir atlieka įvairius bandymus, stebėjimus. Pastaraisiais metais buvo stebėta tręšimo vitaminais įtaka daržams. Buvo daromi bandymai, tręšiant pro lapus mikrotrąšomis. Bandomos veislės, atrenkant tinkamas mūsų sąlygoms. Nustatinėjamas silosinės dedešvos sėjos laikas, jos pašarinė

vertė, bandoma ją auginti gamybinėmis sąlygomis pagalbiniam ūkyje. Buvo taip pat tirta B grupės vitaminų įtaka burokėlių ir pomidorų derliui, kryžminta įvairių veislių kukurūzai.

IX klasės mokiniai dirba savarankiškai, moka atlikti visus darbus nuo pasėjimo iki derliaus sudorojimo. Jau dešimčiai X–XI klasės mokinių suteikta daržininko specialybė. Baigę mokyklą, jie įsijungs į gamybą, dirbs daržininkystėje. Mokykla-internatas, turėdamas labai gerą mokymo bazę, paruoš ne blogesnius daržininkus kaip bet kuri speciali vidurinė mokykla.

Be ruošos darbų, mūsų mokykloje-internate įvesti fakultatyviniai mokymo dalykai. Jie dėstomi, siekiant paruošti mokinius gyvenimui, gamybiniam darbui, duoti jiems specialybę. Fakultatyvinėse grupėse pas mus ruošiami šaltkalviai, staliai, daržininkai, bibliotekininkai, kartonažininkai, kulinarai, siuvėjai ir kt.

Siek tiek teorinių žinių apie šaltkalvystės darbus, praktinių šios srities įgūdžių mokiniai įgyja per praktikos darbų pamokas. Tačiau šito, žinoma, nepakanka, kad būtų galima dirbti savarankiškai.

Šaltkalvystės fakultatyvinis dalykas mokykloje dėstomas jau penkeri metai. Pirmiausia mokiniai išmoksta dirbti su kirtikliu, dilde, piūkleliais. Įsisavindami darbo įgūdžius, iš pradžių jie daro langams lankstus, kampainius, baldų fabrikui farniruotes, liustras, narvelius, roguotes. Vėliau dirba įvairius skardos dirbinius, po to pereina prie metalo tekinimo, išmoksta dirbti staklėmis. Padirbėję 4 metus, gauna kategorijas. Dabar jas jau turi 8 aukštesnių klasių šaltkalviai. Baigę mokyklą, jie galės dirbti III kategorijos skardininkais, tekintojais, suvirintojais, lituotojais, kniedintojais.

Kadangi mokykla turi tvirtą mokymo materialinę bazę — geras dirbtuves, gerų įrankių, tai visų šaltkalvystės darbų mokinius galima išmokyti čia pat, mokykloje-internate. Be to, patogiu, kad auklėtiniai gali lavintis bet kuriuo laiku. Laisvalaikiu dirbtuvėse visuomet triūsia tai vieni, tai kiti mokiniai.

Šaltkalvių fakultatyvinė grupė turi finansinį planą. 1961 m. ji turėjo 300 rb., o 1962 m. — 370 rb. planą. Praėjusiais, t. y. 1961 metais, šaltkalviai pagamino 100 rémelių, 8 dėžes popieriams, 14 grėbliukų, 6 spaustuvus kartonažo darbams, 100 kilpelių karnizams, 30 glaistyklių,

125 kampus langams, 100 lankstų langams, 10 kibirėlių, 10 kepimo skardų, 20 rogučių ir kt.

Stalių fakultatyvinio dalyko grupėje yra ir jaunesnių mokinių. Mokymosi pradžioje jie piaustinėja iš faneros įvairius rėmelius, dėžes, stendams raides, išdegina įvairius ornamentus. Vėliau imasi medžio darbų. Išmoksta naudotis įrankiais, nupiauti, nuobliuoti medį, surišti įvairiais būdais kampus ir t. t. X—XI klasės mokiniai jau atlieka įvairius faneravimo darbus rankomis ir presais, susipažįsta su įvairiomis pagalbinėmis medžiagomis, šiuolaikiniais lakais, baldų lakavimu rankiniu ir mechaniniu būdu. Jie gamina audimo stakles, karnizus langams, saloninius staliukus, įvairias spinteles, darbo stalus, lentynas knygoms ir t. t.

Ir stalių darbams mokykla turi naujoviškai įrengtas dideles dirbtuves, medžio apdirbimui reikalingas stakles. Mokiniai išmoksta stakles paruošti darbui ir jomis dirbti. Kelerius metus padirbėję dirbtuvėse, jie jau sugeba skaičiuoti brėžinius ir pagal juos gaminti įvairius baldus.

Praėjusiais metais staliai, mokytojo vadovaujami, paruošė baldų brėžinius VLÜPP Maskvoje. Mokiniai labai nudžiugo, sužinoję, kad mokykla-internatas turi teisę dalyvauti parodoje. Šiam įvykiui kruopščiai ruošėsi visos fakultatyvinių dalykų grupės, stengėsi, kad eksponatai būtų kuo geriausi ir gražiausi. Dirbdami auklėtiniai kovojo ne vien už asmeninius interesus, bet ir už mokyklos, už respublikos garbę. Pagal savo paruoštus brėžinius jie pagamino kombinuotus darbo stalus I—IV, V—VII ir VIII—XI klasių mokiniams. Parodos dalyviai gavo keliačius į Maskvą, patys pristatė į ten savo eksponatus. Šie baldai buvo gerai įvertinti. Dirbę juos mokiniai buvo apdovanoti bronzos medaliais ir daiktinėmis dovanomis — fotoaparatais. Būdami parodoje, mokiniai pamatė visų tarybinių tautų mokslo ir technikos laimėjimus; palyginę savo darbus su kitais, jie pasiryžo dar geriau, išradingiau dirbti.

Kiekvienais metais mokyklą papuošia mokinių rankomis pagaminti nauji baldai, stendai ir kt. Per praėjusius metus staliai pagamino įvairių gaminių maždaug už 1300 rb., o 1962 metais užsiplanavo pagaminti už 1500 rb.

Išeidami iš mokyklos, stalių darbų mokėsi auklėtiniai gauna II arba III šios specialybės kategoriją ir yra pasiruošę gamybiniam darbui bet kuriame baldų fabrike.

Fakultatyvinė bibliotekinin-
kystės grupė turi savo programą,
pagal kurią mokiniai išmoksta:
suprasti šifrą, nurašyti ir įrašyti
į skaitytojo formuliarą knygas,
užpildyti termininį lapelį; tvarkyti
katalogo korteles, klasifikuoti
knygas dešimtaine sistema, su-
statyti jas lentynose pagal auto-
rinius ženklus, įrašyti į visu-
minę apskaitą, štampuoti, inven-
torinti; parinkti knygas I—IV,
o vėliau ir aukštesnių klasių mo-
kiniams. Be to, mokiniai įpranta
mandagiai paduoti knygą skaity-
tojui, pamoko, kaip elgtis su ja,
pataria aplenkti ir t. t. Dirbdami
bibliotekoje, auklėtiniai patys
tampa aktyviais skaitytojais, se-
ka, kaip skaito kiti. Jie čia iš-
moksta brošiūriniu būdu įrišti plo-
nas knygeles. Pasibaigus mokslo
metams, sutvarko, suremontuoja
visas knygas, paruošia biblioteką naujiems mokslo me-
tams.

Bibliotekininkų fakultatyvinės grupės nariai, baigę
mokyklą, pasiryžę dirbti bibliotekininkais.

Dauguma bibliotekininkų lanko ir knygrišių-kartonažo
fakultatyvinio mokymo grupę. Joje mokoma įvairiais
būdais įrišti knygas ir atlikti kitus kartonažo darbus.
Mokiniai čia pradeda nuo paprasčiausių, plonų, vieno
spaudos lanko knygelių įrišimo ir baigia visų rūšių knygų
gero įrišimo būdais. Grupės nariai gerai įsisavino įvairių
albumų gamybą, taip pat gamina žodynėlius, užrašams
knygeles, aplankalus, apklijuoja paveikslus, patys pasi-
gamina puošiamojo popieriaus ir kt. Mokykloje-internate
nenusimeta nė vienas neprirašytas sąsiuvinio lapas: to-
kius lapus mokiniai surenka ir pagamina žodynėlius. Per
5 metus pas mus nenurašyta nė viena suplyšusi knyga,
nes mokiniai perrišo ir įrišo daugiau kaip 2000 knygų.
Praėjusiais metais mokiniai pagamino klasėms, turistams
ir pionieriams apie 30 albumų, pasiuntė nemažai (12 kg)
įvairių kartonažo dirbinių į VLÜPP Maskvoje.

Inventorizuoja knygas

Kartonažo grupės nariai labai noriai dirba, didžiuojasi savo specialybe: jų pagamintais žodynėliais naudojami visi mokyklos mokiniai; turistai rašo savo dienoraščius į jų darbo dailias užrašų knygeles; visi mokyklos albumai padaryti jų rankomis. 1962 metais knygrišiai-kartonažininkai išipareigojo pagaminti įvairių gaminių už 527 rb.

Jau treči metai kai mokykloje-internate veikia fakultatyvinė dažytojų grupė. Jos pagrindinis tikslas — suteikti mokiniams dažytojų specialybę.

Šioje grupėje mokytis noriai ėmėsi berniukai ir mergaitės. Mokslo metų eigoje jie mokosi teorijos, susipažįsta su medžiagomis, įrankiais ir jų naudojimu. Pavasari, gamybinės praktikos metu, remontuoja mokyklą, bendrabutį. Pasibaigus dviejų savaitių gamybinei praktikai, grupės nariai pasilieka ir baigia visus remonto darbus. Per 3 metus mokiniai išmoksta sutvarkyti sienoje išgriuvusį tinką, paruošti sieną dažymui, dažyti aliejiniais, klijiniais dažais. Išmoksta ir dekoratyvinio dažymo. Šiais metais 15-kai dažytojų suteikta III kategorija. Jie taip pat dirba labai noriai ir sąžiningai. Net prasidėjus atostogoms, pasilieka mokykloje-internate ir dirba tol, kol užbaigia visus dažymo darbus.

Baigę mokyklą, dažytojai galės dirbti bet kurioje statybos organizacijoje.

IX—X klasių mergaitės mokosi siuvimo fakultatyvinėje grupėje. Šios specialybės nori išmokti beveik visos auklėtinės. Per grupės užsiėmimus mokinės susipažįsta su siuvamosios mašinos darbu, išmoksta pašalinti smulkius gedimus, pasiūti visus reikalingiausius nelabai sudėtingus drabužius.

Dauguma mergaičių priklauso siuvinėtojų fakultatyvinei grupei, kurios darbo dėka mokyklos-internato patalpas puošia mokinių rankų darbeliai. Kiekvienos mergaitės uniformą taip pat gražina šios grupės narių išaustos juostelės. Siuvinėtojos per metus padarė: 7 portjerų komplektus, 5 staltieses, 30 kampelių miegamiesiems, 50 tautinių juostelių ir kt.

Tačiau, baigusios mokyklą, mergaitės turi mokėti ne tik rankdarbių. Jos lanko dar namų ruošos fakultatyvinę grupę, kurioje pagilina žinias, įgytas, einant V—VII kl. programą. Mūsų mokykloje įrengtas geras namų ruošos kabinetas-butas, kuriame mokomasi tvarkyti kambarius,

gaminti įvairius valgius, padengti stalą ir t. t. Pavasari mergaitės atlieka praktikos darbus internato virtuvėje, gamina pusryčius, pietus ir kt.

Daugiausia mokinių lanko daržininkų fakultatyvinę grupę. Daržininkai dirba ištisus metus, nes mokykloje, kaip minėta, yra didelis šiltnamio. Čia mokiniai užaugina daug pomidorų, agurkų daigų, ypač daug užaugina gėlių. Pavyzdžiui, 1961 m. jie užaugino apie 800 našlaičių, 1500 begonijų, 3000 sedulų, 5000 serenčių, 1500 alisų, apie 8000 įvairių kitų gėlių daigų. Išaugino ir surinko 1 kg kopūstų sėklų, 5 kg — burokėlių, 0,5 kg — pomidorų. Paprastai per metus išauginama ir realizuojama — pradžioje iš šiltnamio, vėliau iš inspektų — iki 3000 kopūstų daigų, 6000 pomidorų, 700 agurkų, 1000 žiedinių kopūstų, 150 000 svogūnėlių daigų. Taip daržininkai sutaupto iki 2000 rb. lėšų per metus.

Sodininkystės fakultatyvinę grupę lankantieji auklėtiniai mokosi, kaip užveisti medelyną, renka vaismedžių sėklas, daugina krūmus, daro bandymus. Praktiškai pritaikydami savo žinias, jie prižiūri seną sodą pagalbiniam ūkyje: apkasinėja ir tręšia medžius, valo, baltina jų kamienus, genėja šakas ir formuoja vainiką. Susipažįsta su vaismedžių kenkėjais ir kovoja su jais. Praėjusiais metais sodininkai išaugino 1000 vien. krūmų, išpikiavo, persodino 700 obelaičių ir vyšnaičių.

Dar mūsų mokykloje-internate yra triušininkų fakultatyvinė grupė, kuri prižiūri daugiau kaip 100 triušių fermą. Mokiniai sudarė grafiką, kas kurią dieną turi pašerti gyvuliukus, išvalyti narvus. Grupės nariai domisi literatūra apie triušių auginimą ir maitinimą, išbando praktiškai, koks tinkamiausias triušiams maistas, kokios geriausios jų veislės. Triušininkai jau vasarą kaupia savo globotiniams pašarus. Jie myli gyvulėlius, gerai prižiūri. Triušiai greitai užauga ir parduodami respublikos Medicinos mokslinio tyrimo institutui. Mokyklos triušininkai užplanavę iš 6 motininių patelių užauginti 110 triušių ir gauti 385 rb. pajamų.

Minėtos fakultatyvinio mokymo grupės apima visus V—XI klasių mokinius. Kai kurie lanko 2 tokias grupes.

Besimokantieji fakultatyvinėse grupėse auklėtiniai laisvalaikiu nenuobodžiauja, patys susiranda darbo, dirba ne vien tai, kas jiems patinka, bet ir tai, kas šiuo momentu reikalinga mokyklai ar visuomenei. Mokykla-in-

ternatas išugdė sąmoningą mokinių pažiūrą į darbą, jie pamilo darbą, nes akivaizdžiai mato jo vaisius, mato, kaip nuo jų pastangų gerėja ir gražėja gyvenimas, kaip tas pastangas vertina mokyklos kolektyvas, visuomenė.

Mūsų nuomone, dėstant mokykloje-internate daug fakultatyvinių dalykų, mokiniai gali lengviau pasirinkti specialybę pagal savo norą.

Šių dalykų dėstymo dėka mes nesunkiai perėjome prie gamybinio mokymo. Mokiniai jau buvo susipažinę su keliomis specialybėmis, jiems buvo aiškesnės mokymosi ir darbo perspektyvos. Be to, mokykloje visą laiką stiprėjo mokymo-materialinė bazė. 1961—1962 m.m. atidarius gamybinės klasės, jos nei mokytojams, nei mokiniams nebuvo labai naujas dalykas. Visi iš karto įsijungė į darbą. Daugumai teko tik tobulintis anksčiau pasirinktoje specialybėje.

Šiuo metu klasėse su gamybiniu mokymu ruošiami stalių, siuvėjų, bibliotekininkų ir šaltkalvių-tekintojų specialybėms. Gamyba vyksta savose medžio dirbtuvėse, siuvykloje, bibliotekoje. Šaltkalviai-tekintojai teorinį kursą išeina mokykloje, o praktinius užsiėmimus atlieka maisto pramonės automatų gamykloje, kur artimiausiu laiku bus įrengtas specialus mokomasis cechasis.

Prie pat mokyklos yra ją šefuojantis baldų fabrikas. Čia atliekami praktiniai užsiėmimai su naujausiomis šiuolaikinėmis mašinomis, kurių mokykla dar neturi, susipažįstama su serijine gamyba ir pačiu gamybos procesu.

Dabartinė (1961—1962 m.m.) X klasė su gamybiniu mokymu, turinti stalių ir siuvėjų specialybes, visą laiką pasižymėjo darbštumu, daugiausia padarydavo visuomenei naudingo darbo. Šios klasės mokiniai anksčiau ypač aktyviai dalyvaudavo fakultatyvinių dalykų grupėse.

Gamybinė klasė turi trejų metų (IX—XI kl.) mokymosi programą, į kurią įeina saugumo technika, įrankių paruošimas ir pasigaminimas, darbas prie staklių, žaliavos, įvairios pagalbinės medžiagos ir techninis jų apdirbimas: faneravimas, šlifavimas, lakavimas ir kt. X—XI klasėje dirbami sudėtingesni darbai. Jie apima sekcijinę baldų gamybą, aukštos klasės baldų padengimą laku, langų ir durų gaminimą, statybinių brėžinių skaitymą, baldų projektavimą ir brėžinių sudarymą, inkrustacijas ir medžio imitacijas.

Ar pavyks draugui detalė?

Išėję tokią programą, mokiniai, baigdami mokyklą, gaus III—IV kategorijas ir bus paruošti praktinei veiklai. Jie sugebės dirbti rankiniu būdu ir prie naujausių staklių, mokės pagaminti atskirą detalę konvejerinėje sistemoje, atlikti kiekvieną darbo procesą, darbe taikys įgytas teorines žinias. Septynmečio pabaigai mokykla paruoš 16 kvalifikuotų stalių naujai statomam Kapsuko baldų fabrikui.

X kl. mergaitės pasirinko siuvėjų specialybę. Siuvėjoms-gamybininkėms trejų metų programoje numatytas (kaip ir staliams) 175 valandų kursas IX klasėje, 210 val.—X klasėje ir 170 val. XI klasėje. Apie 80% valandų dirbama praktiškai.

Siuvimo programoje numatoma išmokyti naudotis siuvamąja mašina, supažindinti su įvairiomis medžiagomis, darbo įrankiais ir priemonėmis. Mergaitės išmoks parinkti drabužiui spalvą, fasoną pagal figūrą, sukirpti medžiagą, modeliuoti, paruošti brėžinius, išdėstyti detales, išdaigstyti, pasiūti bei išbaigti visą drabužį. Baigusios kursą, jos mokės savarankiškai pasiūti vyriškus baltinius, palaidinukes, sijonus, sportinius kostiumus, įvairių fasonų sukneles, lengvus kostiumėlius, drabužėlius vaikams ir kt.

Siuvėjos jau pirmaisiais gamybinio mokymo metais pasiuvo 28 chalatus, 50 naktinių marškinių, 23 uniforminius sijonus, 20 palaidinukų, 50 suknelių, 37 treningus, 80 užvalkalų antklodėms, apie 1000 įvairių smulkių dirbinių. Jos pasiuvo uniformas visoms savo klasės draugėms.

Gamybinę praktiką mergaitės atlieka Kapsuko siuvelykloje, kur turi progos tiesiogiai susipažinti su savo būsimu darbu. Dirbant užsimezga draugiški ryšiai su siuvėjomis gamybininkėmis. Tai turi įtakos tolesniam auklėtinių gyvenimui. Jos pamato, kaip žmonės stengiasi, dirba, kurdami gėrybes visuomenės labui, ir pačios dar labiau pamėgsta darbą.

Baigusios vidurinę mokyklą, mokinės-gamybininkės bus visiškai paruoštos dirbti siuvimo fabrike prie konvejerio, kiekvienoje siuvelykloje ar buitinio aptarnavimo ceche.

1961—1962 m.m. mokyklos-internato IX klasėje įvestos dar dvi naujos specialybės: šaltkalvių-tekintojų ir bibliotekininkų. Šioms specialybėms ruošti mokykla turi geras sąlygas. Pagrindinė šaltkalvių-tekintojų gamybinio mokymo bazė yra Kapsuko maisto pramonės automatų gamykla. Be to, kaip minėjome, gerą mokymo bazę mokykla turi ir savo patalpose. Teoriniai užsiėmimai pradedami mokykloje, o praktiniai — gamykloje. Ateityje, kai įmonėje bus įrengtas mokomasis cechas, mokiniai gamins detales. Dirbdami gamykloje, jie išmoks teisingai elgtis su įrengimais, naudotis gamybine dokumentacija, įsijungs į socialistinį lenktyniavimą, taps tikrais gamybininkais.

Kita IX klasės mokinių dalis ruošiasi būti kultūros darbuotojais — bibliotekininkais. Kaip ir šaltkalviai-tekintojai, bibliotekininkai pirmadieniais dirba mokykloje — pavyzdinčiai tvarkomoje jos bibliotekoje. Jų mokymo bazė yra ir miesto biblioteka. Čia mokiniai turi progos pažinti įvairius skaitytojus, mokosi bendrauti su jais, patarti, sudominti vienu ar kitu klausimu.

Ateityje mūsų mokykla-internatas numato ruošti kaimo kultūros darbuotojus. Gamybinės klasės programa tokia: 1) darbas skaitykloje-bibliotekoje, 2) knygrišystė ir kartonažo darbai, 3) agitacinis-propagandinis darbas žemės ūkyje ir trumpos žinios apie žemės ūkio pagrindus, 4) meninė saviveikla (tautiniai šokiai, vaidyba, dekla-

Auklėtinės nuima derlių pagalbiniam ūkyje

mavimas, raiškūs skaitymas), 5) bibliotekų, skaityklų, klubų, parodų meninis apipavidalinimas.

Tokiomis žiniomis apsiginklavusių kaimo kultūros darbuotojų bei organizatorių dar trūksta. Baigę mokyklą, mūsų auklėtiniai iš dalies užpildys šią spragą.

Per mokslo metus mokinių įgytos gamybinės žinios praktikos metu pritaikomos visuomenei naudingame darbe. Mūsų mokykloje-internate gamybinė praktika atliekama trimis etapais: I etapas — birželio mėnesį, II — liepos ir III — rugpiūčio mėnesį. Yra sudaryti šios praktikos nuostatai, kuriuose numatoma: kiekvienas V—X kl. mokinys turi atlikti trijų savaitių gamybinę praktiką. V—VII kl. mokiniai dirba kasdien po 3 valandas. VIII—X kl. — po 4 valandas. Mokiniai suskirstomi brigadomis po 10—15 žmonių. Išrenkami brigadininkas, pavaduotojas ir sandėlininkas. Brigadininkas vadovauja visam darbui, paskirsto jį, įvertina, veda griežtą apskaitą, rašo dienoraštį. Jei brigada dirba keliose vietose, brigadininkui padeda pavaduotojas. Sandėlininkas pasirūpina darbo įrankiais ir atsako už juos.

Brigadoms vadovauja mokytojas, agronomas arba daržininkas, žiūrint, kur dirbama.

Praktikos pradžioje būna susirinkimas, kuriame sudaromos brigados, aptariami nuostatai, duodami nurodymai. Praėjusiais metais buvo sudarytos 9 brigados: dvi žemės ūkio, siuvimo, šaltkalvystės, stalių, dažytojų, knygrišių ir daržininkų.

Darbo apskaita vedama, užpildant brigados dienoraštininiaraštį. Štai devintos brigados tokio dienoraščio pavyzdys:

Bendros žinios apie brigadą:

a) Brigados narių skaičius	— 14
b) Tame skaičiuje mergaičių	— 7
c) Brigados nariai pagal klases:	
V kl.	— 3
VI kl.	— 2
VII kl.	— 3
VIII kl.	— 6

1. Brigados profilis — žemės ūkis
2. Brigadininkas — D. M.
3. Brigadininko pavaduotojas — G. A.
4. Gamyb. praktikos vadovas — L. M.
5. Brigada darbą pradėjo 1960.VI.7
baigė 1960.VI.23
6. Pažymių lentelė

Eil. Nr.	Mokinto pavardė, vardas	Gimimo metai	Klasė	Pažymiai už dienos darbą			Pastabos
				VI.7	VI.18	VI.25	
1	S. M.			5	5	5	
2	L. K.			5	2	5	

O štai ištrauka iš brigadininko dienoraščio:

„1960 m. birželio 24 d. brigada pradėjo darbą 8 val. Mergaitės sukasė 3 lysves ir jose pasodino svogūnėlius. Berniukai patręšė salietra 0,75 ha kukurūzų. Darbą baigėme 12.30 val. Nedrausmingas darbe buvo D. Jam pažymys sumažintas iki 3. S. prieš guldamas nenusiplovė kojų. Jam taip pat pažymys sumažintas iki 4. Visos brigados darbas įvertintas labai gerai.

Brigadininkas (parašas)“

Kiekvieną dieną po vakarienės brigadininkai duoda žinias apie savo brigados nuveiktą darbą, buvusius nesklandumus ir gerąsias darbo puses. Budintis veda suvestinę ir daro aprašą. Suvestinės pavyzdys:

Eil. Nr.	Brigada	Brigadininkas	Pavaduotojas	Sandėlininkas	Pažymys už darbo dieną			Pastabos
					VI.7	VI.18	VI.25	
1	Zemės ūkio	A. M.	L. K.	N. J.	5	5	5	
2	Šaltkalviai	B. J.	P. V.	A. M.	5	4	5	
3	Dažytojai							
Viso dienos darbo įvertinimas					5	5	5	

Suvestinės aprašo pavyzdys:

„1960 m. birželio 13 d.

Antroji brigada nuravėjo 2 arus cukrinių runkelių, IV brigada — 3 arus. V brigada suremontavo 12 suolų. VI brigada I aukšte nudažė panelius aliejiniais dažais, sporto salėje sutaisė 2 m² tinklo. VIII brigados dalis užsodino naujomis gėlėmis skverą prie bendrabučio. Kitų brigadų mokiniai išvykę į ekskursijas.

Atsakingas (parašas)“

Kiekvienam mokiniui taip pat vedamas žurnalas, kuriame pažymima, kiek valandų jis dirbo ir ką pagamino.

Vedant tokią apskaitą, kiekvienu momentu matyti, kaip vyksta darbas, kokie vienos ar kitos brigados pasiekimai ir trūkumai, kas kaip dirba ir t.t. Mokinius stebi ne tik mokytojai, bet ir draugai, ir ne tik darbo, bet ir poilsio metu. Kreipiamas dėmesys į jų elgesį, švarą ir t.t. Kiekvienas mokinyss kovoja už savo brigados garbę. Geriausiai brigadai praktikos pabaigoje suteikiamas pirmūnės vardas.

Baigę darbus, švenčiame. Tradicinės su darbu susijusios šventės — derliaus šventė, gamybininko diena ir kt. — turi didelę auklėjamąją reikšmę.

Derliaus šventė vyksta rudenį, nuvalius visą derlių ūkyje, darže ir sode. Jai ruošiasi visi mokiniai. Iš ataskaitos vaikai sužino, kas nudirbta per metus, kokie derliai išauginti, palyginti su rajono derliais, kiek naudos padaryta mokyklai, visuomenei. Geriausiai per metus dirbę mokiniai premijuojami. Po iškilmingosios dalies atidaroma paroda, kurioje eksponuojama pačių išaugintos daržovės, obuoliai, grūdai ir kt. Diagramose matyti, kaip

kasmet didėja derliai. Mokiniai pagal tradiciją pagalbinio ūkio vedėjui ir direktoriui įteikia varpų vainikus, o ūkio vedėjas, atsilygindamas auklėtiniams už gerą darbą, pavaišina gira, obuoliais.

Ypač reikšminga gamybininkams jų diena, švenčiama antrame mokslo metų pusmetyje. Šia proga mokiniams suteikiamos kategorijos, o geriausiai dirbę — premijuojami. Po oficialiosios dalies atidaromoje parodoje auklėtiniai gali pamatyti darbus, kuriuos pagamino per metus gamybininkai ir fakultatyvines grupes lankantieji mokiniai.

Labai didelę reikšmę, ruošiant mokinius praktinei veiklai, turi gamybinės ekskursijos. Mūsų mokyklos-internato gamybininkai-staliai aplankė Jonavos, Vilniaus baldų fabrikus, siuvėjos lankėsi audimo fabrike „Šešupė“, Vilkaviškio siuvimo fabrike. Tokių ekskursijų metu mokiniai susipažįsta su serijine-konvejerine gamyba, su naujausiomis mašinomis, kuriomis atliekami darbo procesai. Kalbėdamiesi su darbininkais, darbo pirmūnais, racionalizatoriais, jie pajunta dar didesnę pagarbą darbui, vis geriau supranta, kad kiekvienas darbas, jei tik jis gerai atliekamas, yra labai svarbus ir reikalingas, kuriant komunizmą. Gamybinių ekskursijų metu mokiniai taip pat susidaro vaizdą apie gamybos augimą mūsų šalyje ir respublikoje, apie gamybos planus, darbo našumo kilimą, stebi, kaip kyla nauji įmonių korpusai. Lankydami gamyklose, auklėtiniai ypač ryškiai pamato tautų draugystės, savitarpio pagalbos reikšmę: mašinomis, pagamintomis kitose tarybinėse respublikose ir liaudies demokratijos šalyse, čia sutartinai dirba įvairių tautybių atstovai.

Apskritai, mūsų auklėtinių raginti į darbą nereikia. Kiekvienas mokinytis gamybininkas išdirba po trejetą ir daugiau valandų per savaitę gamyboje ilgiau, negu nustatyta.

Gal mokiniai pas mus perkraunami fiziniu darbu ir jiems nebūna laiko mokytis bendrojo lavinimo dalykų? Ne. IX—X kl. mokiniui vieną dieną per savaitę dirbant įmonėje, bendrojo lavinimo dalykai visiškai nenukenčia. Reikia pasakyti, kad gamybinių klasių mokymosi pažangumas aukštesnis, negu kitų, dažnai būna šimtaprocentinis. Ir drausmė šiose klasėse pagerėjo. Mokiniai gamy-

bininkai išsiskiria iš kitų savo rimtesniu požiūriu į mokymąsi, į fizinį darbą ir gyvenimą.

Mūsų mokyklos-internato pedagogai stengiasi, kad nė vienas mokinys neišeitų iš mokyklos vien tik su brandos atestatu, nemokėdamas buitinių ruošos darbų, neturėdamas vienos ar kitos specialybės. Visi auklėtiniai turi progos pasimokyti vieno ar dviejų fakultatyvinių mokymo dalykų, o aukštesnėse klasėse — klasėse su gamybiniu mokymu — įsigyja specialybę. Išauklėti ir išleisti į gyvenimą ne baltarankius, o žmones, mokančius kurti materialines gėrybes visuomenės labui, pilnaverčius komunizmo statytojus — mūsų pagrindinis tikslas.

●

A. BIRMANTIENĖ,

mokytoja-auklėtoja

Kasmet auga ir stiprėja mūsų mokykloje-internate komjaunimo organizacija — dešinioji pedagogų kolektyvo ranka.

Papasakosiu apie savo klasės komjaunuolių veiklą.

Aštuntoje klasėje, komjaunimo organizacijai apėmus beveik pusę mokinių, dirbti darėsi vis lengviau. Komjaunuoliai reguliariai organizuodavo susirinkimus, kuriuose diskutavo, ginčijosi, formuodami savo vieningą komjaunuolišką nuomonę, kritikavo atsiliekančiuosius, prisitaikėlius, užsidariusius savo kiaute mokinius, bandė savarankiškai spręsti kolektyvo gyvenimo klausimus. Prisimenu vieną tokį susirinkimą, skirtą kolektyviškumui.

Tuo metu klasėje buvo nemaža gerai besimokančių mokinių, tačiau buvo ir aštuoni dvejetukininkai. Jie, kaip išryškėjo susirinkime, menkai jaudinosi dėl savo nepažangumo. Teko nusivilti kolektyvui ir gerai besimokančiomis komjaunuolėmis Vida P. ir Lina R., kurios pareiškė, kad pačios mokosi nuosekliai, klausosi per pamokas, dirba pamokų ruošos metu, o dėl klasės padėties jaučiasi esančios nekaltos. Tada atsistojo Henrikas: „Tai kas gi kaltas? Ar kiekvienas turime rūpintis tik savimi ir tuo jaustis patenkinti? Klysta Vida ir Lina, galvodamos, kad jos dar labiau „sublizgės“ ir bus giriamos, jei klasėje mokslo lygis bus žemas!“ Pakilo ir Stasė Z.: „Negerai sunaudoja pamokų ruošos laiką tie mokiniai, kurie pamokas paruošia anksčiau. Štai Vida ir Lina tuo metu dažnai plepa, trukdo kitiems, užuot padėjusios. Mano nuomone, „džiaugsmas“, kai kitas gauna dvejetą

(o tokių piktdžiugų mūsų tarpe yra), sukelia tik pasibaurėjimą. Tokių mokinių pas mus neturėtų būti!”

Po susirinkimo pasiūliau komjaunuoliams surengti ekskursiją į cukraus fabriką susipažinti su vieningu šio kolektyvo darbu, nes žinojau, kad gyvenimo pavyzdžiai auklėja daug geriau, negu žodžiai.

Ši ekskursija iš tikrųjų davė daug naudos. Susipažinę su gamybos procesu, mokiniai susirinko į fabriko raudonąją kampelį, kur gamybininkai — darbo pirmūnai papasakojo, kaip jų kolektyvas dirba, kaip vieningai siekia gerų darbo rezultatų. Jie kalbėjo apie tai, kaip kenkia kolektyvui nesąžiningas kurio nors nario darbas, pateikė pavyzdį, kiek žalos fabrikui padarė vienas neatidus darbininkas, sugadinęs mašiną. Komjaunuoliai pasidomėjo, kaip su juo buvo pasielgta. Vietoj atsakymo gamybininkai paklausė: „O ką gi jūs siūlytumėte su tokiu daryti?“ „Išmesti iš fabriko!“ — pasigirdo balsai. Mokiniams buvo išaiškinta, kad jie klysta. Darbininkai pasielgė kitaip: jie išsiaiškino, ar tasai žmogus sugeba dirbti, nurodė jam trūkumus, įtikino, kad darbą reikia atlikti sąžiningai ir laiku. Daugiau tokie dalykai nepasikartojo. Žinoma, jei žmogus nerodo noro taisytis, sąmoningai kenkia, jam fabrike ne vieta. Mokiniai susidomėję klausėsi.

Grižę aptarėme ekskursijos įspūdžius. Išsiaiškinome, kad nesąžiningų mokinių darbo rezultatai nėra tokie akivaizdūs, nors iš esmės jie tokie patys kaltininkai, kaip ir tas blogai atlikęs savo darbą darbininkas. Ką su jais daryti? Komjaunuolė Regina V. pasiūlė: „O kodėl mums nepasielgti panašiai? Štai išsiaiškinkime, kam reikalinga pagalba, ir padėkime, o jei kuris tingės ir vis tiek blogai mokysis — bausime: neleisime į pramogas arba parašysime kolektyvinį laišką tėvams ir pranešime, kaip yra“. Romas Ž. pasiūlė sudaryti grupes atskiriems dalykams mokytis ir sutiko kartu su Henriku vadovauti matematikų grupei. Tuomet ir Vida pasisiūlė mokytis atsiliekančius lietuvių kalbos, o Regina ir Lina — rusų kalbos.

Džiaugiausi, kad draugišką pagalbą atsiliekančioms pavyko suorganizuoti savanoriškumo pagrindu. Juk jei komjaunimo organizacija būtų davusi Vidai P. tokį įpareigojimą arba aš būčiau jai liepusi padėti atsiliekančioms — būtume daug nustoję. Laisvu noru teikiama draugiška pagalba stiprina kolektyvą, draugystę, teikia mokiniui moralinį pasitenkinimą. Kai vėliau minėtoji Vida

padėjo draugei mokytis matematiką ir aš paklausiau, ar jai nekliudo šitai, ar ne per sunku, mergaitė atsakė: „Visai nesunku! Kai aš ją ko nors išmokau, pajuntu džiaugsmą“.

Taip pamažu sąmoningiausių komjaunuolių dėka ėmė formotis kolektyve teisinga pažiūra į darbą, stiprėjo kolektyviškumo jausmas.

Buvome dar nuvykę į pirmaujančią „Šešupės“ kolūkį, kurio pirmininkas, supažindindamas su kolūkio laimėjimais, nurodė, jog tai buvo pasiekta viso kolektyvo sąmoningumo ir vieningo darbo dėka. Jis pasakė, kad laimėjimai nelengvai iškovojami, bet ir sunkumus, vieningai dirbant, daug lengviau nugalėti.

Tokios ekskursijos, susitikimai su darbą mylinčiais žmonėmis mokiniams gyvai rodė kolektyviškumo jėgą, padėjo ugdyti nepakantumą trūkumams ir priėti išvadą, kad žmones, einančius neteisingu keliu, visų pirma reikia auklėti. Komjaunuoliai ėmė drąsiau kelti klasės mokymosi bei elgesio trūkumus, kovoti už pažangumą ir drausmę. Pamažu, tačiau tvirtai ir visam laikui vietoj sąvokų „aš“, „mano“ pradėjo įsigalėti naujos: „mes“, „mūsų“.

Mokiniai išaugo. X klasėje komjaunimo surengtą diskusiją „Kas yra laimė?“ jie apibendrino taip: „Visų laimė — mano laimė“. Išėities taškas diskusijai buvo tokia pat tema lietuvių kalbos rašomasis darbas. Duodama jį, norėjau, kad mano auklėtiniai atvirai pasakytų, kaip jie supranta gyvenimo laimę. Dauguma šią temą sutiko palankiai, tačiau vienas kitas susimąstė: „Ir ką čia galima rašyti? Juk mes patyrimo beveik neturime! Kažin ar ne per anksti tokias temas nagrinėti?“ Parašė visi. Ištaisiau sąsiuvinį, surašiau pažymius ir rašomuosius darbus atidaviau analizuoti klasės komjaunimo aktyvui. Komjaunuolius toks pasitikėjimas apstulbino, tačiau juo didesnę atsakomybę jie pajuto už šį darbą, ir rezultatai buvo geresni, negu tikėjausi. Gruporgė Stasė Z. paruošė pranešimėlį apie tai, kaip klasės draugai supranta laimę, kur jie tikisi ją rasti. Užvirė gyva diskusija. „Aš neįsivaizduoju,— kalbėjo Regina,— kaip galima užsidaryti tarp keturių kambario sienų ir nedalyvauti gyvenime, kuris verda aplinkui. Tai, mano manymu, būtų didžiausia žmogaus nelaimė. Juo daugiau rūpesčių ir sunkumų sutinki kelyje į užsibrėžtą tikslą, juo didesnę laimę jauti, jį pa-

siekus. Juk mūsų darbe, moksle, kaip sako Marksas, nėra plataus vieškelio, ir tik tas gali pasiekti jo spindinčias viršūnes, kuris, nebodamas nuovargio, kopia jo akmenuotais takais. Mane, pavyzdžiui, mažiau džiugina tie dalykai, kuriuos lengvai pasiekiu. Pavyzdžiui, iš kalbų aš dažniau gaunu penketus, negu iš matematikos dalykų, tačiau penketu iš matematikos labiau džiaugiuosi, nes jam gauti turiu daugiau padirbėti, daugiau nugalėti sunkumų. Taip, galvoju, yra ir gyvenime". Atsistoja Vincas V.: „Man atrodo, kad mes laimę perdaug tolimai įsivaizduojame — tik ateityje. O dabar mūsų gyvenimas mokykloje — ar tai ne laimė? Mūsų mokslas, mūsų darbas čia, mokykloje-internate, irgi yra laimė, kurios daugelis mūsų tėvų nepatyrė". Pakyla vėl eilė rankų. Pasisakantieji sutartinai išreiškia mintį, kad tarybiname gyvenime neturi būti vietos miesčioniškai, apgaulingai laimei, kuri žmogų daro aklą, paraližuoja jo kūrybinę energiją, ir neturi būti vietos žmonėms, nebrangintiems jokių visuomeninių interesų, nemėgstantiems kovoti, nugalėti sunkumus, nuolat veržtis į priekį; negali būti laimingo asmeninio gyvenimo, jei nesijauti laimingas, dirbdamas visuomenei.

Malonu buvo klausytis ir stebėti, kaip keičiasi mokinių pažiūros, formuojasi jų komunistiniai įsitikinimai.

Klasės komjaunimo organizacija paskelbė griežtą kovą tuščiažodžiavimui, faktams, kai žodžiai skiriasi nuo darbų. Iš pradžių šioje srityje buvo padaryta klaidų. Aptariant komjaunimo susirinkime trimestro rezultatus, vienai geresnių mokinių Reginai V., kuri trimestre turėjo du trejetus, sekretorius pasiūlė: „Ar tu, Regina, negalėtum pasižadėti mokytis be trejetukų?" Ta bematant pasižadėjo, tačiau iš dalies dėl nepakankamo rūpestingumo, iš dalies dėl spragų mokymo dalykuose savo pažado neįvykdė. Šį poelgį komjaunimas apsvarstė aktyvo pasitarime. Regina pati prisipažino, kad jai stigo valios, tačiau ir dėl žinių trūkumo ji negalėjusi taip greitai trejetų paversti ketvertais. „Aš tada pasižadėjau perdaug lengvabūdiškai, nepagalvojusi, nejaučiau atsakomybės už savo žodžius. Daugiau to nebus", — pasakė ji. Ir tikrai, vėliau ėmė mokytis ketvertais. Komjaunuoliams tai buvo gera pamoka. Jie įsitikino, kad, reikalaujant pasižadėti, reikia žinoti, ar draugas pajėgs tai įvykdyti, o taip pat pakontroliuoti ir padėti įveikti sunkumus.

Šiltnamyje

Ta proga paaiškinau mokiniams, kokia didelė blogybė yra žodžio netesėjimas, kaip ji nesiderina su tarybinio moksleivio vardu. Visų pirma, tai dezorganizuoja patį žmogų, davusį pasižadėjimą, neigiamai veikia jo charakterį, o taip pat silpnina kolektyvo jėgas, žlugdo jo autoritetą. Todėl ir komjaunuoliai, prisiimdami įsipareigojimus, ir komjaunimo aktyvas, duodamas įpareigojimus, turi pagalvoti apie realią jų įvykdymo galimybę, visuomet darbą atlikti iki galo, jausti atsakomybę prieš kolektyvą ir atsiskaityti jam. Tokios linijos nutarėme ir laikytis.

Štai mokykloje-internate buvo numatyta įrengti šiltnamį. Nemažai darbų galėjo padaryti ir patys mokiniai. Norėjau, kad

mano auklėtiniai susiprastų patys. Kartą, betvarkant klasės skverelį netoli būsimąjo šiltnamio vietos, pradėjau su mokiniiais kalbėti apie šiltnamio reikšmę mūsų mokyklai-internatui, apie tai, kiek įdomių darbų jame galės atlikti gamtininkai, kiek bus išauginta gėlių, taip reikalingų mūsų aplinkai papuošti, daržovių, kurios pagerins mitybą. Mokiniai apsidžiaugė. „Tik gaila,— pasakiau,— kad šiltnamio įrengimas užtruks gana ilgai, nes trūksta darbo jėgos“.—„Mes galime padėti!“—pasiūlė gamtininkė Anelė G., kuri vėliau buvo viena geriausių šiltnamio brigados darbininkių. Šį jos pasiūlymą komjaunuoliai rimtai aptarė susirinkime ir apie savo įsipareigojimą pranešė mokyklos vadovybei. Mokiniai susiskirstė trimis brigadomis. Reikėjo išrinkti brigadininkus. Paprastai mokiniai siūlo aktyvistus. Aš patariau, kad šį kartą jie padarytų kitaip: juk svarbu, kad kiekvienas klasės mokinytis mokėtų ir įsakyti, ir pareikalauti, ne tik vykdyti kitų reikalavimus. Geroje klasėje šalia aktyvo nebūna „pasyvo“. Tuo vadovaujantis, brigadininkais buvo išrinkti ne aktyvistai: Vida Č., Laimis V. ir Genė N. Vidos ir Genės brigados dirbo gerai, o Laimio brigada

pradėjo šlubuoti. Pats Laimis ėmė vėluotis, blogai paskirstydavo darbą ir net pradėjo abejoti, ar mes pajėgsime atlikti, ką išipareigojome, gal geriau imtis kokio nors lengvesnio darbo, pavyzdžiui, aprūpinti kuru skalbyklą ar virtuvę. Tai pastebėję, komjaunuoliai suruošė susirinkimą tema „Darbe žmogaus gyvenimo prasmė“, į kurią pakvietė „Miško“ fabriko komjaunimo organizacijos sekretorę. Viešnia su užsidegimu kalbėjo apie tai, kad mūsų šalyje žmogus vertinamas ne pagal turtą, kilmę, o pagal atliktą visuomenei naudingą darbą. Darbas puošia žmogų, jo gyvenimą daro prasmingą. Fabrike labiausiai gerbiami tie, kurie gerai dirba ir nevengia sunkesnio darbo. Nedaug vertas žmogus, ieškąs „lengvos duonos“. Po jos pasisakė komjaunuoliai. Regina išrėžė: „Išipareigojome, davėme žodį, ir trauktis dabar nėra ko. Kiekvieną darbą įmanoma padaryti, tik reikia valios. Malkas į virtuvę ar skalbyklą tegu mažesnieji nešioja, o mums, komjaunuoliams, reikia rodyti pavyzdį sunkesniame darbe“. Man buvo džiugu, kad Regina, kuri sykį buvo sulaužiusi kolektyvui duotą žodį, dabar taip gynė klasės komjaunuolių išipareigojimą. Kiti komjaunuoliai pritarė Reginei. Laimis pasižadėjo gerai dirbti ir savo pažadą įvykdė.

Darbas mano auklėtiniams komjaunuoliams labai padeda formuoti komunistines klasės kolektyvo pažiūras. Komjaunuoliai įprato nelaukti, kol jiems kas nurodys darbą, o patys jo ieško. Pavyzdžiui, jie parodė gražią iniciatyvą, iškraunant iš vagonų plytas Kapsuko miesto statyboms. Žinoma, ir komjaunuoliams taip iš niekur nieko negimsta mintys: reikia juos uždegti, sudominti. Minėtai iniciatyvai impulsą davė mokyklos-internato mastu organizuotas susitikimas su Kapsuko rajono plano komisijos pirmininku, kuris atsinešė vaizdinę priemonę, pasakojančią, kaip atrodys Kapsuko miestas septynmečio gale. Svečias papasakojo mokiniams apie fabriką, gamyklą, gyvenamojo ploto statybą, atsakė į daugelį klausimų, paaiškino, jog kai kurios statybinės organizacijos neįvykdo planų dėl nepakankamo statybinių medžiagų tiekimo. Kitą dieną, pasibaigus politinformacijai, klasės komjaunuoliai pasisiūlė padėti statybininkams: iškrauti iš vagonų ir pakrauti į sunkvežimius plytas.

Stotyje dirbome visi. Čia dar labiau sutvirtėjo klasės kolektyviškumo jausmas, mokiniai pamatė kai kuriuos

sunkumus statybininkų darbe ir kaip jie tuos sunkumus nugali, o svarbiausia — išryškėjo sąmoninga komunistinė jų pažiūra į visuomenei naudingą darbą. Aš pajutau, kad mano komjaunuolių akiratis žymiai prasiplėtė, kad jie supranta ne tik mokyklos, bet ir visos liaudies uždavinius, vertina savo tėvų, vyresnių brolių bei seserų darbą ir nori jiems padėti. Mūsų pavyzdžiu pasekė ir kitų klasių mokiniai. Jie atliko nemažą darbą visuomenės labui.

Praktiškai kovodami dėl savo klasės, mokyklos, savo miesto geresnio gyvenimo, komjaunuoliai augo patys. Drauge jie paskelbė griežtą kovą senosios mokyklos liekanoms — pasakinėjimui, nusirašinėjimui, nesąžiningumui. Tai įvyko po to, kai mes išsiaiškinome, jog sąžiningumas — būtinas kiekvieno gero kolektyvo bruožas. Komjaunuolių pareiga — kovoti už tai, kad kiekvienas mokinyс gerai įsisavintų žinias pamokoje, savarankiškai dirbtų, ruošdamas pamokas, sąžiningai atsakinėtų mokytojui. Reikia kategoriškai drausti nusirašinėti, stengtis likviduoti nusirašinėjimo bei nesąžiningumo priežastis.

Pirmiausia kurį laiką stebėjau, kaip mokiniai dirba per pamokas, kaip jas ruošia. Įsitikinau, kad nusirašinėti mėgina, o atsakinėdami laukia pagalbos iš klasės tie mokiniai, kurie neatidūs per pamokas, greit išsiblaško, pradeda kraipytis ir triukšmauti, pamokas ruošia taip pat paviršutiniškai. Į tai atkreipiau gerų mokinių komjaunuolių dėmesį. Šie nusprendė dirbti su tokiais „lengvo mokymosi“ mėgėjais individualiai. Pradžioje įtikinėjo, o vėliau griežtai reikalavo, kad visi mokytųsi pačioje pamokoje, priprastų savarankiškai atlikti darbus per pamokų ruošą. Kovodami su šia negerove, komjaunuoliai rėmėsi ir draugų savigarbos jausmu. Susirinkime „Garbė, savigarba ir pareiga“ jie kalbėjo apie tai, kad nusirašinėdamas mokinyс negerbia ne tik kolektyvo, bet ir savęs: jis nusižemina prieš tą, iš kurio sąsiuvinio nusirašo ar kieno prašo pasakyti, be to, naudojasi svetimu darbu ir apgaudinėja mokytoją. Toks mokinyс nustoja pasitikėti savimi. Kalbėdama šiame susirinkime, iškėliau tai, kad, šitaip elgdamasis, mokinyс apvagia pats save. Štai, pavyzdžiui, Henrikas per pamokų ruošą sprendžia uždavinį, savarankiškai galvoja. Jo mąstymas aktyvus mokymosi procese vis labiau vystosi, tobulėja, ir sekančius uždavinius Henrikui jau lengviau spręsti. Tuo tarpu Romas

krapštosi, laukia, kol draugas išspręs ir jis gaus nusirašyti. Jo mąstymas neįjungtas į darbą, bunka, ir Romas darosi vis mažiau pajėgus dirbti. Komjaunuoliai išklausė manęs labai įdėmiai, o vėliau šiomis mintimis grindė savo reikalavimus.

Komjaunimo grupė uoliai kovojo ir su pasakinėjimu. Tariamai „draugų gelbėtojai“ dažnai teisindavosi taip: „Kai žinai, labai sunku susilaikyti nepasakius garsiai“, „Kaip tylėti, kai draugas prašo ir dargi pyksta, jei nepasakai“... Šie „geradariai“ su savo galvosena atsidūrė mokyklos-internato satyriniame sienlaikraštyje „Šluota“ ir, draugų kritikuojami, pamažu savo „profesijos“ atsisakė. O ir norinčių, kad jiems pasakinėtų, kasdien buvo vis mažiau. Šito pasiekti padėjo dar toks atsitikimas.

Paprastai kirčiavimo žinioms patikrinti duodavau darbus grupėmis. Kartą paklausiau: „Ar jūs žinote, kodėl taip darau ir kodėl matematikos mokytojas jums taip pat duoda kelis uždavinių variantus? Jei galėtumėte laiduoti, kad dirbsite sąžiningai, duočiau vieną pratimą“. Kai kurie mokiniai po pauzės pasakė: „Aš nenusirašysiu, bet už visus neatsakau“. Tą kartą teko duoti skirtingus darbus. Buvo labai nesmagu, kad nė vienas negalėjo laiduoti už klasę. Vadinasi, dar yra nesąžiningų. Ko imtis? Man vėl padėjo komjaunuoliai. „Koks čia kolektyvas, jei negalima laiduoti už visus“, — pasakė jie ir ėmėsi priemonių. Pradžioje sušaukė aktyvo pasitarimą, vėliau atvirą komjaunimo susirinkimą, kuriame karštai pasmerkė nesąžiningumą. Klasė nutarė: „Nepasakinėsime ir nenusirašinėsime!“ Tokiam sprendimui mokiniai jau buvo paruošti ankstesnėmis priemonėmis ir komjaunuolių iniciatyva duotą žodį ištesėjo. Po to visada duodavau klasei vienodus darbus.

Komjaunimo grupė padėjo klasei įprasti ne tik sąžiningai atlikti svarbiausią savo pareigą — mokytis, bet ir susidaryti teisingą pažiūrą į socialistinę nuosavybę, visų pirma į mokyklos-internato turtą.

Jeigu bendrojo lavinimo vidurinėje mokykloje mokynys tik iš dalies naudojasi socialistine nuosavybe, kurią turi išmokti branginti ir tausoti, tai mokykloje-internate jis jau beveik nesusiduria su savo nuosavybe. Todėl čia itin rūpestingai turi būti formuojama komunistinė pažiūra į mokyklos, visuomenės turtą.

Mano manymu, teisingos pažiūros į socialistinę nuosavybę ugdymas atskiroje klasėje tiesiogiai priklauso nuo viso mokyklos-internato darbo stiliaus. Mūsų pedagogų kolektyvas daugiausia remiasi pasitikėjimu mokiniais. Nuo pat pirmos mokyklos-internato gyvavimo dienos nebuvo rakinama nei vienas kambarys, nei viena drabužių spinta ir pan. Aišku, pasitaikė vienas kitas mokinys, kuris to pasitikėjimo nepateisino, pasielgė nesąžiningai. Komjaunuoliai tokių atžvilgiu sudarė griežtą nepakantumo atmosferą.

Gyvai praėjo klasės susirinkimas tema „Gerbkime ir saugokime socialistinę nuosavybę — ji visų mūsų turtas“, o taip pat A. Makarenkos knygos „Vėliavos bokštuose“ aptarimas, komjaunuolių surengtas po neseniai matyto tokiu pat pavadinimu filmo. Aptarime greta kitų klausimų buvo plačiai nagrinėta pažiūra į socialistinę nuosavybę. Mokiniai paskaitė iš knygos būdingesnes vietas, pasidalijo išpūdžiais iš filmo ir priėjo išvadą, kad žmogus, kuris negerbia socialistinės nuosavybės, liaudies sukurtų gėrybių, kuris naudojasi jomis, pats nieko nesukurdamas, nėra vertas žmogaus vardo. „Iš mūsų taip mažai reikalaujama — saugoti tai, ką sukūrė, pagamino kiti,— užbaigdamas aptarimą, pasakė komjaunimo organizacijos sekretorius Henrikas.— Todėl tegu neatsiranda mūsų tarpe tokių, kurie nevykdo šio reikalavimo“.

Komjaunimo organizacijos veiklą mūsų mokykloje stengiamasi nukreipti taip, kad kiekvienam mokiniui ji padėtų iš šios dienos gyvenimo aukštumos pamatyti tai, kas bus po metų, po dvejų ir vėliau, kad padėtų mokiniui numatyti, kuo jis galės būti naudingas tarybinei visuomenei, kai gaus brandos atestatą. Komjaunuoliai siekia, kad mokiniai į savo būsimą specialybę žiūrėtų ne kaip į asmeninės gerovės šaltinį, bet pirmiausia kaip į tarnavimo liaudžiai priemonę.

Mano klasės komjaunuoliai įvairiuose susirinkimuose, ekskursijose, žygiuose ir laisvalaikiu yra daug kalbėję, ginčijęsi ir svajoję, koks bus jų gyvenimas ateityje, kuo jie taps, baigę vidurinę mokyklą, koks apskritai turi būti tarybinis žmogus, ar jie panašūs į šį žmogų ir t. t. Ypač prisimenu diskusijas vakarojimo metu X klasėje.

Vakarais, baigę užsiėmimus, susirinkdavome skaitykloje. Mergaitės siuvinėdavo, berniukai vieni dirbdavo

knygrišių darbus, kiti garsiai ką nors skaitydavo arba pradėdavo pokalbį kokia nors tema, dažniausiai apie ateitį. Šie pokalbiai, ginčai, žinoma, nebuvo numatyti nei mano, nei komjaunimo organizacijos darbo planuose, bet naudos davė labai daug. Daugeliui mokinių jie padėjo galutinai apsispręsti, pasirinkti gyvenimo kelią. Todėl tą laiką, kuris dar liko būti mokykloje-internate, šie mokiniai nusprendė praleisti taip, kad nė viena valanda nedingtų veltui. Tai turėjo teigiamos įtakos jų mokymuisi, žymiai pakilo pažangumas. Noro būti išlaikytiniais, ir baigus mokyklą, nepareiškė nė vienas, tačiau pokalbiuose išryškėjo, kad kai kurie siaurai supranta savo ateities darbą, į pasirinktą profesiją žiūri kaip į savo asmeninių poreikių patenkinimo priemonę. Tokie mokiniai tuoju gaudavo griežtą atkirtį iš draugų komjaunuolių.

Prisimenu tokį epizodą. Lina R. kalbėjo, kad žmogus privalo turėti gyvenimo tikslą ir atkakliai jo siekti. Jos tikslas — tapti aktore. Jei ši svajonė neišsipildys, tada viskas baigta. Panašiai savo ateitį nupiešė ir Vincas S., kurio svajonė — tapti įžymiu sportininku. Kiti nesutiko su tokia galvosena, labai jau nebūdinga komjaunuoliams. Dar ne viskas baigta, jei nepavyks tapti aktore ar sportininku. Tarybinis žmogus, komunistinės visuomenės kūrėjas, visuomet randa, kaip būti naudingu Tėvynei, į gyvenimą žiūri platesniu požiūriu. Mokiniai davė pavyzdžių iš perskaitytų knygų, matytų kino filmų, iš gyvenimo. Romas M., lyg apibendrindamas to vakaro pokalbį, garsiai paskaitė iš Ažajevo romano „Toli nuo Maskvos“ inžinieriaus Topolevo žodžius: „Nesusigundykite lengvai pasiekiamais mažais gyvenimo džiaugsmiais sunkiau pasiekiamų didelių džiaugsmų sąskaita. Gyvenime yra artima ir tolima perspektyva. Niekuomet nepasitenkinkite artimąja“.

Taip klasės komjaunuoliai padėjo man ugdyti komunistines mokinių pažiūras į gyvenimą, kovoti prieš susmulkėjimą, sumiesčionėjimą.

Komjaunuoliai nesitaikstė ir su išpuikimo faktais. Jie kovojo už tai, kad kiekvienas mokinytis, o tuo labiau komjaunuolis, į savo pasiekimus moksle, visuomeniniame darbe ar sporte žiūrėtų ne kaip į asmeninį pasisekimą, o kaip į savo kuklų indėlį į bendrus mokyklos laimėjimus.

Mokyklos-internato krepšininkės treniruotės metu

Penkios mano klasės mergaitės, tinklininkės, buvo pripažintos geromis sportininkėmis. Jos gynė sportinę Kapsuko rajono garbę, buvo iškovojusios teisę žaisti respublikos pirmenybėse. Tai buvo sveikas, darbus kolektyvas, nes nuo pat pirmųjų treniruočių jam buvo skiepijama tarybinio sporto etika. Mergaitės pratinosi savo interesus besąlygiškai pajungti kolektyvo interesams, būti labai drausmingos, korektiškos priešininkių atžvilgiu, pratinosi į savo sportinius pasiekimus žiūrėti kaip į visos mokyklos laimėjimus. Tačiau komandos kapitone Marytė P. vienu laikotarpiu ėmė išpuikti. Apie kitas sportininkes atsiliepdavo su panieka, treniruočių metu ėmė siuntinėti draugėms šiurkščias replikas. Komandos komjaunuolėms patariau atvirai pasikalbėti su Maryte. Pokalbyje dalyvavęs fizinio lavinimo mokytojas nurodė, jog klasei, o kartu ir visai mokyklai, nėra vis tiek, kokių būdu iškovojami rekordai.

Ginti mokyklos sportinę garbę turi teisę tik tie mokiniai, kurie patys verti pagarbos, ir kuo geresnis sportininkas, tuo didesni reikalavimai jam keliami. Komjaunuolės savo kapitonei atvirai pasakė, kad jai trūksta kuklumo, reikia būti draugiškesnei. Marytė suprato mokytojų ir draugių keliamus reikalavimus, ėmė daugiau save kontroliuoti, netgi stropiau mokytis.

O štai kaip vijome iš savo tarpo bepasireiškiantį miesčioniškumą.

Rudenį žvalūs vienuoliktokai pradėjo rinktis į mokyklą-internatą. Apsitaisę kukliomis tvarkingomis uniformomis, jie linksmi klegėjo internato koridoriuje, sveikinosi su vėliau atvykusiais, dalijosi atostogų išpūdžiais. Staiga pasigirdo šauksmas: „Bėkite pasižiūrėti Romo G.! Koks jis „mandras“ sugrižo pas mus, tikras stileiva!“ Iš tikrųjų, mokinių būryje išdidžiai sukinėjosi Romas su mamos įtaisytomis itin jau madingomis žalsvomis kelnėmis, baltutėliais marškiniais, su „peteliške“. Jo veidas taip pat buvo daug senesnis, negu pavasarį, nes jį „puošė“ ilgi bakenbardai ir ūseliai. Klasė nustebusi ir sutrikusi apžiūrinėjo „eksponatą“, kuris nesivaržydamas griaudė: „Ko jūs išispoksojote? Kas gi čia blogo, jei kitaip apsirengiau? Uniforma jau pakankamai įkyrėjo!“ — „O kuo bloga uniforma? — atkirto Petras. — Negi tau smagu iš mūsų visų išsiskirti?“ Vieni palaikė Romą, kiti — Petrą, ir mokiniams pasidarė neaišku: „Kodėl vieniems patinka, gražu, o kitiems ne? Gal tai tik skonio dalykas?“

Sis įvykis, o taip pat kai kurių mergaičių ketinimai sumodernėti — nusikirpti kasas, uniformą iškeisti į madingą suknelę ir pan. paskatino komjaunuolius surengti disputą apie grožį gyvenime, apie skonį ir neskoningumą.

Disputo rengėjai iš anksto paruošė eilę klausimų, išrašė juos plakatėlio pavidalu ir pakabino klasės skelbimų lentoje. Štai keletas tų klausimų: „Ar teisinga patarlė „Dėl skonio nesiginčijama“?“, „Ką galima spręsti apie žmogų iš jo išorės?“, „Kas sudaro vidinį žmogaus grožį?“ ir t. t. Tokiu būdu klasei buvo duota galimybė pasiruošti. Šiame dispute komjaunuoliai tiesiog „į miltus sumalė“ miesčioniškas nuotaikas, sukritikavo ultramadingus mokyklos šokėjus ir priėjo teisingą išvadą, kad dėl skonio reikia ginčytis. Skonis gali būti įvairus — svarbu, kad jis būtų sveikas. Todėl jį reikia ugdyti, kovoti su miesčioniškumu, vulgarumu. Geras skonis rodo, kad žmogus išsilavinęs. Mokinyš niekad neturi pamiršti kuklumo, saiko. Tie, kurie per daug susidomėję savo išore, be laiko sensta, darosi nenatūralūs, o juk kiekvienas nori kuo ilgiau būti jaunesnis, — tokios mintys buvo pareikštos pokalbio metu. „Tad branginkime savo kuklią uniformą, kuri puošia mokinį, išryškina jo jaunatvišką grožį“, — kvietė komjaunuoliai. „Uniforma — tai ne tuščias prasimanymas, ji įpareigoja. Ji pabrėžia, kad visų lygios teisės ir pareigos, ir, kaip sako tarybinis pedago-

gas A. Makarenka, yra savotiški klijai kolektyvui klijuoti", — pasakiau jiems.

Tokie disputai ir ginčai, kaip įsitikinome, labai padėjo formuoti teisingas mokinių pažiūras. Palaipsniui augo ir pačios komjaunimo grupės autoritetas.

Komjaunuoliai savo veiklą perkėlė ir į kitas klases, aiškino jaunesniesiems draugams įvairius klausimus, kovojo už jų komunistines pažiūras, mokė juos dirbti ir mokyti.

Pasibaigus I trimestrai, mano komjaunuoliai vienuoliktokai įsipareigojo šefuoti labiausiai mokykloje-inter-nate atsiliekančią VII klasę. Vykdydami šį įsipareigojimą, jie parodė tinkamą reiklumą ir principingumą. Be to, šios pareigos vertė juos pačius labiau pasitempti, išlaikyti savo, kaip šefų, autoritetą.

Komjaunuoliai buvo dažni svečiai įvairiose pionierių sueigose bei žemesnių klasių komjaunimo susirinkimuose. Štai Vida P. VII klasės mokiniams susirinkime išaiškino, kaip svarbu sistemingai įsisavinti kiekvienų metų matematikos kursą, norint gerai pasiruošti brandos atestato egzaminams. Ji pateikė pavyzdžių iš savo klasės, papasakojo, kaip mokiniai, kurie anksčiau į matematiką žiūrėjo pro pirštus, dabar, XI klasėje, turi labai daug dirbti papildomai, kad išlaikytų egzaminus.

Mūsų klasės komjaunuoliai Vincas V. ir Verutė J. vedė ateistinę propagandą jaunesniųjų draugų tarpe, stengėsi parodyti religijos žalą. Romas M. aiškino VII klasės pionieriams komjaunimo organizacijos reikšmę, pravedė pokalbių apie komjaunimo įstatus, aiškino, kaip reikia vesti komjaunimo susirinkimus ir t. t. Romą M. septintokai labai pamėgo, į jį kreipdavosi, kai reikėdavo išsiaiškinti kokį nors klausimą, išspręsti ginčą. Kitas artimas septintokų draugas iš XI klasės buvo Adelė K. — jų pionierių būrio vadovė. Su ja pionieriai praleido nemaža valandėlių, ruošdamiesi sueigoms, tvarkydami būrio albumus. Adelė padėjo savo jaunesniesiems draugams organizuoti susitikimą su II vidurinės mokyklos VII klasės pionieriais, padėjo surengti ne vieną konkursą. Panašiai su VI klasės pionieriais dirbo Teresė N. O Lina R., kuri labai mėgo ir buvo neblogai įsisavinusi dailųjį skaitymą bei deklamavimą, padėjo literatų būrelio vadovei organizuoti tradicinį P. Cvirkos ir S. Nėries vardo dailiojo skaitymo konkursą su jaunesniaisiais literatais.

Ji padėjo jiems pasirinkti tekstus, mokė skaityti, o konkurso metu jaudinosi ne mažiau už pačius atlikėjus.

Toks darbas su pionieriais ir jaunesniais mokiniais padėjo komjaunuoliams dar labiau išaugti patiems. Jie plėtė savo žinias ir akiratį, nes dažnai, ruošiant vieną ar kitą priemonę, iškildavo įvairių klausimų, į kuriuos atsakymo jau nerasi vadovėlyje ar užrašuose. Teko ieškoti knygų, žurnalų, įvairių brošiūrų bibliotekose, kreiptis į savo vyresnįjį draugą — auklėtoją ir prašyti patarimo, paramos. Darbščių komjaunuolių pavyzdys žadino ir pionierių troškimą tapti šios organizacijos nariais.

Buvę mano auklėtiniai komjaunuoliai, apie kuriuos čia kalbėjau, gavę brandos atestatus, įsijungė į kūrybinį mūsų liaudies darbą. Jie pateisino garbingą komjaunuolio vardą. Dabar jų tradicijas ir darbą mokykloje-internate tęsia buvę pionieriai — pamaina, kurią šie komjaunuoliai patys padėjo išauklėti.

Z. VIDRINSKAS,

mokytojas-auklėtojas

TSKP Programoje nurodoma, jog komunistinės visuomenės pertvarkymas yra neatskiriama susietas su naujo žmogaus auklėjimu, žmogaus, kuriame turi „harmoningai derintis dvasinis turtingumas, moralinis tyrumas ir fizinis tobulumas“. Išugdyti tokį žmogų, vertą gyventi komunistinėje visuomenėje, aktyvų naujo gyvenimo kūrėją, gerai besiorientuojantį vidaus ir užsienio politikoje,— labai svarbus jaunosios kartos auklėtojų uždavinys. Šį uždavinį vykdau įvairiomis formomis ir metodais. Ypatingą dėmesį skiriu politinio sąmoningumo ugdymui.

Plačiai panaudoju politinius pokalbius. Juos pailginu literatūrine medžiaga, konkrečiais gyvenimo faktais, įvairiomis vaizdinėmis priemonėmis, diafilmais ir pan. Stengiuosi užmegzti tokį pokalbį ir po matyto filmo ar spektaklio, lankantis istorinėse vietovėse, muziejuose, kolūkiuose, ir įvairiomis kitomis progomis. Tuomet jie būna ypač gyvi ir konkretūs.

Be pokalbių — iš anksto numatytų ar staiga iškilusių — politiniam-idėjiniam mokinių sąmoningumui kelti panaudoju įvairias menines priemones, knygų aptarimus, žymių žmonių biografinę medžiagą, TSKP suvažiavimų ir TSKP CK plenumų medžiagos, drg. N. Chruščiovo kalbų studijavimą, kitų svarbių nutarimų svarstymą, susitikimus su revoliucionieriais ir kt.

Mokiniam auklėti stengiuosi efektingai panaudoti kraštotyrinę medžiagą. Juk kiekviename Lietuvos kampelyje yra vietų, primenančių fašistų piktadarybes okupacijos metais, buržuazinių nacionalistų siautėjimą, pasakojančių apie tarybinių žmonių žygdarbius ir pasiau-

Direktorius išlydi auklėtinius žygin

kojimą, stiprinant Tarybų valdžią Lietuvoje. Tokių vietų mums nereikia toli ieškoti — jų nemažai yra Kapsuko rajone bei jo apylinkėse. Netrūksta mūsų rajone ir žmonių, kurie rodo šaunaus darbo, tvirto politinio sąmoningumo pavyzdžius.

Gera proga susipažinti su vertinga savo apylinkės kraštotyrine medžiaga yra turistiniai žygiai. Šalia aktyvaus poilsio nuo protinio darbo, fizinio grūdinimosi mokiniams skiriu užduotį stebėti žmones ir jų gyvenimą, domėtis istorine-revoliucine liaudies praeitimi. Tokiu būdu, turistiniai žygiai mano auklėtiniams — ne vien pasivaikščiojimas ir žaidimas, bet ir svarbi auklėjimo priemonė.

Žygiuodami gimtojo krašto laukais, mokiniai turi progos akivaizdžiai stebėti pakitimus kaime Tarybų valdžios metais. Kalbėdamiesi su kolūkiečiais, įsitikina, kad bendras kolektyvinis darbas daug našesnis ir lengvesnis, kad buvęs mažažemis ar kumetis dabar yra lygiateisis, pilnavertis žmogus, kuriam negresia badas nei sunki samdinio dalia. Iš pokalbių su nukentėjusiais nuo buržuazinių nacionalistų rankos mokiniai supranta, kokia kaina visa tai iškovota. Šie momentai be galo svarbūs

politiniam-idėjiniam auklėjimui. Tad keliaudami stengiamės tokių progų nepraleisti, daug ką aplankome, nufotografuojame, aprašome, su daug kuo pasikalbame, o grįžę sudarome albumus — kaupiame medžiagą būsimam mokyklos muziejui.

Kai mano auklėtiniai buvo dar mažesni — penktokai, šeštokai, septintokai — iš turistinių žygių, kurie trukdavo 1—2 dienas, medžiagą parsinešdavome gana kuklią. Laikei bėgant, kaupėsi patirtis, kaip žygio metu surinkti daugiau naudingos medžiagos. Pradėjome nuo to, kad į pionierių būrio sueigas ėmėme kviesti mieste gyvenančius revoliucinių kovų dalyvius, buvusius pogrindininkus, jų gimines ir pažįstamus arba patys pas juos lankėmės. Jų pasakojimus užrašinėjome. Taip mokiniai pratinosi surinktą faktinę medžiagą apibendrinti ir literatūriškai apdoroti.

VIII klasėje 12 aktyviausių pionierių kraštotyrininkų įsijungė į respublikinį „Žvalgų“ žaidimą. Apie šį darbo barą noriu plačiau pakalbėti.

Matydamas, kokią didelę auklėjamąją bei pažintinę reikšmę gali turėti žvalgų sąjūdis, kiek jis gali pajvairinti užklasinį darbą, entuziastus žvalgus visaip skatinau dirbti, daviau metodinių nurodymų, kaip rinkti, grupuoti žinias ir t. t. Pasvarstę nutarėme kaupti medžiagą, atspindinčią rajono praeities kovas ir suklestėjimą Tarybų valdžios metais.

Medžiaga buvo renkama turistinių žygių metu, dalyvaujant visos klasės mokiniams, o taip pat grupelėmis. Pagal iš anksto numatytą planą du korespondentai, žvalgas ir fotografas beveik kiekvieną šeštadienį ir sekmdienį vykdavo pas buvusius revoliucionierius-pogrindininkus arba į jų tėviškes pas gimines, pažįstamus, į kovų vietas kaupti faktinės, dokumentinės medžiagos. Darbo dienomis laisvalaikiu rinkdavo reikalingas žinias mieste. Taip per keletą mėnesių buvo padaryta daug pasakojimų aprašų, daug prifotografuota, — reikėjo viską sutvarkyti.

Žvalgų surinktoji medžiaga buvo sugrupuota 4-iose albumuose. Albume, pavadintame „Mirk nugalėdamas, — kas, kad žuvai, gyvas tu vis, jei karžygiu buvai“, pateikiama plati medžiaga apie trijų seserų — Izabelės, Adelės, Elžbietos Laukaityčių revoliucinę veiklą, Juliaus Zonelio ir Juozo Gabrio kovas dėl Tarybų valdžios 1918—1919 m., komunisto-pogrindininko Karolio Petriko darbus,

nuveiktus 1924—1941 m. laikotarpiu, komjaunuolių Vytauto Karašausko ir Vytauto Labanausko, žuvusių nuo bandito rankos, pokario veiklą, Juozo Rimšos, Jono Mickevičiaus, Zelikovičiūtės ir kitų revoliucionierių-pogrindininkų, jų giminių arba pažįstamų pasakojimų aprašymai. Štai keletas ištraukų iš šio albumo:

„Tragiškas trijų seserų Laukaityčių žuvimas tartum laisvės simbolis byloja mums, jaunimui, kaip reikia karštai mylėti Komunistų partiją, darbo žmogų, savo socialistinę Tėvynę. Nors žudikai atliko daug budeliškų darbų, bet jie nepalaužė darbo žmonių valios ir nepalauš“.

Prisimindamas Julijų Zonelį, pasakotojas tokiais žodžiais prabilo į žvalgus: „Reikalas, už kurį kovojo Julius, laimėtas. Jo gimtajame Dalginės kaime valstiečiai prasmingai gyvena ir dirba. Kasmet vis labiau stiprėja „Gegužės Pirmosios“ kolūkis. Juliaus revoliucinė veikla ryškia žvaigžde spindi Lietuvos padangėje. Tūkstančiai tokių žvaigždžių mums primena, kokia brangia kaina buvo iškovota tikroji darbo žmonių laisvė“.

Paskutiniame albumo skyrelyje „Revoliucionieriai kalėjimuos“ yra J. Rimšos prisiminimai apie tai, kaip revoliucionieriai buvo kalinami, kaip jie vieningai veikė kalėjime, nebijojo jokių sunkumų, dainavo revoliucines dainas, tyčiojosi iš carinių valdininkų. Ypač ugningomis kalbomis visus politinius kalinius uždegdavęs V. Mickevičius-Kapsukas, su kuriuo kartu kalėjęs ir Rimša.

Vertinga medžiaga apie V. Mickevičiaus-Kapsuko revoliucinę veiklą sudėta kitame albume. Renkant šią medžiagą, lankytasi jo tėviškėje ir Šunskų apylinkėje, kur vyko I LKP konferencija, pas buvusius Kapsuko bendražygius ir pan. Albume dar yra mokytojo Sideravičiaus prisiminimai apie revoliucinį judėjimą Marijampolės apskrityje 1918—1940 m., Ališausko prisiminimai apie buržuazinių nacionalistų piktadarybes vokiečių fašistinės okupacijos laikotarpiu, mokytojo Juozo Kalvaičio pasakojimas apie tarybinių partizanų kovas šioje apskrityje Didžiojo Tėvynės karo metais ir kt.

Konkreiti šios rūšies medžiaga grūdina moksleivius idėjiniu atžvilgiu, ugdo jų politinį sąmoningumą, plečia akiratį. Mokiniai geriau supranta ir pajunta, kad šviesi dabartis iškovota labai brangia kaina, žiaurios klasinės kovos sąlygomis. Šiuo atžvilgiu labai naudingos tokios priemonės, kaip pokalbiai su buvusiais revoliucionieriais-

pogrindininkais, išvykos į kovų vietas ir pan. „Kai žmonės yra matę, kaip jų tėvai ir motinos gyveno dvarininkų ir kapitalistų priespaudoje, kai jie patys yra pergyvenę tas kančias, kurios užgriūdavo tuos, kurie pradėdavo kovą prieš išnaudotojus, kai jie yra matę, kokių aukų reikėjo tai kovai tęsti, norint ginti tai, kas iškovota, koks pasiutęs priešas yra dvarininkai ir kapitalistai,— tada šie žmonės šiomis aplinkybėmis auklėjasi komunistais“¹.

Ugdant neapykantą liaudies priešams, negalima nepanaudoti medžiagos apie buržuazinių nacionalistų slautėjimą pokario metais. Jų žvėriškumo pėdsakų apstu visur, ypač kaimo vietovėse, ir šiurpūs pasakojimai sukrečia kiekvieną.

Pionierių žvalgai į atskirą albumą sudėjo daug tokios medžiagos, surinktos ir iš savo mokyklos mokinių, kurių tėvus nukankino buržuaziniai nacionalistai. Tokių mokinių mūsų mokykloje net 20.

Pirmoje albumo dalyje „Tėvų viltis ir svajones nutraukė banditų rankos“ pateikiami šiurpūs vaikų, giminių, pažįstamų prisiminimai.

Minimi įvairių profesijų, įvairaus išsilavinimo žmonės, kuriuos buržuaziniai nacionalistai žvėriškai nužudė. Jie negalėjo pakęsti Padegimo, Bendoriaus, Perlabachienės — pirmųjų kolūkiečių, kolūkio pirmininko Stankevičiaus, tarybinių apylinkės darbuotojų Raugalo, Marcinkevičiaus, Norkeliūno, Žitkaus, Paulauskienės, progimnazijos direktoriaus Baliūno, milicininkų ir liaudies gynėjų Miliušio, Tumosos, Burbos, dailidės Kašėtos, kaimo siuvėjo Micevičiaus ir kitų dorų tarybinių piliečių. „Būkite prakeikti, mūsų tėvų žudikai!“— su tokia mintimi užverčia mokiniai paskutinį šios albumo dalies puslapį.

Antroje dalyje „Mes įvykdysime tai, ko troško mūsų tėveliai“ baisius pasakojimų vaizdus pakeičia vaikų pasiryžimas įvykdyti tėvų troškimus, geru elgesiu ir mokymusi atsidėkoti Komunistų partijai ir tarybinei vyriausybei už globą, už suteiktas puikias sąlygas. Pateikiu šios dalies ištrauką:

„Mūsų tėvai, klastingai nužudyti banditiškos rankos, svajojo apie laimingą, šviesią ateitį, troško, kad jų vaikai

¹ V. L e n i n a s, Raštai, t. 31, Vilnius, Valst. polit. ir moksl. lit. I-klas, 1955, p. 262.

mátytų gyvenimą saulėtą, gražų. Jie žuvo... Mes knygose skaitome apie našlaičio dalį: pono galvijai, šaltas rudens vėjas ir darganos, juoda duona ir sunkus darbdavio kumštis. Ir šiurpas nukrečia, pagalvojus, kad Antosei, Petrei, Stasei, Lizai ir daugeliui kitų vaikų būtų reikėję tarnauti buožei — to paties bandito draugui, būtų reikėję lenktis prieš tuos, kurių rankos suteptos nekaltų žmonių krauju, jeigu juodosioms jėgoms būtų pavykę palaužti Tarybų valstybės galią.

Tačiau saujelė kraugerių neilgai siautėjo mūsų išlaisvintoje žemėje. Jiems nepavyko palaužti liaudies, troškios gyventi laisvai ir laimingai, valios. Budeliai susilaukė pelnytos bausmės, ir pilna krūtine atsikvėpė tie, dėl kurių ateities žuvo mūsų tėvai. Neaidi šūviai nakties tyloje, nebijo kolūkietis vaikščioti ir dirbti plačiuose laukuose, ir našlaičiams nereikia dėl kąsnio duonos lenkti nugaros prieš poną... Kiek daug vaikų namų, kiek daug mokyklų-internatų valstybė pastatė ir parūpino tam, kad vaikai — ateities kūrėjai — galėtų augti, mokytis, dirbti.

Kapsuko mokyklos-internato mokiniai yra aprūpinti viskuo, nuo mažos nosinaitės iki muzikos instrumento, tad argi mes galime nesakyti, kad mūsų šalies vaikai — tai patys laimingiausi vaikai žemėje?!

Gera mokytis ir dirbti internate. Draugų būry užmiršamos senos skaudžios žaizdos, kyla didelis noras mokytis, siekti žinių, dirbti, kad tėvų troškimai būtų įgyvendinti jų vaikų rankomis. Leta ir Alytė gali didžiuotis savo pionierišku kaklaraiščiu; jis tarsi vėliava tos kovos, kurioje žuvo jų mylimas tėvelis, Būdviečių progimnazijos direktorius. Kaip obels žiedas skleidžiasi Birutės, Stasės, Antosės jaunystė. Motina Tėvynė pakeitė joms tėvus maitintojus, davė knygą ir džiaugsmą. Ant jų krūtinės — komjaunimo ženkleliai. Tenedrįsta sakyti liaudies priešai, kad jie įbaugino, palaužė dukras tų, kurių kraują sugėrė laisva Tarybų Lietuvos žemė!

...Daug darbą mylinčių rankų bejėgiškai nusviro. Daug karštų, laimės ir džiaugsmo troškusių širdžių, bandito kulkos užkliudytų, nustojo plakti. Bet į žuvusiųjų vietą stoja šimtai.

Mūsų mokykloje visi mokiniai pasiryžę savo darbą ir žinias atiduoti liaudžiai, tarybinei Tėvynei. Mes užtikriname, kad tėvelių svajonės ir siekimai bus įgyvendinti".

Medžiagą apie buržuazinių nacionalistų piktadarybes renkame ir toliau, iš kiekvieno turistinio žygio parsinešame po 4—5 aprašus.

Be šiurpių praeities puslapių, turistinių žygių metu atverčiame ir šviesius šiandieninio gyvenimo puslapius. Jaunieji žvalgai didžiuliame albume patalpino medžiagą apie Kapsuko miesto pramonės, švietimo, kultūros suklestėjimą Tarybų valdžios metais, kolūkinio kaimo pasiekimus, apie Socialistinio Darbo Didvyrius, racionalizatorius ir darbo pirmūnus. Rinkdami ją, mokiniai daug sužinojo apie savo miestą, rajoną, žmonių darbą.

Pastaraisiais metais su dešimtokais pradėjome kaupti išsamią medžiagą apie Kapsuko baldų fabriką „Miškas“. Kadangi mano auklėjamosios klasės berniukai pasirinko staliaus specialybę, tai minėto fabriko aprašymas nuo jo įsikūrimo dienos iki dabar, apimant darbo proceso tobulėjimą, produkcijos įvairėjimą, žmonių išaugimą ir t. t., mokiniams duoda daug naudos. Panašiai numatome surinkti ir sugrupuoti medžiagą apie porą rajono kolūkių. Kadangi apsiribosime, palyginti, trumpu laikotarpiu, tai bus galima konkrečiai ir gana išsamiai susipažinti su kolūkine žemės ūkio tvarkymo sistema ir jos pranašumais prieš individualinį ūkį.

Šitaip mokiniai visų pirma atlieka naudingą darbą: iš daugelio paskirų dokumentų, grafikų, ataskaitų bei įvairių pasakojimų susistemina įmonės gyvavimo istoriją. O jiems patiems labai naudinga tai, kad daug kartų betarpiškai tenka bendrauti su darbo žmonėmis, gamybos pirmūnais, pamatyti, kaip tvirtai juose įsigalėjusi komunistinė pažiūra į darbą, į visuomeninę nuosavybę. Mokiniai įsitikina, kad žmogus mūsų visuomenėje vertinamas visų pirma pagal darbą, ir patys užsidega noru mokytis ir dirbti taip, kaip geriausieji gamybininkai.

Mano auklėtinių širdyse jau seniai ruseno mintis įsijungti į kovą dėl komunistinio darbo brigados rezervo vardo, bet vis trūko ryžto žengti lemiamą žingsnį. Draugiškuose pokalbiuose su jais pabrėždavau, kad šį garbingą vardą gali iškovoti tik sąmoningas kolektyvas, sugebantis suprasti bendrų interesų svarbą. Kai auklėtiniai pasijuto pakankamai subrendę, komjaunuolių iniciatyva jie ryžosi kovoti dėl šio vardo.

Vienu svarbiausių savo įsipareigojimų jie laiko politinio-idėjinio lygio kėlimą. Štai ištrauka iš įsipareigojimų:

„1. Kovoti už tvirtas ir galias mokslo žinias ir sąmoningą drausmę.

2. Kelti savo politinį-idėjinį lygį:

a) gerai išstudijuoti V. Lenino biografiją ir revoliucinę veiklą,

b) išstudijuoti TSKP XXII ir LKP XIII suvažiavimų medžiagą, rengti pašnekesius apie tai, kaip TSRS piliečiai įgyvendina trečiąją TSKP Programą,

c) sistemingai skaityti ir prenumeruoti spaudą,

d) ruošti išeiti į gyvenimą internacionalistais ir kovingais ateistais. Tuo tikslu palaikyti ryšius su broliškųjų respublikų moksleiviais. Žemesniųjų klasių kolektyvams rengti pranešimus ateistinėmis temomis ir organizuoti įvairias kitas ateistiniam auklėjimui reikšmingas priemones,

e) turistinių žygių metu rinkti revoliucinės praeities kraštotyrinę medžiagą,

f) užmegzti ir palaikyti glaudesnius ryšius su V. Kapuko vardo kolūkio jaunimu, surengti draugystės vakarų, talkininkauti darbuose, parašyti to kolūkio istoriją,

g) ir t. t.“

„Miško“ fabriko darbininkai pritarė šiai komjaunimo grupės iniciatyvai ir mielai sutiko pasiūlymą suruošti bendrą draugystės vakarą. Jo metu mokiniai dėmesingai iš klausė gamybininkų pasakojimų iš savo darbo patirties, pateikė daug klausimų, gavo vertingų patarimų. Po draugiško pokalbio komjaunuoliai davė didelę meninę programą, visi kartu linksminosi, žaidė. Išsiskyrė susibūliavę. Ši draugystė tęsis, kol mokiniai baigs vidurinę mokyklą, o kai kuriems berniukams gamybininkams jos dėka pirmieji savarankiško gyvenimo žingsniai jau bus nebaisūs.

Taigi respublikinis „Žvalgų“ žaidimas mano auklėtinius paskatino daugeliui naudingų darbų, tame tarpe kraštotyrinės medžiagos rinkimui, o nuostatai šiems darbams suteikė tam tikrą sistemą. Jau iš pateiktų pavyzdžių matome, kiek daug nuveikė dvylikos žmonių kolektyvas per pusę metų. Jų surinktoji medžiaga eksponuojama Vilniaus istoriniame-revoliuciniame muziejuje, ja domisi kiti pionierių būriai mūsų mokykloje (medžiaga dviem egzemplioriais), ištraukos naudojamos pionierių sueigose, pokalbiuose. Kadangi mūsų entuziastai žvalgai tapo žaidimo nugalėtojais, tai šešiams iš jų teko praleisti atosto-

gas saulėtajame „Arteke“. Kiek įspūdžių jie iš ten par-sivežė, sunku ir aprašyti. Svarbiausia, mano manymu, buvo tai, kad po rimto ir įtempto darbo mokiniai gavo pelnytą atpildą. Pionierių žvalgų darbas gerai buvo įver-tintas Tarybų Lietuvos mokytojų suvažiavime. Drg. A. Sniečkus jame kalbėjo: „Man ypač norisi pabrėžti gražią iniciatyvą, kurią parodė „Lietuvos pionieriaus“ redakcija, organizavusi pionierių-žvalgų sąjūdį. Pionie-riai-žvalgai surinko daug įdomios medžiagos apie revo-liucinį judėjimą buržuazinėje Lietuvoje, apie Lietuvos Komunistų partijos ir komjaunimo veiklą pagrindyje, apie buržuazinių nacionalistų nusikaltimus. Ir svarbu ne vien tai, kad pionieriai surado naujų faktų, kurie iki šiol nebuvo paskelbti ar žinomi. Dar svarbiau tai, kad pio-nieriai-žvalgai patys pajuto Komunistų partijos vadovau-jamos Lietuvos liaudies kovų prieš išnaudotojus didvy-riškumą, brolišką tarybinių tautų paramą Lietuvos liau-džiai, įsidegė neapykanta buržuaziniams nacionalistams. Šis darbas turi didelę reikšmę idėjiniam jaunimo auklė-jimui“. Sekančiais metais, devintoje klasėje, mūsų krašto-tyrininkų gretos išaugo. Jie pastoviai renka ir apdoroja kraštotyrinę medžiagą, labai vertingą politiniam-idėji-niam sąmoningumui kelti. Tai puiki užklasinio darbo forma mokykloje-internate. Mokiniai šį darbą mėgsta, o rezultatai, kaip matėme, gana efektingi.

Be abejo, kraštotyrinės medžiagos rinkimas, domėj-i-masis istorine-revoliucine praeitimi, dabartimi galimas ir ekskursijų metu. Nepraleidžiame ir mes tokių progų, tačiau jos ne tokios vertingos šiuo atžvilgiu. Štai kodėl ekskursijos paprastai vykdomos vieną kartą per metus, trunka keletą dienų, aplankoma daug vietovių, ir išsa-miai jas aprašyti neįmanoma, reikia tenkintis daugiau bendro pobūdžio faktais. Pavyzdžiui, per vieną tokią ekskursiją, kuri truko tris dienas, aplankėme rašytojo P. Cvirkos tėviškę, išklausėme jo buvusio mokytojo pri-siminimus apie rašytoją, domėjomės Dionizo Poškos baubliais, grįždami pusdienį praleidome Kauno IX forte, pabuvojome prie HES. IX forte mokiniai dar kartą ryš-kiai pamatė, kokia brangia kaina iškovota laiminga da-bartis. Ir kitų ekskursijų bei turistinių žygių metu sten-giamės pakeliui apsilankyti ten, kur buvo kankinami tarybiniai žmonės, žuvusiųjų kapinėse, prie paminklų ir panašiose vietose. Tai giliai veikia kiekvieną moksleivį.

brandina geriausius tarybinio jaunuolio jausmus, ugdo atsparumą svetimoms įtakoms. Formuoti komunistinius mokinių įsitikinimus labai padeda grožinė literatūra. Auklėtoju svarbu skaitymą nukreipti tinkama linkme, siekti, kad mokiniai domėtusi įvairia literatūra.

Pokalbiuose su savo auklėtiniais dažnai panaudoju ištraukas iš vienos ar kitos knygos. Tai yra priemonė sudominti mokinius norima knyga. Mano auklėtiniai su gyvu susidomėjimu perskaitė daug antireliginio pobūdžio knygų bei brošiūrų, jiems įdomios knygos revoliucine tematika, o ypač — kuriose aprašomi komjaunuolių žygdarbiai Didžiojo Tėvynės karo metais, tarybinių karių ir partizanų kovos prieš fašistus. Šios knygos turi didelės įtakos, formuojant auklėtinių asmenybę.

Gilius pėdsakus mokiniams palieka gerai organizuoti knygų aptarimai, literatūriniai teismai, disputai. Žinoma, šių priemonių kokybė labai priklauso nuo mokinių išsilavinimo. Žemesnėse klasėse, aptariant knygas, dažnai teko tenkintis turinio atpasakojimu ir viena kita išvade, o devintoje klasėje aptarimų dalyviai jau sugebėjo savarankiškai ir teisingai suvokti knygose keliamų problemų esmę, tinkamai komentavo. Pavyzdžiui, aptariant E. Voinič knygą „Gyls“, buvo prieita tokių išvadų (cituoju mokinių mintis): „Auklėjamąją reikšmę turi Artūro paveikslas, kuris moko revoliucingumo, ryžtingumo, kovojant dėl užsibrėžto tikslo, moko tvirtai laikytis savo idėjų, neapkęsti priešų“; „Iš Artūro galima pasimokyti, kaip gyventi, nebėti sunkumų, kaip juos nugalėti ir likti ištikimam savo idėjoms, kaip kovoti dėl žmonių laisvės“; „Artūras — pavyzdys, kaip visuomeninius interesus reikia branginti labiau už asmeninius“; „Montanelio paveikslu parodyta tragedija žmogaus, kuris neranda tikro gyvenimo kelio. Blogu žmogumi jį daro religija. Formaliai jis geras žmogus, bet iš tiesų yra veidmainis, išduoda savo sūnų...“ Dėl pastarosios nuomonės kilo diskusija, klasė suskilo į dvi grupes. Vieni Montanelį vadino geru žmogumi, kiti — beširdžiu. Buvo įdomu pasekti šį ginčą. Kantriai stebėjau, kuo jis baigsis. Po eilės argumentų patys mokiniai priėjo labai svarbią išvadą: Montanelį gadino religija, — žmogiškumas su religija nesusiderinami. Tai ir sutaikė įsiaudrinusias grupes. Įsitikinau, kad aukštesnėse klasėse tokie disputai, literatūriniai teismai turi užimti prideramą vietą. Jų metu išaiškėja

kolektyvo ir atskirų jo narių sąmoningumas įvairiais klausimais.

IX klasėje, be „Gylio“, aptarėme dar dvi idėjiniam-politiniam auklėjimui reikšmingas knygas: Kuznecovo „Legendos tęsinį“ ir B. Sruogos „Dievų mišką“. Knygos skirtingo pobūdžio, skirtingai ruošėmės ir jų nagrinėjimui. Prieš „Gylio“ aptarimą žiūrėjome to paties pavadinimo kino filmą; daugiausia dėmesio skyrėme Artūro ir Montanelio paveikslams. „Legendos tęsinį“ aptarėme teminiu pagrindu, naudodamiesi knygoje pateikiama medžiaga, kurią sugretinome su klasės gyvenimu. Po savaitės, kol dar knygos išpūdžiai buvo neišblėję, atvirame komjaunimo susirinkime pravedėme pokalbius apie draugystę „Draugą pažinsi nelaimėje“, „Su kuo sutapsi, tokiu pats tapsi“. Kiekvienas kolektyvo narys turėjo kritiškai pažvelgti į geriausią savo draugą klasėje, pamatyti jo geras ir taisytinas savybes. Dar kitaip aptarėme „Dievų mišką“, kitais žodžiais tariant, pasinaudojome šios knygos medžiaga. Pirmiausia visi klasės mokiniai perskaitė knygą, vadovaudamiesi mano pateiktais orientaciniais klausimais:

a) kaip fašistai vykdė savo programą kitų tautų atžvilgiu („Pasaulį vyraus tik viena rasė — arijų rasė“),

b) kokias fizines ir moralines žmonių naikinimo priemones naudojo fašistiniai budeliai,

c) kokia pačių koncentracijos stovyklos viršininkų moralė.

Po to ne knygą aptarėme, o suruošėme susitikimą su knygos veikėju, Kapsuko II vidurinės mokyklos mokytoju Kriauciūnu, kuris kartu su rašytoju B. Sruoga kalėjo Štuthofio koncentracijos stovykloje. Sukrečiantys prisiminimai apie vokiškųjų fašistų vykdytus žiaurumus ne tik gyvai priminė knygos puslapius, bet ir papildė jos medžiagą.

Susitikimo išpūdis buvo nepaprastas. Daug iškentėjusio buvusio fašistų kalinio žodžiai smigte įsmigo į kiekvieno širdį ir išliks atmintyje iki gilios senatvės. Šiuos išpūdžius panaudoju ir individualių pokalbių metu, ypač kai pastebiu, kad mėtoma duona, reiškiamas nepasitenkinimas maitinimu ir pan. VIII klasėje neapykantą komunizmo priešams, fašistiniams budeliams ir buržuaziniams nacionalistams ugdžiau, daugiausia apibendrindamas su kolektyvu kraštotyrinę medžiagą. IX klasėje labiausiai

pavykusia ir efektinga šiuo atžvilgiu priemone laikau „Dievų miško“ medžiagos panaudojimą.

Ugdant tvirtą politinį sąmoningumą, svarbus vaidmuo tenka švietimui, politinformacijoms. Stengiuosi, kad jos vyktų sistemingai ir jose dalyvautų visi mokiniai. Svarbiausias tikslas — pasiekti, kad gilus partijos politikos supratimas taptų būtinu poreikiu kiekvienam klasės mokiniui.

Politinformacijų pravedimo metodika nuo V iki IX klasės žymiai pasikeitė. V klasėje mokiniai susipažino su vaikų gyvenimu TSRS, liaudies demokratijos šalyse ir kapitalistiniuose kraštuose, su kilniais tarybinių mokslievių, pionierių poelgiais, svarstė „Lietuvos pionieriaus“ medžiagą, pratinosi papasakoti tai, ką skaitė, kas juos sudomino, kas svarbiausia. VI klasėje, kai laikraštį skaitė jau sistemingai, politinformacijų metu išskirdavo svarbiausius mūsų šalies ir užsienio įvykius. VII klasėje politinių informacijų apimtis dar išsiplėtė. Buvo pradėta svarstyti atskirus politinius įvykius, pionierių ir komjau-nimo veiklą, jaunimo gyvenimą Tarybų Sąjungoje ir užsienyje ir pan. Auklėtiniais būnant VII klasėje, keletą kartų V—IX kl. mokiniams buvo organizuotos politinformacijos-radijo valandėlės.

VIII—IX kl. du kartus per mėnesį buvo ruošiamos einamosios politikos informacijos. Jas pravedėme dvejopai.

Pirmasis variantas: iš eilės po 10 mokinių kiekvienas ruošė politinformacijai pranešimus šiais klausimais:

- 1) TSRS vidaus žinios (referatas ir koreferatas),
- 2) LTSR įvykiai, įvykiai rajone,
- 3) užsienio žinios,
- 4) mokslo ir technikos naujienos, įvairenybės, menas ir literatūra,
- 5) sporto naujienos.

Antrasis variantas. Minėtais 5 klausimais 5 mokiniai iš anksto ruošė pranešimus ir dvi dienas prieš politinformaciją paskelbė juos visiems mokiniams. Pati politinformacija buvo pravedama klausimų-atsakymų forma.

Antrasis variantas labiau išjudino mokinius, vertė pastoviai domėtis spauda, tačiau atsakymai buvo paviršutiniškesni, nesistemingi. Tad pirmąjį variantą dažniau praktikuoju. Siekiu išmokyti ne tik daryti pranešimus, bet ir klausyti draugų, duoti klausimus pranešėjui. Polit-

informacijos pabaigoje dažnai pasidomiu, kaip mokiniai suprato vieną ar kitą dalyką, jei yra reikalas, papildau, apibendrinu.

Be šios rūšies, organizavome ir keletą tematinių politinformacijų, būtent: „Išsivaduojamasis judėjimas Afrikos žemyne“, „Įvykiai Kuboje“, „Dviejų septynmečio metų rezultatai“ ir kt. Žymiai daugiau turėjome proginių politinformacijų.

IX klasėje, iš dalies jau VIII, papildomai išskirtu laiku pastoviai nagrinėjama TSRS (ir LTSR) Aukščiausiosios Tarybos sesijų medžiaga, vyriausybės nutarimai, TSKP CK plenumų medžiaga, drg. N. Chruščiovo kalbos ir pan. Pastaruoju metu nagrinėjame TSKP XXII suvažiavimo medžiagą.

Tokios politinformacijos labai plečia politinį mokinių akiratį. Jie būna gerai informuoti apie šią dieną ir perspektyvas, ruošiasi būti kovingais partijos ir vyriausybės nurodytų uždavinių vykdytojais.

Labai svarbu pasiekti, kad mokiniai patys stengtųsi susipažinti su laikraščių medžiaga, rodytų susidomėjimą politinio gyvenimo klausimais. Šia kryptimi ir dirbu su savo auklėtiniais. Daug mums padėjo komjaunuolių iniciatyva organizuotas sistemingas įvykių Konge, Kuboje, Alžyre ir Laose sekimas. Kasdien po 10—15 min. buvo referuojama apie šiuos įvykius, ir tai paskatino daugelį auklėtinių panašiai domėtis ir kitais klausimais. Drauge buvo ugdomas bičiuliškumas šioms tautoms.

Estetinio auklėjimo priemonės taip pat panaudoju mokinių politiniam-idėjiniam auklėjimui.

Mano penktokai, susirinkę į mokyklą-internatą iš įvairių vietovių, iš gana religingų šeimų, dar buvo gerokai veikiami religinių prietarų. O šiandien klasėje nėra nė vieno bent kiek religingo mokinio. Pasiiekti šito labai padėjo įvairios užklasinio darbo priemonės, ypač tos, kurios susijusios su menu. Neveltui N. Krupskaja rašė, kad jei knygelės, dainos, žaidimai „padeda žadinti susidomėjimą aplinka, skatina stebėti, jeigu jie moko suprasti aplink vykstančią kovą, kelia simpatiją darbo žmonių kovai už geresnį gyvenimą, jeigu moko galvoti, jausti, veikti išvien — jie atkovos vaikus nuo religijos“¹.

¹ N. Krupskaja, „Rinktiniai pedagoginiai raštai“, Kaunas, Valst. pedagog. lit. l-kla, 1960, p. 456.

Sokėjos

Šiandien drąsiai galiu teigti, kad žemesnėse klasėse patrauklios užklasinio darbo priemonės užvaldė vaikų dėmesį ir nukreipė jį reikalinga kryptimi, o įgijus pasitikėjimą, buvo galima maksimaliai panaudoti auklėjamąją įtaką.

Kiekvienais metais visos klasės turi suruošti meninį pasirodymą mokyklai. Tokiam pasirodymui mes ruošiamės apie du mėnesius, rūpestingai žiūrėdami repertuaro idėjiškumo. Su paruošta programa kasmet vykstame į įvairias rajono mokyklas. Tai ne tik lavina mokinių meninius sugebėjimus, bet ir auklėja idėjiškai.

VIII–IX kl. klasės vadovė I. Rudminaitė įdomiai pravedė eilę susirinkimų iš ciklo „Pažinkime tarybinių tautų liaudies meną“. Jais buvo siekiama parodyti, kad tarybinė kultūra savo prigimtimi yra liaudiška, išaiškinti specifinius kiekvienos tautos liaudies meno bruožus, o taip pat atskleisti, kiek bendro yra atskirų tautų liaudies mene. Be to, tautų draugystės jausmui ugdyti buvo praversti klasės susirinkimai temomis „Lietuvių liaudies menas“ ir „Rusų liaudies menas“, o taip pat suruošta liaudies meistrų darbų parodėlė. Buvo atkreiptas mokinių dėmesys į lietuvių ir rusų kultūrų senumą bei tarpusavio įtaką. Remiantis albumu „Liaudies menas“ ir įvairiomis reprodukcijomis, mokiniai konkrečiai susipažino su lietuvių ir rusų architektūra. Nagrinėjant šią temą, buvo progą paliesti socialinės nelygybės klausimą (dvarų, bažnyčių, cerkvių statyba), o taip pat parodyti, kaip didingose

šiuolaikinės architektūros formose į vieningą visumą susilieja liaudies tradicijos ir naujas socialistinis turinys (naujosios Vilniaus statybos, Maskvos universitetas, metro ir kt.). Liaudies meistrų darbų parodėlė pavaizdavo lietuvių liaudies meno suklestėjimą Tarybų valdžios metais.

Mes siekiame parodyti mokiniams neatsiejamą realistinio meno ryšį su gyvenimu. Kalbant apie „Peizažą vaizduojamajame mene“, mokiniai buvo plačiai supažindinti su žymaus lietuvių peizažisto Žmuidzinavičiaus ir rusų peizažisto Levitano darbais, kuriuose vaizduojamas gimtojo krašto grožis, reiškiamas meilė savo kraštui. Nagrinėjant temą „Žmogus vaizduojamajame mene“, naudojantis epidiaskopu, buvo duota trumpa istorinė žmogaus pavaizdavimo tapyboje apžvalga, parodyta realistinių tendencijų kova su religine scholastika viduramžių ir renesanso mene (Rafaelio „Siksto madona“, „Madona su žuvimi“ ir kt.). Plačiau apsistota ties XIX a. rusų menininkų-realistų kūriniais: Fedotovo „Našlelė“ ir „Majoro piršlybos“, Repino „Burloakai prie Volgos“, „Kryžiaus žygis Kursko gubernijoje“ ir kt. Pastaroji Repino produkcija buvo aptarta kaip gilaus filosofinio turinio kūrinys. Autorius puikiai suprato klasinę tuometinės Rusijos sudėtį, satyriškai nupiešė dvarininkų, turtingųjų miesčionių, dvasininkų paveikslus. Veidmainiams miesčionims, išsigimstantiems dvarininkams, savimi besigėrinčiam djakonui priešpastatytas šviesus liaudies atstovo — kuprelio paveikslas. Paveikslas demaskuoja religiją, parodo, kaip ji tarnauja valdančioms klasėms. „Stebuklingą“ ikoną neša dvarininkė, futliarą nuo ikonos — miestietis, pirkliai ir kiti privilegijuotieji — pirmoje gretose. O liaudis, vaikoma prižiūrėtojų su bizūnais, maudosi procesijos sukeltose dulkėse...

Kitame Repino paveiksle „Atsisakymas nuo išpažinties“ nuteistas mirti kalinys revoliucionierius išdidžiai atsisako nuo išpažinties. Revoliucionieriaus veidas atsuktas į šviesą, jis kupinas paniekos storam dvasininkui ir jo rankoje laikomam kryžiui.

V. Pukirevo paveikslu „Nelygios vedybos“ demaskuojama socialinė nelygybė. Jaunutė neturtinga mergina išteka už turtingo senio, kuris tikėtų jai į tėvus. Bažnyčia — turtingųjų tarnaitė — veidmainiškai užtvirtino šią santuoką.

S. Ivanovo „Persikėlėlio mirtis“ atspindi baisią to meto liaudies padėtį. Bežemis valstietis, susikrovęs į vežimėlį savo menką turtą, vyksta į Sibirą ieškoti „laisvų žemių“, tačiau pakeleje miršta. Paveiksle pavaizduotas beviltiškas skausmas šeimos, kuri neteko vienintelio savo maitintojo. Panašaus turinio yra to paties autoriaus paveikslas „Prie kalėjimo“, V. Perovo „Mirusio palydėjimas“ ir kt.

Tarybinių žmonių didvyriškumas pilietiniame kare atsispindi B. Johansono kūrinyje „Komunistų tardymas“.

Žmogžudžių fašistų siaubas, paskutinės Hitlerio ir jo sėbrų minutės ryškiai pavaizduotos Kukrinikso „Galas“.

Visų šių išvardytų ir neišvardytų paveikslų analizėmis buvo formuojama teisinga mokinių pažiūra į praeities gyvenimą, parodyta, kaip pažangiausiai žmonijos atstovai teisingai suvokė ir atspindėjo savo kūrinuose būdingiausius epochos gyvenimo reiškinius.

Be minėtų priemonių, politiniam-idėjiniam auklėtinių lygiui kelti aukštesnėse klasėse sėkmingai panaudojame kolektyvinį kino filmų ir teatro spektaklių lankymą bei aptarimą. Didelį įspūdį mokiniams paliko kino filmas „Aukso ešelonas“ ir jo aptarimas. Jie buvo sužavėti revoliucijos karių didvyriškumu, išradingumu, o kartu ir humaniškumu. Mokiniai priėjo išvadą, kad tikrasis aukštas — tai naujas tarybinis žmogus, užsigrūdinęs kovą dėl šviesios ateities ugnyje.

Naujais tarybiniais žmonėmis mes siekiame išugdyti visus mokyklos-internato auklėtinius. Jų politiniam-idėjiniam auklėjimui panaudojame įvairiausias priemones, pradedant istorine vietos medžiaga, baigiant vaizduojamojo meno kūriniais.

DRAUGIŠKUMAS IR BROLIŠKUMAS— GERO KOLEKTYVO PAGRINDAS

L. VILIŪNIENĖ,
mokytoja-auklėtoja

Visi mokyklos-internato auklėtiniai turi sudaryti draugišką šeimą, kurioje viešpatautų didysis komunistinio humanizmo principas: „Žmogus žmogui — bičiulis, draugas, brolis“.

Kalbant apie draugiškumo ir bičiuliškumo ugdymą mokyklos-internato trisdešimties mokinių klasėje, visų pirma reikia pasakyti, kad tokiam kolektyve ne visi vienodai mėgsta draugauti ir ne visų draugystė vienodai naudinga kolektyvui. Štai mergaitės sudaro neperskiriamus dvejetukus, trejetukus, kitas vaikas, žiūrėk, visai neturi bičiulių. Silva, Onutė, Dalia, Virginija mano klasėje sudarė ketvertuką ir įsipareigojo padėti viena kitai, kovoti su visokiausiomis blogybėmis. Jos taip susidraugavo, kad visoje klasėje jaučiamas bendras visų keturių darbas, bendras tonas. Telioka tik saugoti jų bičiulystę. O štai susidraugavo Algis su Jonu. Jonas — skeptikas, mėgstantis į viską žiūrėti neigiamai, blogai mokosi, o Algis — padauža, sunkiai pakelia internato tvarką. Prie jų prisidėjo dar vienas kitas. Ir... jau nelabai gerai.

Mano manymu, visai beprasmiška uždrausti auklėtinams draugauti tokiu atveju arba nurodinėti: tu draugauk su tuo, o nedraugauk su anuo. Savo praktikoje nevengiu paanalizuoti klasės pavyzdžių, bet visada stengiuosi priversti mokinių pagalvoti apie savo ir draugo elgesį, apie tos draugystės reikšmę.

Jaunuoliai jautrūs draugystei, ir auklėtojas turi gerai žinoti, stebėti mokinių tarpusavio santykius. Kaip svarbu saugoti gerą draugystę arba laiku padėti draugams, rodo

šis nedidelis įvykis. Linksma, gyva Onutė susibičiuliavo su lėta, užsidariusia Živile. Ši pasidarė gyvesnė, Onutei būtų pritikęs didesnis santūrumas. Žodžiu, draugystė vystėsi tinkama kryptimi. Bet aš padariau klaidą: skirstydama kambarius, neatkreipiau dėmesio į drauges ir apgyvendinau atskirai. Onutė tuojau susidraugavo su kita, ir Živilė liko viena. Su kitomis mergaitėmis nesugebėjo suartėti. Vėl užsidarė, paniuro. Kartą pleputė Ona išpasakojo vieną bendrą jų paslaptį. Tokio charakterio mergaitei, kaip Živilė, šis įvykis buvo labai skaudus ir neišiamai ją paveikė. Ji įsikalbėjo, kad niekuo pasitikėti negalima, kad jai lemta vienai ir visų nemėgiamai pragyventi visą gyvenimą.

Siekiu, kad auklėtiniai draugystę vertintų ne iš savanaudiškų pozicijų, mokau juos suprasti draugo vidinį pasaulį, jeigu reikia, paaukoti savo norus bei interesus kito labui.

Būna klasėje auklėtinių, kurie nesusiranda sau draugų, nenori jų turėti. Tokius nelengva išjudinti. Vienus veikia aštresnis sąmojis, kitus — nuoširdumas, bet geriausiai — bendras darbas, bendri uždaviniai. Jeigu auklėtinis turi ydų, yra nedrausmingas, reikia jam parodyti, dėl ko kiti jo nemėgsta, padėti nugalėti blogą elgesį ar grubų toną, nedraugiškas pažiūras į kitus. Tada atsiranda ir draugų. Pastebėjau, kad nesavikritiškai, egoistai vaikai neturi tikrų bičiulių, jie ir klasės kolektyve nėra aktyvūs. Todėl, kovojant už draugystę, visų pirma reikia kovoti už žmogų.

O kaip su berniukų ir mergaičių draugyste? Tai opus ir platus klausimas, kurį vertėtų kam nors atskirai pagnrinėti.

Kai kas siūlo uždrausti bet kokias berniukų ir mergaičių draugystes. Uždrausi — susitikinės ir draugaus slapta. Ar taip bus geriau? Aš stengiuosi pažinti, kaip draugauja mano auklėtiniai ir padėti gražiai draugauti. Kartais reikia atskirai pakalbėti su mergaite apie jos draugystės pobūdį, apie elgesį, o su berniuku — apie pagarbą savo draugei. Kalbuosi atsargiai, draugiškai. Tokie pokalbiai nemažai nulemia. O kartais tenka ginti gerą berniuko ir mergaitės draugystę nuo kitų pašaipų, nekuklių replikų.

Gera draugystė padeda dirbti, mokytis, gyventi. Tad auklėtojas turi būti motina, tėvu, kuriam auklėtiniai

nebijotų ir nesidrovėtų atvirai papasakoti apie savo jausmus. Tuomet bus mažiau pavojaus, kad jaunimas tinkamai nepasirengs būsimajam šeimos gyvenimui.

Vos pradėjusi dirbti su savąja grupe (VIII klase), pastebėjau, kad tvirtam draugiškumui ir broliškumui formuotis rimta kliūtis yra savitvartos stoka. Rūpestį kėlė ne berniukai, o mergaitės — rėksnės, peštukės, egoistės, visų nuolat baramos ir baudžiamos už akiplėšiškumą. Gal dėl to jos buvo praradusios gerą vardą, kad, prieš man atvykstant dirbti, abu auklėtojai buvo vyrai, jiems sunkiau sekėsi suprasti paaugles mergaites.

Pirmiausia stengiausi savo mergaites gerai pažinti. Ilgas valandas praleisdavau jų kambariuose, laisvalaikiu su jomis dirbdama, siuvinėdama ar šiaip kur vaikštinėdama. Netrukus susidraugavome. Mergaitės pasidarė atviros ir nuoširdžios. Stengiausi ir aš atsilyginti tuo pačiu.

Labai dažnai mes kalbėdavomės apie tikrus draugus, apie tai, kaip būna gera, kai aplinkiniai žmonės tave supranta, užjaučia. Pasakodavau joms apie savo studijų dienas, apie bendrąbę ir kurso draugus, apie disputus vakarais, iškylas ir visokiausias tradicijas, kurias sukūrėme, kad padarytume džiaugsmo savo draugams. Kalbėdavome ir apie tai, kaip kartais smulkmeniškumas, vieno žmogaus neatidumas sugadina šviesią draugų nuotaiką, o kai kada palieka pėdsakus visam gyvenimui.

Jautresnės mergaitės netrukus suprato, kad reikia galvoti ne tik apie save, bet ir apie draugus, kad reikia pačiom stengtis gyventi šviesiau, geriau, ir liovėsi be reikalo rėkavusios. Jų elgesyje pasirodė kažkas naujo, ką buvo galima pavadinti savitvartos užuomazga. „Žmogus turi valią. Žmogus ir yra žmogumi, kad gali priversti save susivaldyti“, — tokias ir panašias mintis tekdavo nuolat kartoti tuo metu, kada Bronė supykdamo dėl numestų šukų, Irena šaukdavo už paraginimą šluoti kambarį, o Elvyra „užriesdavo nosį“ dėl ne taip ištarto žodelio.

Kova su prasivardžiavimu, apkalbomis taip pat buvo kasdienė duona. Čia man padėdavo „mažieji kolektyvai“ — kambarių gyventojos. Siekiau, kad kambario draugės ne tik sugyventų, bet ir padėtų viena kitai nugalėti ydas. Kartais kambariye apsvarstydavome rėksnę, kitą kartą prašydavau mergaičių nereaguoti į kurios nors nervingos draugės išsišokimus ir laikytis pabrėžtinai ra-

Laisvalaikiu

miai. Būdavo, kad mergaitės pačios susitardavo visiškai nekalbėti su išsišokėle, o išsišokėlė, rėksnė bevelijo pereiti į kitą kambarį gyventi... Prisimenu, Irena prašėsi iškeliama į saviruošos kambarį. To prašė ir jos kambario mergaitės. Aš pasipriešinau. Pasakiau: „Tu gali ir turi išmokti gyventi draugiškai. Reikia paimti save į rankas“. Irena susitvarkė. Ne kartą teko dar su ja kalbėti, jai patarti, bet vis dėlto dabar ir kalbos nėra apie iškeldinimą iš kambario.

Kovojant su apkalbinėjimu, pravardžiovimu, visada geriausiai veisdavo pokalbis, rūstus pasmerkimas ir įsitikinimas, kad tokie reiškiniai bus išgyvendinti. Jausdama, kaip kartais veisdavo mokines aistringas pasipiktinimo tonas, prisimindavau A. Makarenką, kuris didžiulį dėmesį skyrė tonui.

Individualiuose pokalbiuose tonas ypač daug reiškia. Juk svarbu ne tik pasakyti mintį, bet ir priversti auklėtinį pagalvoti apie savo poelgį bei jo rezultatus. Iškviatusi auklėtinį pasikalbėti (kviečiu ne tik nusikaltus), niekada nekalbu pakeltu tonu.

Tokių pokalbių tikslai labai įvairūs. Pavyzdžiui, reikėjo atkreipti Marytės dėmesį į tai, kad, užsidariusi savo draugių ratelyje, ji nemato visos klasės, Onutę —

įspėti, kad neignoruočiau blogiau besimokančių, tylesnių mergaičių ir pan. IX ir X klasėje ilgiau kalbėdavomės apie draugystę su berniukais. Proga pakalbėti surasdavau dirbant, būnant kambaryje, o dažniausiai pasivaikščiojant lauke ar koridoriuose. Labai dažnai niekas kitas ir nežinodavo, kad buvo koks nors pokalbis, o kas jame buvo liesta, išlikdavo paslapyje.

Ne tik mergaitėms turėjo įtakos individualūs pokalbiai: berniukai į juos reaguodavo ne kiek ne mažiau.

Nereikia per daug dažnai išsišaukti mokinių pakalbėti. Dažnai naudojant vieną priemonę, ji nustoja efekto. Nuolat būnant su auklėtiniais, visada galima rasti progą pasišnekėti tarsi iš netyčių.

Nuoširdus pasikalbėjimas, o kartais tik trumputė pastaba, humoristinė replika arba dar mažiau — rankos, galvos mostas, žvilgsnis ne kartą padėjo sustabdyti nedraugišką poelgį, priversti susimąstyti.

Žemesnėse klasėse šitokia auklėtojo kontrolė, neleidžianti pasireikšti nedraugiškiems veiksams, padedanti vykdyti pačias elementariausias bendrabūvio taisykles, yra būtina. Ji dar labai reikalinga ir aukštesnėse klasėse, tačiau čia tą kontrolę iš dalies perima pats mokinių kolektyvas. Atsiranda reikmė patiems kovoti su nedraugiškumu, kurti gerą, šiltą savo gyvenimo atmosferą.

Pradžioje mes ruošdavome atskirų kambarių arba visų mergaičių ar berniukų susirinkimus, kuriuose keldavome, kas gerai ir kas negerai. Dabar susirinkimuose pati dalyvauju ne visada, tačiau žinau jų linkmę, rezultatus. Tokie susirinkimai dažnesni mergaičių tarpe.

Kartais juose mokiniai ima vienas kitą kritikuoti su tokiu pykčiu, taip įžūliai niekindami, jog būna nemalonu stebėti. Didžiulis dalykas yra įpratinti mokinius sakyti draugui į akis ir nemaloniausią tiesą, sakyti ne įžūliai, ne norint įskaudinti, bet norint padėti, pataisyti draugo klaidą. Tai padaryti nėra lengva. Daug kruopštaus darbo reikia, norint pasiekti klasėje kritikos kultūros, išmokyti skirti griežčiausio pasmerkimo ir pasipiktinimo vertą nusikaltimą nuo draugo ydos pasireiškimo, atsitiktinės pražangos. O kiek reikia aiškinimo ir analizavimo, kol auklėtinis išmoksta teisingai įvertinti draugų kritiką. Kiek kartų neapgalvota kritika davė priešingus rezultatus ir suardė dar netvirtą draugystę!

Tačiau nieko nėra blogiau, kai draugui nerūpi draugo elgesys. Ir jis nerūpės, jeigu klasėje nebus kolektyvo, jeigu atskiram jo nariui nebus svarbu klasės garbė, klasės vardas. Šito siekdamas, auklėtojas, tarsi vairininkas, turi laiku pakreipti vienų ar kitų auklėtinių tarpusavio santykius draugiškumo, broliškumo linkme, turi padėti rasti tikrą draugystę ir ją saugoti.

Stengdamasi „vairuoti“ kolektyvo narių tarpusavio santykius, įsitikinau: broliškumo nėra ten, kur nėra atvirumo ir nuoširdumo. Kaip tik šių savybių daugeliui auklėtinių trūko. Todėl neatidėliodama ėmiausi jas ugdyti.

Viena mano vartojamų priemonių minėtoms savybėms ugdyti yra „atvirumo vakarai“. Jie neplanuojami, dažnai ir nenumatomi, tačiau praeina gyvai. Kartais vakare, baigusi darbus, nueinu į kurį kambarį pasišnekučiuoti. Berniukams ir mergaitėms kyla visokiausių klausimų, pradedami pasakoti įvykiai iš praeities, įvairūs nuotyčiai. Pamažu nukreipiu pokalbį į klasės gyvenimą, o kartais jis ir savaime nukrypsta.

Labai branginu tą savotišką šiltą atvirumo nuotaiką, kada viskas, kas labiausiai rūpi, išplaukia į paviršių. Nebūtinau kalbame vien apie draugystę,— kalbame apie gyvenimą, apie grožį, drąsą, didelius ir mažus darbus, svajojame apie ateitį. Auklėtojas, turėjęs tokių nuoširdžių vakarų su auklėtiniais, puikiai žino, kaip jie sutelkia vaikus, kaip atsiranda bendra draugystės šiluma, romantika, kada visi pasijunta esą vienos didžiulės šeimos broliai ir seserys, visi stebisi ir gėrasi tarybinio žmogaus galia, svajodami patys ką nors sukurti, ką nors gražaus ir didelio padaryti. Iš tiesų, ne visada gerai paruošti ir suplanuoti susirinkimai duoda tiek naudos, kiek tokie vakarai. Tik jie nebūna dažni.

Dabartinė vienuoliktoji klasė galutinai susigyveno, susidraugavo ilgų vakarojimų dėka, kada visi drauge su auklėtoja skaitydavo knygas, kalbėdavosi, dirbdavo kokius nors smulkius darbelius. Buvo pasiekta visų klasės auklėtinių nuoširdumo, atvirumo.

Taigi vaikus reikia mokyti draugauti, reikia formuoti teisingą jų pažiūrą į draugystę, ugdyti draugiškumą ir broliškumą, taip reikalingą mokykloje-internate. Tuo tikslu, be minėtųjų, naudoju dar tokias priemones. Kasmet organizuojame pasikeitimą dovanėlėmis Naujųjų Metų proga. Kovo 8-ją berniukai sveikina mergaites,

o mergaitės sugalvojo berniukus sveikinti Tarybinės Armijos dieną. Gal būt, tai naivoka, bet pačių mokinių sugalvota — ir gražu.

Gražiai sveikiname įstojusius į komjaunimą.

Internate bendrai švenčiamos auklėtinių gimimo dienos. Kai kurios klasės švenčia jas atskirai. Tai irgi suartina mokinius, primena jiems, kad visi yra vienos didelės šeimos nariai.

Draugystės, broliškumo supratimą ir jausmus ugdyti man labai padėjo komjaunimo grupės susirinkimai, auklėjamosios valandėlės, disputai, knygų ir filmų aptarimai, ekskursijos, išvykos, klasės vakarai ir subatvakariai. Tai visiems daugiau ar mažiau žinomos priemonės, ir apie jas nėra reikalo daug kalbėti.

Auklėjimo valandėles organizuoju įvairiai. Dažnai jos išplaukia iš klasės gyvenimo. Ruošiant tematinės valandėles, vaikai iš anksto sužino, apie ką bus kalbama. Susirinkimams, disputams, knygų aptarimams ruošiasi patys auklėtiniai. Vadovauja vienas ar keli atsakingi komjaunuoliai. Jiems nurodau, kur rasti medžiagos, kaip geriau praveisti, paaiškinu, jei ko nesupranta. Kadangi auklėtiniai dažniausiai patys pasirenka temą dar pusmečio pradžioje, svarstant planą, tai laiko pasiruošti jiems būna daug. Kalendorinis-tematinis įvairių priemonių planas kabo klasės skelbimų lentoje, ir visi žino, kada apie ką bus kalbama.

Štai kai kurios mūsų susirinkimų ir auklėjimo valandėlių temos: „Draugystė — gražiausias jaunų dienų žiedas“, „Žmogus be draugų — tai medis be šaknų“, „Kur du stos, visados daugiau padarys“, „Draugystė ir laimė“, „Draugystės jėga“, „Tiesa — bičiulystė, melas priešą augina“, „Ne tas draugas, kuris giria, bet tas, kuris ydą mato ir ją pasako“, „Bičiulystė ir kolektyviškumas“, „Kaip išsaugoti draugystę“, „Blogi draugai blogais keliais veda“, „Iš draugo žmogų pažinsi“, „Meilė ir draugystė“, „Graži meilė rūta žydi, bloga meilė — dagiu dygi“.

Dažnai remiamės literatūra, didžiųjų žmonių biografijomis, aptariame filmus, knygas ir pasidarome reikalingas išvadas, — medžiagos apie draugystę labai daug.

Įdomiai praeina disputai. Jiems ruošiasi visa klasė. Įžanginiame žodyje iškeliami klausimai, o toliau juos sprendžia ir kelia naujus kiti mokiniai. Tokių disputų draugystės ir jai artimomis temomis organizavome kelis.

Prieš draugės gimimo dieną...

IX klasėje buvo du: „Už ką gerbiame ir mylime žmogų“ ir „Kaip tu supranti tikrąją draugystę?“ X klasėje organizavome disputą tema „Draugystės jėga“, kuris taip pavyko ir išsiplėtė, kad jį pratęsėme dar kartą antrame pusmetyje, daugiau gilindamiesi į geros ir blogos draugystės rezultatus ir reikšmę.

IX klasėje disputus vedžiau pati, mokiniai tik pasakydavo, remdamiesi pavyzdžiais iš literatūros, iš savo patirties. Dešimtokai disputus jau organizavo patys. Buvo paruošti trys pagrindiniai pranešimėliai, kuriuose mokiniai kėlė klausimus apie draugystės patvarumą (Ar gali būti amžina draugystė? Ar gali keistis draugai? Kodėl būna tvirta ir netvirta draugystė? ir pan.), apie draugystės reikšmę (Ar visada žmogus teisingai elgiasi, aukodamasis už draugą? Ar yra gera ir bloga draugystė? Kas padaryta draugų dėka?), apie meilės jėgą, jos patvarumą. Klausimų buvo daug, reikėjo apsistoti ties keliais iš jų. Pasisakė daug mokinių, buvo įvairiausių nuomonių. Daugiausia liestus klausimus aš apibendrinau, o kitus nutarėme dar pasvarstyti. Kitą kartą organizatoriai surinko dar daugiau panašaus turinio klausimų (raštu). Juos sugrupavo ir pamėgino patys rasti atsakymus. Po to klausimai ir atsakymai buvo perskaityti klasėje ir iš eilės

dėl jų ginčytasi. Labiausiai nuomonės skyrėsi dėl tokio pavyzdžio. Du draugai dirbo medžio apdirbimo fabrike, drauge vogė medžiagas, drauge statė namą. Vieną jų nuteisė. Antrasis visai stengėsi išvaduoti draugą, rūpinosi jo šeima. Kai draugą paleido, vėl abu kartu gyveno ir... vėl vogė! Geri jie draugai ar ne? Juk labai ištikimi vienas kitam. Daug kas suprato, kad tokia draugystė negera, bet įrodyti sunkiai sekėsi. Iškilo reikalas remtis visuomeniniu vertinimo kriterijumi. Šiame dispute ir mokėmės vertinti draugystę ne iš siauro „aš“ pozicijų, bet plačiau, visuomeniniu požiūriu. Disputo metu kilusius klausimus mokiniai dar ilgai komentavo ir sprendė per pertraukas, kambariuose. Skambėjo frazės iš knygų, autoritetingų žmonių posakiai ir nuomonės.

Mano klasėje labai mėgstami linksmieji subatvakariai. Jie mūsų mokykloje-internate praktikuojami neseniai, tačiau iš karto prigijo ir klesti, įgydami vis įvairesnes formas.

Šeštadieniais, apsitvarkius ir paruošus pamokas, mokiniams lieka laisvo laiko. Kilo mintis tą laiką praleisti bendrai: pasimokyti gražiai šokti, žaidimų, dainų, na, ir išmokyti organizuoti linksmą vakarą. Iš anksto pasiskirstėme darbais: vieni rūpinasi muzika, geromis plokštelėmis, kiti renka mįsles, galvosūkius, tretie ruošia atrakcionus, ketvirtieji — masinius šokius su įdomiais konkursais ir t. t., dar kiti puošia klasę, išneša suolus, ruošia prizus, dovanėles, paštą ir pan. Vakarui vesti išrenkamas vyr. organizatorius, kurio pareiga žiūrėti, kad visiems būtų linksma. Prasideda subatvakaris įžanginiu organizatoriaus žodžiu — būtinai apie draugiškumą, apie bendrą gerą nuotaiką — ir tradicine „polka su ragučiais“.

Organizavome tokį vakarą ir kitaip. Jo tikslas buvo išmokyti priimti svečius, išmokyti susipažinti su nauju žmogumi, pristatyti draugą, svečią, pažįstamą ir t. t. Klasė susiskirstė į tris grupes. Vieni ruošė vakarą ir buvo „šeimininkais“. Kitą grupę sudarė vienas berniukas iš „šeimininkų“, atsivedęs į pobūvį savo draugus, kitiems „šeimininkams“ nepažįstamus. Jo pareiga buvo pristatyti tuos nepažįstamuosius, pasivadinusius audimo fabriko audėjomis ir mechanikais. Trečioji grupė tai buvo visai nepažįstami, „iš Jurbarko atvykę“ moksleiviai, kurie atsitiktinai pateko į vakarą. Jiems reikėjo mandagiai

pasiprašyti leidimo dalyvauti jame ir gražiai prisistatyti „šeimininkams“.

Didžiausias krūvis teko „šeimininkų“ grupei. Jie turėjo visus maloniai sutikti, užimti „svečius“, sudaryti gerą nuotaiką. Žinoma, vaikų elgesyje buvo daug vaidybos, tačiau tai tik pagyvino vakarą. Auklėtiniams buvo tuo įdomiau, kad į subatvakarį atėjo vyr. auklėtoja ir mokymo dalies vedėjas, prisistatę kaip kolūkietė ir fabriko darbininkas. Jie visą vakarą laikėsi savo rolės, klausinėjo mokinių ir vertė užimti juos, prisitaikyti prie jų amžiaus ir profesijos. Iš pradžių nesitverdami juoku, o paskui visiškai rimtai vaikai pasakojo apie internatą, klausinėjo apie kolūkį ir gamyklą, žodžiu, įsijautė į žaidimą.

Šis subatvakaris buvo įdomus ir kartu labai naudingas mokiniams.

Ruošėme subatvakarius ir be šokių: klausydavome muzikos, dainuodavome, spręsdavome galvosūkius ir pan.

Anksčiau vietoj subatvakarių kartą arba du per metus, paprastai Kovo 8-ją ir mokslo metų pabaigoje, ruošdavome arbatėles. Klasė paruošdavo sau stalą — išsikepdavo pyragėlių, pasidarydavo giros. Prie stalo sakydavome kalbas, dainuodavome. Arbatėlės būdavo rengiamos ir kartu su kitomis klasėmis. Dabar ruošiame arbatėlę tik mokslo metų pabaigoje; didžiuliai visos mokyklos pobūviai būna derliaus šventės ir gamybininko dienos proga.

Labai sutelkiantis, reikalaujantis atidumo, draugiškumo vienas kitam yra ne tik pats linksmasis vakaras, bet ir pasiruošimas jam. Juk viskas daroma dėl kolektyvo, kad visiems būtų linksmas ir jaukus. Todėl pasiruošimui visada skiriu daug dėmesio. Tegul vakaras trumpas, bet viskas jame turi būti gražu, nepaisant, kiek darbo tai pareikalaus. Mes darome sudėtingus papuošimus klasėje, ruošiame „juostiniam valsui“ juostas su gražiais įrašais — sentencijomis, piešiame gražius numerėlius oro paštui, užrašome ir paruošiame korteles literatūriniais, fiziniams, cheminiams, matematiniais ir pan. šokiams (panaudodami formules!). Atrakcionams gaminame įvairius atributus — popierines kepures ir kt., įmantriai supakuojame prizus. Stebėtojų pas mus nėra — visi dirba. Turiu pasakyti, kad tokį pasiruošimą mano auklėtiniai labai mėgsta, ypač mergaitės.

Tradicija tapo pas mus kaukių gamyba Naujųjų Metų karnavalui, kuriame jau antrą kartą mums pavyko laimėti pirmąją vietą. Jas gamina visi. Darome ir grupines kaukes: „Buratino nuotyčiai“, „Skudurinė Onutė“. Pastaraisiais metais ruošėme didžiulį klajojantį arabų teatrą, kur veikė kupranugaris, arabai, čigonų ansamblis, artistai — plėšikai, amerikona ir negrai, visas „Čipolino“ kolektyvas ir dekoracijos — medis, grybai, gėlės ir t. t. Toks kolektyvinių labai įvairių kaukių gaminimas nevaržo mokinių vaizduotės, bet jie turi ir derintis vienas prie kito, prie viso kolektyvo bendro užmojo.

Didelis kūrybinis darbas, pareikalavęs susiklausymo, draugiško bendradarbiavimo, buvo šimtadienio abiturientams paruošimas. Vieni auklėtiniai atsidėję kūrė tradicinius linkėjimus, darė milžinišką „Linkėjimų knygą“, kiti puošė salę, dar kiti virė, kepė, dengė stalus ir t. t. Dirbo visi nemažai. Užtat vakaras praėjo nepaprastai šiltai ir įdomiai. Vienuoliktokų padėka ir pačių mokinių įsitikinimas, kad jie bendrai viską paruošė, buvo geriausias atlyginimas.

Draugišką, brolišką kolektyvą formuoti labai padeda išvykos, turistiniai žygiai.

Mes draugaujame su Liudvinavo vidurinės mokyklos bendraklasiais ir jau kelinti metai keliaujame pas juos, jie ateina pas mus. Pati kelionė pėsčiomis 8 km į ten ir 8 km atgal, susitikimas su draugais visuomet duoda daug naudos kolektyvui.

Pavasarij arba rudenį einame į mišką, kartais čia nakvojame, kūrename laužus, dainuojame ir žaidžiame. Ši tradicija išliko nuo tada, kai švėsdavome pionierių būrio gimimo dieną.

Daugiau pasiruošimo, o taip pat daugiau draugiškumo pareikalauja iš mokinių didelės ekskursijos ir turistiniai žygiai, kuriuos kasmet atlieka visos mokyklos-internato klasės.

Žygiuose reikia padėti draugui, sugebėti ne kartą atsisakyti savo interesų, prisiderinti prie visų. Čia neatsiskirsi, nenubėgsi, kur tau patinka, čia reikės panėšėti ir sunkesnę kuprinę, kurioje ne tik tavo — visų daiktai sudėti. Auklėtojas žygyje turi būti tas vyresnysis draugas, kuris neleidžia sklisti nedraugiškomis nuotaikomis, kuris atkreipia dėmesį į gražius mokinių poelgius, reaguoja į netinkamus reiškinius. Mes, išvykdami į žygį, iš anksto

susitariame „nečypsėti“: nebūti irzliais, nervingais, nedraugiškais.

Kelionės drausmė, vargai ir džiaugsmas — tikra broliškumo mokykla. Ne mažiau vertinga ir tai, kad, grįždami iš kelionių, mes visuomet parnešame lauktuvių draugams, mokyklos vadovams. Puokštė gėlių, kurias visi rinko Anykščių šilelyje, mažutis gintarėlis, jūros kriaukleliai, pušies šakutė iš Rygos, Klaipėdos ar Palangos visus nudžiugina, susieja brolybės saitais. Be to, vaikai patiria didelį grįžimo džiaugsmą, meilę kolektyvui.

Pagaliau draugiškumo ir broliškumo ugdymui didžiulę reikšmę turi auklėtojo pavyzdys. Visų pirma pats auklėtojas turi būti draugiškas. Nebus auklėtinių tarpe šilumos, jautrumo ir meilės, jeigu auklėtojas nemylės vaikų, bus irzlus, priekabus, grubus. Ir nebus vaikai reiklūs sau nei draugams, jeigu auklėtojas bus nereiklus. Taip pat kažin ar įmanoma išugdyti draugiškumą ir broliškumą grupėse, jeigu nėra gero, tvirto viso internato auklėtojų ir auklėtinių kolektyvo. Kiekvienas auklėtojas turėtų galvoti apie visų klasių tarpusavio draugystę, apie visų mokinių draugiškumą.

Gilus pagrindinio tikslo — išauklėti naują komunistinės visuomenės žmogų — supratimas, atkaklus, kruopštus ir pasiaukojamas darbas, asmeninis pavyzdys padeda ugdyti mokinių draugiškumą ir broliškumą. O turėdami šiuos bruožus, auklėtiniai sudaro tikrai sveiką, darbštą, kovingą kolektyvą.

1960—1961 m. m.

I—VI KL. DIENOS REŽIMAS

Et. Nr.	Režimo momentai	I kl.	II kl.	III—IV kl.	V kl.	VI kl.
1	Kėlimasis ir pasiruošimas mankštai	730—735	730—735	730—735	730—735	
2	Rytinė mankšta	735—745	735—745	735—745	735—745	
3	Prausimasis ir miegamųjų tvarkymas	745—830	745—830	745—830	745—830	
4	Rytinis patikrinimas	830—840	830—840	830—840	830—840	
5	Pusryčiai	840—905	840—905	840—905	840—905	
6	Išvykimas į mokyklą	905—920	905—920	905—920	905—920	
7	Pamokos	925—1105	925—1105	925—1105	925—1105	
8	Priešpiečiai	1105—1120	1105—1120	1105—1120	1105—1120	
9	Pamokos	1120—13	1120—13	1120—13		
10	Užsiėmimai, treniruotės, žaidimai	13—14	13—14	13—14	13—14 ⁵⁵	13—15
11	Pietūs	14 ³⁰ —15	14 ³⁰ —15	14 ³⁰ —15	14 ³⁰ —15	
12	Laisvalaikis		15 ³⁰ —16 ⁴⁵	15 ³⁰ —16 ⁴⁵	15 ³⁰ —16 ⁴⁵	
13	Miegas	15—16				
14	Išvykimas į mokyklą	16 ⁴⁵ —17	16 ⁴⁵ —17	16 ⁴⁵ —17	16 ⁴⁵ —17	
15	Pamokų ruošą	17—18	17—19	17—19	17—19 ³⁰	
16	Vakarienė	19 ⁴⁵ —20	19 ⁴⁵ —20	19 ⁴⁵ —20	19 ⁴⁵ —20	
17	Laisvalaikis	20—20 ²⁰	20—20 ²⁰	20—20 ⁴⁵	20—21 ¹⁵	
18	Pasiruošimas miegui	20 ²⁰ —20 ³⁰	20 ²⁰ —20 ³⁰	20 ²⁰ —21 ⁰⁵	21 ¹⁵ —21 ³⁰	
19	Miegas	21—7 ³⁰	21—7 ³⁰	21—7 ³⁰	21 ³⁰ —7 ³⁰	22—7

Priedas Nr. 2

DIENOS REŽIMAS GAMYBINĖS PRAKTIKOS METU

1. Kėlimasis ir pasiruošimas mankštai	730—735
2. Rytinė mankšta	735—745
3. Prausimasis ir miegamųjų tvarkymas	745—825
4. Rytinis patikrinimas	825—830
5. Pusryčiai	830—845
6. Išvykimas į darbą ir darbas	845—14
7. Priešpiečiai	11—11 ²⁰
8. Pietūs	15—15 ³⁰
9. Laisvalaikis ir išėjimas į miestą	15—19 ⁴⁵
10. Vakarienė	19 ⁴⁵ —20
11. Knygų skaitymas, žaidimai ore	20—21 ³⁰
12. Pasiruošimas miegui ir miegas	21 ³⁰ —22

**MASINŲ PRIEMONIŲ, PRAVEDAMŲ SEKMADIENIAIS IR SVENČIŲ
DIENOMIS,
P L A N A S**

Et. Nr.	Priemonių pavadinimas	Data	Vykdo	Atsakin- gas iš mokyklos vadovy- bės
1	a) Įspūdžių vakaras (pa- sidalijimas įspūdžiais iš res- publikinio mokytojų suva- žiavimo, žiemos atostogų). Vykdoma atskirai I—IV, V—VII, VIII—XI kl. b) Šokių ir poilsio vaka- ras (atskirai VII—XI ir I— VI kl.)	I.15	Mok. komj. org., pion. org., vyr. pion. vad. Sarpalytė	Spurga
2	Komjaunimo ir pionierių organizacijos sekmadienis	I.22	Komjaunimas, pion. org., aukl. Vidrinskas, vad. Sarpalytė	Montvila
3	a) Raud. Kryžiaus orga- nizacijos vakaras b) Viktorina, poilsio va- karas	I.29	Raud. Kryžiaus gyd. Miliūnaitė, felč. Bruso- kienė	Ambra- sienė
4	Komjaunimo ir pionierių organizacijos sekmadienis	II.5	Mok. komj. org., pion. org., aukl. Sen- kus, vad. Sarpalytė	Spurga
5	a) V—VII klasių vaka- ras b) Poilsio, žaidimų vaka- ras	II.12	Kl. auklėtojai ir va- dovai	Montvila
6	a) Literatų ir bibliotekos aktyvo vakaras b) Pasilinksminimas	II.19	Lit. būrelis, mokyt. Viliūnienė, vad. Juodi- kis	Ambra- sienė
7	a) Tarybinės Armijos ir Karinio Jūrų Laivyno dienos minėjimas b) Poilsio vakaras	II.26	IDAALR org., mo- kyt. Leončikas	Spurga
8	Moters dienos minėji- mas	III.5	Mokyt. taryba, Amb- rasienė	Ambra- sienė
9	Komjaunimo ir pionie- rių organizacijos sekma- dienis	III.12	Komj., pion. org. Vidrinskas, Sarpalytė	Montvila
10	I—IV klasių vakaras	III.19	Kl. vadovai ir auk- lėtojai	Spurga
11	Jaun. gamtininkų vaka- ras „Paukščių diena“	IV.2	Jaun. gamtininkai, Stundžia	Montvila

Eil. Nr.	Priemonių pavadinimas	Data	Vykdo	Atsakingas iš mokyklos vadovybės
12	Tradicinė jaunojo gamybininko diena	IV.9	Techn. būreliai ir jų vadovai	Ambra-sienė
13	Saviveiklininkų diena	IV.16	Saviv. rateliai ir jų vadovai	Spurga
14	Fizkultūrininko diena	IV.23	Sporto būreliai, Že-bertavičius	Montvila
15	Gegužės Pirmosios minėjimas	IV.30 V.1—2	Planas bus paskelbtas atskirai	Direkcija
16	Komjaunimo ir pionierių organizacijos sekmadienis	V.7	Komjaun., pion. org., mokyt. Vidrinskas	Ambra-sienė
17	Turisto diena	V.14	M-los turistai, Plečkaitis	Spurga

- Pastabos.** 1. Auklėtojai, būrelių vadovai, norintieji praveisti sekmadieniais masines priemones, iš anksto tai suderina su mokyklos vadovybe.
2. Vakarų metu galima suruošti susitikimus su įžymiais rajono bei respublikos žmonėmis, rašytojais ir pan.
3. Asmenys, atsakingi už sekmadienio priemonės organizavimą, pasirūpina, kad sekmadienis praeitų įdomiai, turiningai. Reikia kuo daugiausia remtis mokiniais.

Priedas Nr. 4

**KAPSUKO MOKYKLOS-INTERNATO PIONIERIŲ DRAUGOVĖS
II PUSMEČIO
DARBO PLANAS**

Eil. Nr.	Kas numatoma	Data	Kas atsakingas
I. KOMUNISTINIO AUKLĖJIMO DARBAS Masinės priemonės a) Suelgos			
1	„Mes didžiujamės mūsų moterimis“	III.5	Draugovės taryba
2	Ataskaitinė pionierių draugovės sueiga	V.28	„ „

Eil. Nr.	Kas numatoma	Data	Kas atsakingas
	b) Rytmečiai:		
1	„Dainos skamba iš širdies“	II.5	Draugovės taryba
2	„Mums šviečia Gegužės Pirmosios saulė“	IV.30	„ „
3	Pionierių draugovės vakaras	IV mėn.	„ „
4	„Penkiolikos seserų būrys“	V.21	
	c) Visuomenės ir mokyklai naudingas darbas		
1	Surinkti 2 t metalo laužo	visą laiką	Būrių tarybos
2	Surinkti 200 kg makulatūros		
3	Puošti mokyklos aplinką: apso-dinti gėlėmis pionierių skve-rus, valyti aikštes, prižiūrė-ti gėles koridoriuose ir kam-bariuose		
4	Išauginti šiltnamyje 2000 gėlių daigų		
5	Padėti dirbti virtuvėje ir val-gykloje		
	d) Sportinis-turistinis darbas		
1	Būrių žygiai su slidėmis bei ro-gutėmis	I—II mėn.	Būrių tarybos
2	Stalo teniso varžybos	II mėn.	Būrių ir draug.
3	Draugovės išvyka į mišką, kur pravesime ataskaitinę pionie-rių draugovės sueigą	V mėn.	tarybos „ „
	e) Kitos priemonės		
	Puošti pionierių kambarį:	visą laiką	
1	Siuvinėti rankdarbius, servetėles, takelius		Kurbatova,
2	Rinkti medžiagą apie Leniną ir klijuoti į albumus		Gruštaitė
3	Rinkti medžiagą ateistine tema ir ją klijuoti		
4	Kiekvienas būrys paruošia do-vanas pionierių kambariui		Draugovės taryba
5	Padaryti stendą apie komjaunuo-lius pagrindininkus	II mėn.	Draugelytė
6	Padaryti stendą fotonuotraukoms „Jaunojo pionieriaus pakopos“	II—III mėn.	Smolenskas
7	Padaryti kalendorių	I—II mėn.	Sivokovaitė
8	Padaryti stendą iš Levitano kū-rybos	II—III mėn.	Stankevičius
9	Paskelbti konkursą „Kuris būrys išleis geriausią sienlaikraštį“	I—V mėn.	Būrių tarybos, draugovės tar.

Eil. Nr.	Kas numatoma	Data	Kas atsakingas
10	Paskelbti konkursą „Kuris būrys surinks daugiausia metalo laužo“	II—V	Būrių ir draug. tarybos
11	Paskelbti konkursą „Kuris būrys surinks daugiausia makulatūros“	II—V	„ „
12	Pasiųsti dienoraštį per būrius „Kas įdomu mūsų būryje“	II mėn.	„ „
13	Kiekvienas būrys suruošia priemonę draugovės mastu	II. 19—I b III. 12—IV b IV. 2—V b IV. 9—III b V. 7—II b	Būrių tarybos
14	Įkurti internacionalinį kampelį; tuo tikslu kiekvienas būrys susirašinėja su trimis—keturiomis respublikomis ir paruošia albumus apie jas	II—V. 15	Būrių ir draug. tarybos
15	Paruošti 20 pionierių-instruktorių		
II. DARBAS SU AKTYVU			
1	Įsteigti spalio vaikų vadovų klubą	I mėn.	Draugovės taryba
2	Spalio vaikų vadovų klubo pasitarimai bei seminarai	kiekv. penktadienį	Klubo pirm. Kolesnikovas
3	Pionierių aktyvo susirinkimai bei pasitarimai	1 k. per mėn.	Draugovės taryba
4	Būrių tarybų susirinkimai bei pasitarimai	1 k. per mėn.	Būrių tarybų pirm.
5	Pravesti pionierių draugovės linuotes kas antras šeštadienis	nuo 1. 14	Draugovės taryba
6	Draugovės tarybos pasitarimas bei susirinkimas	1 k. per sav.	Draugovės taryb. pirm. Kurbatova
7	Ekskursija į Kauno XII vid. mokyklą	IV mėn.	Draugovės taryb.
	Ekskursija į Kapsuko dažyklą	V mėn.	pirmininkas

Priedas Nr. 5

Konkurso „Kas daugiausia surinks eilėraščių apie Spalį“

NUOSTATAI

Tikslas: surinkti kuo daugiau eilėraščių apie Spalį; jie bus panaudojami montažui.

Uždavinys: įtraukti į konkursą visus pionierius, kad būtų surinkta daug eilėraščių.

Konkurso laikas — nuo rugsėjo 20 d. iki spalio 1 d.

Dalyvauja I, II, III, IV, V kl. būriai.

Būrio vadovas veda surinktų eilėraščių apskaitą. Spalio 2 dieną visi eilėraščiai pristatomi pionierių vadovui.

Daugiausia eilėraščių surinkusiems mokiniams įrašomi pagyrimai, o būrys, surinkęs daugiausia eilėraščių, premijuojamas kino filmu miesto kino teatre.

Konkurso pradžia nurodoma skelbimų lentoje. Nuostatai įrašomi į konkursų knygą, kuri yra pas vyr. auklėtoją.

Konkursui pasibaigus, nugalėtojai įrašomi į konkursų knygą.

Priedas Nr. 6

VII kl. konkurso „Kovokime už savo kambario garbę“

NUOSTATAI

Tikslas: pagerinti kambarių, savo daiktų tvarkymą, kuo greičiau ir geriau pasiruošti miegui, kuo mažiau gauti papeikimų.

Laikas — nuo rugsėjo 28 d. iki spalio 1 d.

Dalyvauja visi VII kl. mokiniai.

Klasė suskirstoma į 5 grupes (kambariais).

Tikrinama: 1) grindų, sienų, paveikslų švara, 2) kambarių vėdinimas, 3) lovų paklojimas, 4) tvarka spintelėse, 5) tvarka po lova, 6) drabužių sudėjimas, 7) kojinės, 8) kojų švara, 9) batų nuvalymas, 10) dantys.

Kiekvienas mokinys turi po 12 taškų. Patikrinimo metu radus kurią nors sritį nesutvarkytą, atimama po vieną tašką. Raportų knygoje esantys papeikimai atima iš bendros sumos vieną tašką, pagyrimas prideda du taškus.

Tikrinimo komisiją sudaro klasės seniūnas (pirmininkas), seniūno pavaduotojas, būrio tarybos pirmininkas ir du sanitarai.

Tikrinama dienos metu kambarių tvarka, vakare — pasiruošimas miegui. Viso kambario surinkti taškai sudedami ir dalijami iš kambario gyventojų skaičiaus. Pagal taškų vidurkį nustatomos kambarių vietos. Kambarys, turėjęs didžiausią vidurkį per 4 dienas, laimi pirmą vietą.

Priedas Nr. 7

Konkurso „Būkime savo mokyklos šeiminkais“

NUOSTATAI

Tikslas: rudens laikotarpiu sutvarkyti savo mokyklos-internato aplinką, padėti nuimti derlių, taip pat sutvarkyti internato vidaus patalpas.

Uždavinys: įtraukti į visuomenei naudingą darbą kuo daugiau mokinių.

Konkurso laikas: nuo rugsėjo 13 d. iki spalio 13 d.

Dalyvauja II—VII kl. ir VIII—XI kl.

Klasės, dalyvaujančios konkurse, seniūnas veda darbo apskaitos žurnalą, kuriame pažymima nudirbtas darbas, laikas, data. Baigus darbą,

žurnalą reikia duoti pasirašyti to darbo vadovui, pvz., mokytojui, agronomui, daržininkui. Savaitės gale, t. y. šeštadienį, nuo 16 iki 18 val. žurnalas parodomas vyr. auklėtojai.

Darbą klasė susiranda pati, pasirenka sau mėgiamą.

Spalio 13 d. visi darbo apskaitos žurnalai iki 17 val. atiduodami vyr. auklėtojai. Vyr. auklėtoja su internatiečių taryba suveda rezultatus, apskaičiuodama išdirbtų valandų vidurkį vienam mokiniui, ir spalio 15 d. paskelbia konkurso nugalėtojus.

Daugiausia valandų išdirbusiems mokiniams (trims iš kiekvienos grupės) bus įrašomi pagyrimai.

Konkurso nugalėtojai bus premijuojami kino filmu miesto kino teatre.

Konkurso pradžia paskelbiama didele afiša mokinių skelbimų lentoje. Nuostatai įrašomi į konkursų knygą, kuri yra pas vyr. auklėtoją. Pasibaigus konkursui, nugalėtojai taip pat įrašomi į konkursų knygą.

Pavyzdinis darbų sąrašas:

- 1) antrojo aukšto koridoriaus vaškavimas ir blizginimas,
- 2) gėlių vazonų aplenkimas popieriumi, popieriaus sulankstymas,
- 3) mokyklos patalpų papuošimas gėlėmis,
- 4) darbai šiltnamyje,
- 5) darbai mokyklos darže,
- 6) darbai pagalbiniam ūkyje,
- 7) darbai virtuvėje arba valgykloje, neskaitant nuolatinių darbo valandų pagal grafiką.

II—IV kl.

- 1) aplinkos tvarkymas, surenkant įvairias šiukšles,
- 2) derliaus nuėmimas (morkų kasimas),
- 3) mokyklos darže žolių nuovimas, lysvelių kasimas.

Užskaitomas įvairus darbas, atliktas po pamokų, neskaitant būrelių užsiėmimų, darbo valgykloje ir paskirtame valyti plote.

Priedas Nr. 8

II kl. konkurso „Už kultūringą elgesį prie stalo“

NUOSTATAI

Tikslas: siekti kultūringo elgesio prie stalo valgant ir pavalgius.
Laikas: nuo rugsėjo 16 d. iki spalio 1 d.

Dalyvauja visi II klasės mokiniai.

Klasė suskirstoma į 3 grupes pagal stalus po 10 mokinių. Skiriami iš eilės budintieji, kurie atsako už stalo tvarką pavalgius.

Kiekvieną dieną stalams rašomi pažymiai.

Stalas, surinkęs daugiausia penketų bus premijuotas.

Pažymiai rašomi už:

- a) kultūringą valgymą,
- b) drausmę prie stalo,
- c) stalo sutvarkymą pavalgius.

„Internatiečio“ garbės vardo suteikimo

NUOSTATAI

„Internatiečio“ garbės vardas suteikiamas mokyklos-internato mokiniams:

- a) už labai gerą ir gerą mokymąsi;
- b) už pagalbą atsiliekantiems moksle draugams;
- c) už labai gerą, pavyzdinę elgesį;
- d) už kovą dėl tvarkos ir drausmės mokykloje;
- e) už gerą pareigų (klasės seniūno, seniūno pavaduotojo, sienlaikraščio redaktoriaus, būdinčiojo ir kt.) atlikimą;
- f) už aktyvią veiklą mokinių organizacijose (pionierių, komjaunimo, Raud. Kryžiaus ir kt.);
- g) už aktyvų dalyvavimą būrelių veikloje;
- h) už gerą darbą.

„Internatiečio“ garbės vardą suteikia Pedagogų taryba.

Jis suteikiamas mokiniui, išbuvusiam mokykloje vienerius metus.

„Internatiečio“ garbės vardą atima Pedagogų taryba už nusizengimus, nesuderinamus su „Internatiečio“ garbės vardu.

MOKYKLOS ŠVENTEI „UŽ MOKYKLOS GARBĘ“ PASIRUOŠIMO

PLANAS

1. Paruošti sportinius pratimus	I—IV kl. mokyt. Jarumbavičiūtė
berniukų „ Žebertavičius
mergaičių „ Janavičiūtė,
Janulytė
piramidės „ Berūkštis
2. Paruošti orkestrą	mokyt. Gurevičius
3. Pasirūpinti svečių sukvietimu	mokyt. Sivuchienė
4. Apgalvoti svečių (mokinių) apnakvinimo, maitinimo klausimus	vyr. auklėtoja
5. Numatyti mokyklos parodos apipavidalinimą, eksponatų paruošimą	aukl. Jakavičienė
gamyb. būrelių vadovai
6. Šventinio koncerto programos sudarymas	aukl. Mikalajūnienė
7. Sportinių varžybų tvarkaraščio sudarymas	mokyt. Berūkštis, Žebertavičius
8. Atrakcionai, žaidimai	vyr. pion. vad. Sarpalytė,
aukl. Juškaitė
9. Kviestų svečių užėmimas	direkt. pavad. Vosylius,
Žukauskienė,
Brusokienė

MOKYKLOS ŠVENTĖS DIENOTVARKĖ

9 ³⁰	val.	Parodos atidarymas	Būrelių vadovai išskiria budinčius. Už tvarką atsakingas mokyt. Karčiauskas
10 ⁴⁰	„	Kolonos rikiuojasi už internato ir eina į mokyklos kiemą	Atsakingas mokyt. Berūkštis ir klasių vadovai
11	„	Vėliavos įnešimas	Įneša geriausi XI klasės mokiniai
11 ¹⁰	„	Direktoriaus žodis (šventės atidarymas)	
11 ³⁰	„	Paupyje sportiniai pratimai 1. V—VII kl. rytinė mankšta 2. I—IV kl. pratimai 3. IV—VI kl. masiniai šokiai 4. V—XI kl. masiniai šokiai	mokyt. Žebertavičius „ Jarumbavičiūtė „ Berūkštis, Žebertavičius „ Janavičiūtė, Janulytė
12—14 ³⁰		Sportinės varžybos	mokyt. Berūkštis, Žebertavičius
14 ³⁰	„	Pietūs	
16	„	Iškilmingas minėjimas teatro salėje	mokyklos vadovybė
17	„	Koncertas	mokyt. Mikalajūnienė, Viliūnienė
18 ³⁰	„	Vakarienė	
19 ³⁰	„	Atrakcionai, šokiai, loterija	vyr. pion. vad., mokyt. Stankevičienė Mačionis, Kučinskas Merkevičius, Jurevičius

- Pastabos.** 1. Tvarkos ir drausmės komendantu skiriamas mokyt. Vidrinskas.
2. Vyriausi svečių užėmėjai — mokyt. Gurevičienė, Rudminaitė.
3. Radiofikacijos vedėjas — A. Bujauskas.
4. Nepaminėti mokytojai, auklėtojai ir kiti darbuotojai pasiūlo atsakingiems į talką.

**IŠTRAUKA IŠ AUKLĖTOJOS L. VASILIAUSKIENĖS
DIENORAŠČIO**

19... XI. 14—19... XI. 20

Eil. Nr.	Veiklos turinys ir forma	Data	Laikas	Atsakingas
1	Pamokų ruošą (patikrinti Varnagirį, Stankevičių, Marčiukaitytę, Ulevičiūtę, Stasionytę. Kreipti dėmesį į namų darbų atlikimą raštu)	XI.15	17—19 ⁴⁵	Kl. auklėtoja
2	Mokinių švaros patikrinimas klasėje	XI.15	19 ⁴⁵ —20	Kl. auklėtoja, sanitarai
3	Pamokų ruošą (Danilevičiūtė, Gudaitytė, Neliubavičiūtė)	XI.16	17—19 ⁴⁵	Kl. auklėtoja
4	Pokalbis su pionieriais „Gerbk savo draugus ir vyresniusius“	XI.16	19 ⁴⁵ —20	„
5	Pamokų ruošą (patikrinti sąsiuvinų ir knygų tvarkingumą)	XI.17	17—20	Kl. auklėtoja, aktyvas
6	Patikrinti, kaip pionieriai žvalgai renka medžiagą albumams	XI.18	15—17	Kl. auklėtoja, būrio taryba
7	Pionierių būrio sueiga, skirta susipažinti su kai kurių TSRS tautų gyvenimu	XI.19	13 ¹⁵ —14	Būrio taryba
8	Pažymių knygelių tvarkymas	XI.19	17—20	Kl. auklėtoja

19... XI.16, antradienis

Pamokų ruošos metu Danilevičiūtė, Gudaitytė ir Neliubavičiūtė buvo neatlikusios anglų k. ir chemijos namų darbų, nors paklaustos sakėsi viską padariusios. Nenorėčiau galvoti, kad tai sąmoningai, tyčia sumeluota. Bet vis dėlto dar kartą prieinu išvadą: tikrinti, tikrinti, tikrinti! Pravedžiau pokalbį: „Gerbk savo draugus ir vyresniusius“ (naudojasi Dilon „Tarybinio jaunuolio elgesio kultūra“). Gera knygutė. Žinoma, ji tik padėjo kelti kai kurias svarstytnas mintis, nurodė gaires, o viename rėmėme klasės gyvenimu. Tačiau pokalbis, nors ir gerai organizuotas, lieka pokalbiu, o įgūdžiai...

Negalima sakyti, kad mano auklėtinius kas peiktų. Štai bibliotekos vedėjas, mokytojos Š., R. ir kiti pabrėžia, kad vaikai drausmingi, mandagūs, paslaugūs. Vis dėlto kiek daug dar jiems trūksta. Rodos, dešimtis kartų aiškinu, ir ne tik aiškinu, o nuolat reikalauju praktiškai ką nors daryti. Vis tiek. Jau kuris laikas, kaip reikalauju, kad, suėję į valgyklą, negriebtų pirmiausia įrankių, o palauktų, kol bus leista valgyti. Vis tiek nuolat kartoja tas pat. Ir nepasakys, kad jie tai darytų tyčia!

Išvada tokia: arba ne visi mes, auklėtojai, vienodai reiklūs, arba... vaikai kantresni, negu mes. Manau, kad geriausiai šią problemą išspręs patys mokiniai, kontroliuodami save. Paskelbsime konkursą.

Buvo būrio sueiga „Susipažinkime su TSRS tautų gyvenimu“ (Gruzija). Pasikvietėme į ją svečią gruziną, mokytoją Mačionį, bibliotekos vedėją ir pionierių vadovą. Vaikai buvo pasiruošę neblogai, bet perdaug plačiai. Įdomiai pasakojo mokytojas Mačionis, pats buvęs Gruzijoje, apie jos gamtą, žmones, papročius. Po to kalbėjo svečias gruzinas. Jo pasakojimo klausydami, vaikai buvo lyg apmirę. Jis padeklamavo eilėraštį sava kalba ir užrašė lentoje gruziniškai keletą žodžių.

Sueiga tikslą pasiekė. Vaikai dar labiau susidomėjo Gruzija, daugiau pionierių panoro susirašinėti su jos atstovais.

TURINYS

	P.
Pratarmė	3
V. Spurga. Atšventėme gyvavimo penk- metį	5
V. Ambrasienė, R. Janulytė. Taip organi- zuojame vaikų gyvenimą	16
J. Montvila. Auklėtinių lavinimas — svar- biausia ugdymo grandis	26
S. Plečkaitis. Auklėtinius rengiame prak- tinei veiklai	37
A. Birmantienė. Komjaunuoliai kovoja už komunistines pažiūras	54
Z. Vidrinskas. Siekiame tvirto politinio sąmoningumo	68
L. Viliūnienė. Draugiškumas ir brolišku- mas — gero kolektyvo pagrindas ..	84
Priedai	96

Kaina 16 kap.

Ka 368